

VISIE OP ZUID-HOLLAND

PlanMER Provinciale Structuurvisie

Ontwikkelen met schaarse ruimte

provincie **HOLLAND**
ZUID

Vastgesteld door Gedeputeerde Staten
van Zuid-Holland op 3 november 2009

VISIE OP ZUID-HOLLAND

PlanMER Provinciale Structuurvisie

Ontwikkelen met schaarse ruimte

Inhoud

1	Samenvatting	5	8	Beoordeling trendscenario en beleidsscenario	50
2	Inleiding	11	8.1	Inleiding	50
2.1	Aanleiding	11	8.2	Autonome ontwikkelingen	50
2.2	Vraagstelling en ambitie van deze PlanMER	11	8.3	Trendmatige ontwikkeling: het trendscenario	51
2.3	Externe en interne randvoorwaarden voor de structuurvisie	12	8.4	Het beleidsscenario	53
2.4	Het gebruik van scenario's en omgaan met onzekerheden	13	8.5	Beoordeling beleids- en trendscenario	54
2.5	Uitspraken ten aanzien waarvan het maken van een milieueffectrapportage verplicht is	14	8.5.1	Biodiversiteit	57
2.6	Leeswijzer	15	8.5.2	Watersysteem	60
3	Verband met andere plannen	16	8.5.3	Bodem	61
3.1	Inleiding	16	8.5.4	Energie	62
3.2	Nationaal kader	16	8.5.5	Landschap	63
3.3	Bestuurlijke afspraken	18	8.5.6	Basiskwaliteit	64
3.4	Vigerend Provinciaal ruimtelijk beleid	20	8.5.7	Woningaanbod	64
3.5	Regionale visies	22	8.5.8	Veiligheid	66
3.6	Conclusies	23	8.5.9	Landbouw	67
4	Planproces	24	8.5.10	Bedrijvigheid	69
4.1	Beleidsproces	24	8.5.11	Bereikbaarheid	69
4.2	PlanMERproces	24	8.5.12	Recreatie	70
4.3	Doorwerking in het beleidsproces	24	9	Conclusies	71
5	Provinciaal belang: visie en ambities	27	10	Mitigerende en compenserende maatregelen	73
5.1	Inleiding	27	11	Leemten in kennis en beleidsmonitoring	74
5.2	Kernopgaven: trends, beleidsdoelen en blokkades	29	11.1	Leemten in kennis en advies voor vervolg onderzoek	74
6	Beleidsalternatieven	43	11.2	Advies voor beleidsmonitoring	75
6.1	Beoordeling van alternatieven	44	12	Literatuur	76
6.2	Conclusies alternatieven	45	Bijlage 1		
6.3	Beleidskeuzes en nieuw beleid	46		Invulling bestaand en nieuw beleid	78
7	Beoordelingskader en effectbepaling	48	Bijlage 2		
7.1	Inleiding	48		Reacties en beantwoording	
7.2	Het Beoordelingskader en effectbepaling	48		Nota reikwijdte en detailniveau PlanMER	87

1 Samenvatting

De provinciale structuurvisie bevat de visie en de uitvoeringsstrategie voor het provinciale ruimtelijk beleid tot 2020.

Om een goed beeld te krijgen van de mogelijke gevolgen voor een duurzame ontwikkeling van de gemaakte beleidskeuzes en deze kennis een rol te laten spelen in het planproces, is deze strategische milieubeoordeling (PlanMER) opgesteld. In de beoordeling van de mogelijke gevolgen is zo integraal mogelijk gewerkt. Dit betekent dat voor 'people', 'planet' en 'profit' (duurzame ontwikkeling) de mogelijke effecten in beeld zijn gebracht.

Centraal in deze PlanMER staan de vragen:

1. welke afwegingen hebben in het beleidsproces plaatsgevonden en in hoeverre is in deze discussies rekening gehouden met duurzame ontwikkeling?
2. wat is het verschil tussen het bestaande beleid en het nieuwe beleid in de provinciale structuurvisie?
3. wat zijn hiervan de mogelijke effecten voor een duurzame ontwikkeling?

1. Welke afwegingen hebben in het beleidsproces plaatsgevonden en in hoeverre is in deze discussies rekening gehouden met duurzame ontwikkeling?

In deze PlanMER zijn de belangrijkste afwegingen die hebben plaatsgevonden tijdens het tot stand komen van de structuurvisie beschreven. De belangrijkste discussiepunten die aan de orde zijn geweest, zijn in deze PlanMER gebundeld en in twee extreme alternatieven uitgewerkt. Dit zijn:

- verstedelijkingsalternatief, meer ruimte voor bouwen;
- de groene ruimte voorop.

Voor beide alternatieven is nagegaan wat de voor- en nadelen kunnen zijn en de alternatieven zijn op onderdelen door experts beoordeeld.

Een strategie om in te zetten op compact stedelijk bouwen voor de komende periode, gecombineerd met een beperkte aanpassing van het watersysteem, lijkt een goede manier om geleidelijk te anticiperen op de toekomstige bevolkingssamenstelling en de lange termijn effecten van klimaatverandering. Deze strategie staat centraal in het ruimtelijke beleid zoals verwoord in de structuurvisie.

De PlanMER heeft direct invloed gehad op afwegingen die binnen het beleidsproces hebben plaatsgevonden voor de volgende belangrijke duurzame onderwerpen:

- het versterken van sturen op landschappelijke kwaliteit via regioprofielen, kwaliteitskaart en verordening;
- het consistent toepassen van de lagenbenadering is (via kaartbeelden van het trendscenario) getoetst;
- voor herstructurering van de woningbouw is een onderzoeksvraag geformuleerd;
- kennis over de landbouw (beleidsontwikkelingen en economische ontwikkelingen) bleek onvoldoende en zal worden uitgewerkt in een landbouwvisie;
- beleid ten aanzien van de kwetsbaarheid van weidevogels is opgenomen;
- koppeling tussen ruimtelijk beleid, energiebeleid en beleid op gebruik van de ondergrond is op de uitvoeringsagenda geplaatst.

2. Wat is het verschil tussen het bestaande beleid en het nieuwe beleid in de provinciale structuurvisie?

Er is gekozen (ook politiek ingegeven) om het bestaande beleid voort te zetten. De verschillen tussen bestaand beleid en de structuurvisie zijn daarom visueel ruimtelijk niet groot.

Het beschreven beleid wordt echter geflankeerd door een uitvoeringsstrategie en een verordening. Gezamenlijk kunnen deze leiden tot nieuw beleid ten opzichte van de bestaande regelgeving en streekplannen. De structuurvisie (inclusief uitvoeringsstrategie en verordening) wijkt van bestaand beleid af op de volgende hoofdpunten:

- meer sturing op ruimtelijke kwaliteit;
- investeren in bestaand stedelijk gebied, rekening houdend met de vraag naar woonmilieus en de behoefte aan verschillende mobiliteitsvormen;
- knooppuntenbeleid wordt meer dan voorheen gericht ingevuld en aangegeven wordt waar, welke ontwikkeling wordt toegestaan;
- in het landelijke gebied wordt ruimte gereserveerd om in te spelen op klimaatverandering;
- op krimp in het landelijke gebied wordt geanticipeerd door het invoeren van een kernenhiërarchie;
- provinciale landschappen geven uiting aan de behoefte voor een nieuwe ruimtelijke opgave en gelden echt als voorzieningen voor het nabijgelegen stedelijk gebied;
- panorama's langs rijkswegen en langs spoorwegen zijn benoemd om de openheid van het landschap op die locaties te benadrukken en te behouden;
- de greenports worden als economisch cluster benaderd, binnen de greenport is meer ruimte voor de aan die greenport gerelateerde bedrijvigheid, intensief ruimtegebruik wordt gestimuleerd;
- voor Goeree-Overflakkee zal een integrale gebiedsontwikkeling worden opgezet;
- de EHS ambitie is gedaald van 900 ha naar ongeveer 480 ha;
- kroonjuwelen zijn een nieuwe categorie op de kwaliteitskaart van het thema cultuurhistorie.
- nog niet concreet ruimtelijk (nieuw) beleid betreft de zoeklocatie voor 200 ha glas en de zoeklocatie voor windenergie (windpark);

Het vigerend provinciale beleid is in beeld gebracht evenals het beleid dat nieuw in de structuurvisie is opgenomen. Om het effect van provinciaal ruimtelijk beleid goed te kunnen schatten is een trendscenario gemaakt waarin de effecten van autonome ontwikkelingen zoals bevolking- en welvaartsgroei en de effecten van bestaand beleid (nationaal, regionaal en lokaal), zijn meegenomen. Dit trendscenario is het referentiescenario in de beoordeling. Naast het trendscenario is een beleidsscenario opgesteld. Het beleidsscenario is gebaseerd op de beleidsregels in de structuurvisie en dezelfde maatschappelijke ontwikkelingen die in het trendscenario zijn uitgewerkt.

Alleen de ruimtelijke constraints zijn aangepast. De opbouw van de tabel is als volgt:

In de eerste kolom in de beoordelingstabel is aangegeven of voor het betreffende beoordelingscriterium sprake is van een gunstige of ongunstige ontwikkeling in het trendscenario. De bijdrage van het bestaand beleid is ingeschat in de kolom:

'Beoordeling bijdrage van provinciaal bestaand beleid in trendscenario'. Het ingeschatte effect van het nieuwe beleid is beoordeeld in de laatste beoordelingskolom 'Beoordeling bijdrage nieuw provinciaal beleid t.o.v. trendscenario'.

Per thema wordt per criterium inzicht gegeven over de ontwikkeling in het trendscenario (ten opzichte van huidige situatie). Een '++' dat de ontwikkelingen sterk positief zijn, een '+' betekent hier dat de ontwikkelingen positief zijn, een '+/-' betekent gelijkblijvend effect, een '-' betekent een negatief effect voor deze indicator een '- -' betekent dat de situatie veel slechter wordt. Deze toelichting is bedoeld om een beeld te krijgen hoe het provinciale beleid samenhangt met andere ontwikkelingen. In de kolommen 'Beoordeling bijdrage van provinciaal bestaand beleid in trendscenario' en 'Beoordeling bijdrage nieuw provinciaal beleid t.o.v. trendscenario' wordt het bestaande ruimtelijk beleid en het beleid in de structuurvisie beoordeeld ten opzichte van de ontwikkeling in het trendscenario.

Hiervoor worden drie kleuren gehanteerd:

blauw: effect is waarschijnlijk positief;
geel: bijdrage van beleid is zeer beperkt;
rood: effect is waarschijnlijk negatief;
geen kleur: geen beoordeling plaatsgevonden.

	Thema	Beoordelingscriterium	Ontwikkeling in trendscenario ten opzichte van nu	Beoordeling bijdrage van provinciaal bestaand beleid in trendscenario	Beoordeling bijdrage nieuw provinciaal beleid t.o.v. trendscenario
Planet	Biodiversiteit	Natuurbescherming (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten)	+		
		Realisatie EHS	+		
		Robuustheid biodiversiteit	+		
		Weidevogels en Ganzen	-		
	Watersysteem	Waterkwaliteit	++		
		Grondwaterkwaliteit	+		
		Verdroging	+		
		Verzilting	-		
		Wateroverlast/watertekort	-		
	Bodem	Bodemdaling	-		
		Bodemverontreiniging	+		
	Energie	CO ₂ -reductie	-		
		Energiebesparing gebouwde omgeving	-		
		Aandeel duurzame energie in provincie	-		
People	Landschap	Mate van recreatieve ontsluiting Groene Hart	+		
		Kernkwaliteiten Hollands-Utrechts Veenweidegebied	+		
		Kernkwaliteiten van de 'waarden'	++		
		Kernkwaliteiten van de 'plassen'	+		
		Kernkwaliteiten Hoeksche Waard	+		
		Kernkwaliteiten provinciale landschappen en landschappelijk netwerk	-		

		Kernkwaliteiten Bollenstreek	-		
		Kwaliteiten Kust	-		
		Kwaliteiten Zuid-Hollandse delta	+		
		Beschermen snelweg- en OV-panorama's	-		
	Basiskwaliteit	Luchtkwaliteit	++		
		Geluid	+		
		Geur	+		
		Lichthinder	+/-		
		Drinkwater	+/-		
	Woningaanbod	Groen in en nabij woonomgeving (rust en ruimte)	-		
		Aansluiting kwalitatieve kenmerken vraag en aanbod	-		
	Veiligheid	Externe veiligheid	+		
		klimaat: overstromingsrisico's	+/-		
Profit	Landbouw	Productiviteit grondgebonden veeteelt	+/-		
		Ha bollenteelt	--		
		Ha greenport Boskoop	-		
		Ha glastuinbouw op bestaande locaties	-		
		Vernattingschade landbouw	-		
		Droogteschade landbouw	-		
	Bedrijvigheid	Verziltingproblematiek akkerbouw eilanden	+/-		
		Verzilting veenweide en droogmakerijen	-		
		Ruimte voor intensieve glastuinbouw	-		
		Ontsluiting bedrijventerreinen tov hoofdwegennet	++		
		Ruimte voor risicovolle bedrijvigheid	-		

	Aanbod watergerelateerde bedrijventerrein	-		
	Mainportontwikkeling	++		
Bereikbaarheid	Autobereikbaarheid steden	+		
	OV-bereikbaarheid steden	+		
	Congestie hoofdwegennet	-		
	Bereikbaarheid voorzieningen	+		
	Internationale verbindingen	+		
Recreatie	Ruimte voor recreatie	+/-		

effect is waarschijnlijk positief

effect is waarschijnlijk negatief

bijdrage van beleid is zeer beperkt

geen beoordeling plaatsgevonden

3. Wat zijn hiervan de mogelijke effecten voor een duurzame ontwikkeling?

Uit de analyses van de scenario's, literatuurstudie en de discussies met deskundigen, zijn de volgende conclusies getrokken:

- het verschil tussen de geformuleerde doelen in het bestaande (trendscenario) en nieuwe beleid (beleidsscenario) is beperkt;
- het beleidsscenario heeft positieve effecten voor het landschap. De kernkwaliteiten van de nationale en provinciale landschappen worden beter beschermd omdat er minder ruimte is voor verstedelijking (strakke bebouwingscontouren en toepassen SER-ladder) en bij ruimtelijke dynamiek de landschappelijke kwaliteiten in het afwegingsproces, meer worden meegenomen. De gebruikswaarde van de provinciale landschappen wordt vergroot en de burger kan deze landschappelijke kwaliteiten meer beleven. Echter onduidelijk is of deze vraag aansluit bij de behoefte van de burger en op welke wijze de financiering van deze initiatieven worden geregeld. Daarnaast dienen de recreatieve ontwikkelingen nog getoetst te worden aan effecten voor Natura 2000-gebieden en/of Beschermde Natuurmonumenten;
- in het beleidsscenario wordt de Groene Ruggengraat en het tegengaan van bodemdaling door aanpassingen in het watersysteem in het veenweidegebied meegenomen. Nog niet duidelijk is hoe de ruggengraat zal worden uitgewerkt: als smalle waterverbinding of als brede strook. Het herstel en het vergroten van de getijdenwerking door het half openstellen van de dammen in de Deltakeringen, heeft een positief effect voor de hier gelegen Natura 2000-gebieden. In de periode tot 2020 zal de natuur in het Delta watersysteem verder verbeteren, maar de maatregelen zullen pas op lange termijn (na 2020) een positief effect hebben. Hierbij moet wel worden aangetekend dat de financiering van deze ingrepen nog niet is geregeld. De genoemde ontwikkelingen dienen nog getoetst te worden aan de gevolgen voor de instandhoudingsdoelen van desbetreffende Natura 2000-gebieden en/of aangewezen natuurwaarden van de Beschermde Natuurmonumenten;

4. het effect van de structuurvisie voor de internationale concurrentiepositie op lange termijn is lastig vast te stellen. De sterke concentratie van wonen en werken op goed bereikbare locaties, creëert hiervoor gunstige randvoorwaarden. Intensivering wordt gecombineerd met stedelijke transformatie. Ook de betere bescherming van een landschappelijk netwerk rond deze gebieden kan in het beleidsscenario een positief effect hebben voor de aantrekkelijkheid van het stedelijke gebied voor bedrijven en bewoners;
5. het stedelijk netwerk wordt voorzien van een modern multimodaal openbaar vervoernetwerk. In het beleidsscenario wordt ingezet op een hogere dichtheid rond de belangrijke knopen van het Zuidvleugelnets en via de verordening wordt de vestiging van kantoren geconcentreerd op knooppunten;
6. greenports en Bollenstreek. In het beleidsscenario wordt meer ruimte aan glas- en bollen gerelateerde bedrijvigheid binnen de greenports gegeven, om de clusters greenport als geheel te versterken, en tevens intensief ruimtegebruik te stimuleren. Het beleid om verspreid glas te saneren, wordt gecontinueerd;
7. onduidelijk is hoe andere vestigingsfactoren zoals beschikbaarheid van havengerelateerde en HMC terreinen zich zullen ontwikkelen. Het verschil tussen bestaand en nieuw beleid is hier beperkt;
8. in het beleidsscenario wordt uitgegaan van een gedifferentieerd beleid voor de landbouw. De opgaven zijn daarbij om in te spelen op bodemdaling, verzilting en landbouwdiensten. Hiertoe wordt de landbouw iets meer mogelijkheden geboden om te verbreden, dit versterkt de duurzaamheid in de landbouw;
9. het leggen van strakke contouren rond de stedelijke gebieden en het hanteren van 80/20 regel voor bouwen in het stedelijk netwerk, stimuleert de stedelijke transformatie maar zal niet zonder meer leiden tot de realisatie van de gewenste woonmilieus (centrum stedelijk en groen-stedelijk/landelijk wonen);
10. de nadruk op stedelijke herstructurering en transformatie biedt kansen om het energiesysteem binnen de bebouwde omgeving flink aan te passen (warmtenetten gekoppeld aan duurzame energieopwekking zoals KWO. Ook hier geldt dat de financiering een noodzakelijke randvoorwaarde is voor succes;
11. de effectiviteit van het in de structuurvisie toegepaste instrumentarium waarlangs de doelen worden bereikt is momenteel lastig te analyseren. Dit instrumentarium verschilt sterk van het voorgaande streekplaninstrumentarium. Een goede monitoring op de effectiviteit van het gebruikte instrumentarium is daarom erg belangrijk;
12. tijdens het opstellen van deze PlanMER bleek dat veel onderzoeksgegevens lastig te achterhalen zijn. Vooral goede overzichten van de regionale beleidsopgaven ontbreken.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) is op 1 juli 2008 in werking getreden en vraagt van overheden om een structuurvisie te maken. Middels een overgangsregeling hebben de bestaande streekplannen en herzieningen daarop de status van structuurvisie gekregen.

Eén van de streekplannen heeft een geldigheid tot 2011 en zal dus moeten worden aangepast. Recente inzichten in de consequenties van verwachte klimaatverandering vraagt om aanpassing van beleid. Daarnaast is er bestaand ruimtelijk beleid dat geactualiseerd moet worden. Het Rijk heeft recentelijk een ruimtelijk plan opgesteld, Randstad 2040, dat vooruitblijkt naar 2040. In aansluiting hierop bestond de ambitie om ook die doorkijk naar 2040 te maken en te koppelen aan ruimtelijke beleidskeuzes voor 2020. Ook was er de ambitie om samen met anderen partijen doelen te bereiken, meer vooraf te sturen en te sturen op kwaliteit in de ruimtelijke ontwikkeling. Al deze overwegingen samen maakten het noodzakelijk om één integrale ruimtelijke structuurvisie voor Zuid-Holland te ontwikkelen. In de structuurvisie is één integrale nieuwe visie op de toekomstige ruimtelijke inrichting (provinciale structuurvisie, structuurvisie) ontwikkeld. Tegelijk met die ontwikkeling is gestart met het opstellen van de PlanMER. Een PlanMER is verplicht op grond van de Europese richtlijn 2001/42/EG. Een PlanMER moet worden uitgevoerd voor plannen die (uiteindelijk)

kunnen leiden tot projecten of activiteiten met mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu.

2.2 Vraagstelling en ambitie van deze PlanMER

De eerste stap in de PlanMERproces bestaat uit het opstellen van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (RWDN). Deze geeft aan wat de breedte en diepgang wordt van de milieueffectrapportage en welk beoordelingskader wordt gebruikt.

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau werd uitgegaan van zeer hoge ambities en wijzigingen in het ruimtelijk beleid als gevolg van de op te stellen structuurvisie. Daarom was de doelstelling om het beoordelingskader in de PlanMER te verruimen tot een brede beoordeling op duurzame ontwikkeling. Verruiming van het beoordelingskader leek nodig om alle afwegingen mee te kunnen nemen die in de structuurvisie van toepassing zouden zijn. Dat betekende dat met milieueffecten, ook economische en sociaal-culturele gevolgen beoordeeld worden – alle drie in hun onderlinge samenhang. Dit wordt ook conceptueel verantwoord bereikt door het hanteren van een afwegingskader vanuit People (sociaal/cultureel), Planet (ecologie/milieu) en Prosperity (economie), ofwel duurzame ontwikkeling.

Deze ambitie uit het Nota Reikwijdte en Detailniveau is wel overleefd, maar veel beperkter ingevuld toen bleek dat er ten opzichte van het bestaande beleid niet zo veel verandert. De kennis op een aantal gebieden bleek niet voldoende uitgekristalliseerd om hier nu al ruimtelijk beleid op door te voeren. Zo is onderzoek naar specifieke ruimtelijke effecten als gevolg van klimaat- en demografische verandering, vooral op de onderzoeksagenda terecht gekomen.

Hoewel beperkter ingevuld dan in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau was aangekondigd, brengt deze PlanMER de mogelijke effecten van de gemaakte beleidskeuzes voor duurzaamheid en milieu en natuur in beeld. Vooral daar waar op thema's koerswijzigingen zijn overwogen geeft deze PlanMER aan hoe daarmee is omgegaan. Ook wordt aangegeven welke rol de PlanMER kennis heeft gehad in het planproces, van de structuurvisie.

In de beoordeling zijn de effecten voor 'people', 'planet' en 'profit' (duurzame ontwikkeling) weergegeven.

Centraal in deze PlanMER staan de vragen:

1. welke afwegingen hebben in het beleidsproces plaatsgevonden en in hoeverre is in deze discussies rekening gehouden met duurzame ontwikkeling?
2. wat is het verschil tussen het bestaande beleid en het nieuwe beleid in de provinciale structuurvisie?
3. wat zijn hiervan de mogelijke effecten voor een duurzame ontwikkeling?

Voor het beantwoorden van deze vragen is eerst het begrip 'duurzaamheid' ingevuld. In navolging van de Commissie Brundtland is duurzame ontwikkeling in de PlanMER gedefinieerd als:

Een ontwikkeling waarbij geen problemen naar elders of naar de toekomst worden verschoven en er geen afwenteling plaatsvindt tussen people, planet en profit.

Dus de economische groei mag niet ten koste gaan van milieu en natuur en omgekeerd: natuurontwikkeling en bescherming van het milieu moeten niet de economie van Zuid-Holland op achterstand zetten. Dit betekent dat de PlanMER toetst of in de nieuwe structuurvisie een evenwichtige afweging tussen 'people', 'planet' en 'profit' doelen met verschillende tijdshorizonten heeft plaatsgevonden. Dit komt neer op een verbreding van een meer traditioneel beoordelingskader waarin alleen milieu en natuur centraal staan.

De afwenteling naar elders zal gegeven de scope (naast 2020 wordt ook 2040 als zichtjaar gebruikt) slechts zeer beperkt aan de orde komen.

In deze PlanMER zijn de ambities op het gebied van people, planet en profit gebruikt om het beoordelingskader voor duurzaamheid uit te werken.

Hierbij zijn ook de voor de structuurvisie relevante plannen met bijbehorende PlanMER's gebruikt, zoals het Provinciaal Waterplan, Voorloper Groene Hart en de structuurvisie Randstad 2040.

2.3 Externe en interne randvoorwaarden voor de structuurvisie

De ruimtelijke inrichting van Zuid-Holland wordt mede gestuurd door ontwikkelingen in beleid op andere ruimtelijke schaalniveaus (op (inter) nationaal en lokaal schaalniveau). De Commissie voor de m.e.r. heeft in haar advies over reikwijdte en detailniveau gevraagd zo concreet mogelijk te benoemen welke randvoorwaarden en uitgangspunten voortvloeien uit beleid op andere schaalniveaus en het nationale sectorale beleid. En daarbij aan te geven wat de hardheid is van deze 'externe' randvoorwaarden en uitgangspunten. Hoe hiermee omgegaan wordt zijn keuzes die door het provinciale bestuur al zijn gemaakt. Ook deze moeten zo helder mogelijk worden beschreven. Ruimtelijk beleid is de afweging tussen de ruimtevraag van sectorale plannen. In deze PlanMER is het bestaand sectorale beleid als bestaand beleid opgevat. Het voorgaande betekent bijvoorbeeld dat de besluiten over het watersysteem in de Zuidwestelijke Delta als bestaand beleid en dus als harde randvoorwaarden worden opgevat. Dus het Kierbesluit van Verkeer en Waterstaat (2000) is voor deze PlanMER bestaand beleid. In 2010 worden de Haringvliet-sluizen op een kier gezet, om een natuurlijke overgang tussen zout en zoet water te creëren. Dit betekent dat de sluizen niet alleen bij eb, maar ook bij vloed beperkt open staan. Op die manier kan zeewater het Haringvliet instromen, waardoor hier een natuurlijk overgangsgebied van zeewater en rivierwater ontstaat. De mitigerende ruimtelijke maatregelen (of het niet nemen hiervan) voor de landbouw wordt wel in deze PlanMER beoordeeld. Samengevat zijn de keuzes die in het waterbeleid zijn gemaakt in het Provinciaal Waterplan, de bestuurlijke afspraken met provincies en het Rijk en de randvoorwaarden voortvloeiend uit sectorale wetgeving (vooral milieu en natuur) als harde randvoorwaarden gesteld. Ook de beleidsambities van het Rijk voor de nationale Ruimtelijke Hoofdinfrastructuur is als externe randvoorwaarde opgevat.

¹ Voor de Voorloper Groene Hart is geen PlanMER uitgevoerd, maar heeft wel een duurzaamheidsverkenning plaatsgevonden.

Binnen deze randvoorwaarden konden tijdens het beleidsproces alternatieven worden ontwikkeld.

2.4 Het gebruik van scenario's en omgaan met onzekerheden

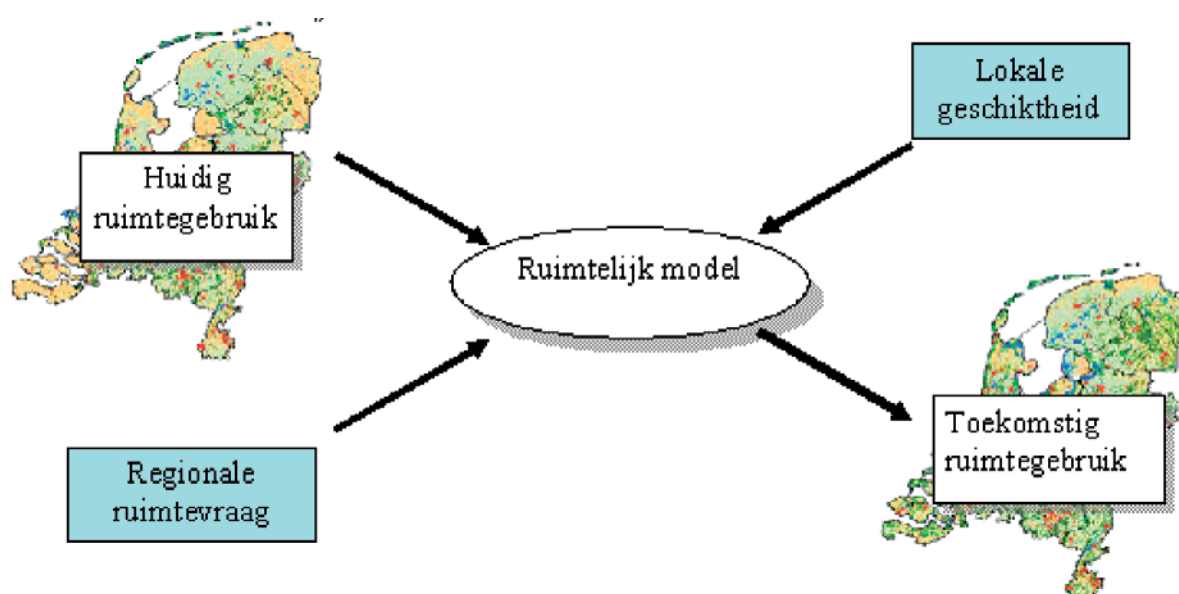
Om de mogelijke effecten van de structuurvisie in beeld te brengen, zijn scenario's en modellen gebruikt. Scenario's zijn consistente verhaallijnen over toekomstige maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen. Scenario's worden gebruikt om op strategisch niveau mogelijke effecten van verschillende handelingsalternatieven in onderlinge samenhang te verkennen. Er zijn twee scenario's uitgewerkt: een scenario waarin het huidige beleid wordt voortgezet (trendscenario of nulalternatief) en een scenario voor het nieuwe beleid (beleidsscenario of beleidsalternatief). Daarnaast zijn voor specifieke onderwerpen zoals wonen en klimaat varianten voor deze scenario's ontwikkeld. Deze varianten zijn afgeleid uit beleidsdiscussies.

Met modellen zijn de complexe ruimtelijke relaties in de werkelijkheid vereenvoudigd en in kwantitatieve relaties vastgelegd. Scenario's en modellen zijn slechts hulpmiddelen. Er is ook gebruik gemaakt van expert judgement.

In de PlanMER wordt niet alleen gekeken naar 2020 (planperiode van de structuurvisie) maar wordt ook een beeld geschetst van de mogelijke ontwikkelingen tot 2040. Hierbij is gebruik gemaakt van het kennisinstrumentarium van het Planbureau voor de

Leefomgeving. De werkwijze is in figuur 2.1 samengevat.

Het maken van ruimtelijke beelden voor 2020 en 2040 is gegeven de vele onzekerheden een lastige opgave en critici van toekomstonderzoek noemen het onmogelijk. Het zal duidelijk zijn dat deze scenario's geen voorspellende waarde hebben voor specifieke locaties en met grote onzekerheid zijn omgeven. Het doel van de ruimtelijke scenario's is om de argumentatie in deze rapportage van een consistente kennisbasis te voorzien. Wanneer men het niet eens is met de beschreven ruimtelijke beelden, zal men waarschijnlijk ook een andere inschatting maken van de mogelijke effecten. Door de toekomstbeelden expliciet te beschrijven, is duidelijk hoe, via modelberekeningen en expert judgement, de beoordeling tot stand is gekomen. De scenario's zijn gebaseerd op de WLOscenario's van de Planbureaus wat betreft de maatschappelijke ontwikkelingen en de Klimaatscenario's van het KNMI die in het programma Ruimte voor Klimaat zijn uitgewerkt. In beide studies worden met 4 verschillende scenario's gewerkt. Wanneer we deze zouden combineren, zijn 16 scenario's denkbaar. Deze leveren echter nauwelijks relevante informatie op. Voor deze studie is besloten te werken met één set van scenariogegevens. Wat betreft de maatschappelijke ontwikkelingen wordt uitgegaan van de gegevens uit het 'Transatlantic Market' scenario. Dit scenario is qua demografische ontwikkeling en economische ontwikkeling een 'middenvariant' en sluit het beste aan bij de opgaven die zijn

Figuur 2.1: Globale opzet van het model Ruimtescanner.

meegenomen in de geldende beleidskaders (de bestuurlijke afspraken voor de Zuidvleugel). Gegeven de onzekerheden wat betreft de ontwikkelingen op de wereldmarkt en dus voor de Randstad en de haven van Rotterdam komt dit het meest overeen met een trendmatige ontwikkeling voor de nabije toekomst. Een somber scenario waarin de woningbouw ook op de langere termijn stopt en er sprake is van een langdurige recessie is niet uitgewerkt. Het KNMI heeft verschillende klimaatscenario's gemaakt. De scenario's verschillen wat betreft de gemiddelde temperatuurstijging (2 graden of 4 graden Celsius in de periode tot 2100) en verschillen qua luchtcirculatie. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de zeespiegel, het neerslagpatroon over het jaar en de temperatuur. In deze PlanMER is gebruik gemaakt van deze scenario's, om zo in te kunnen spelen op de mogelijke effecten van klimaatverandering:

- stijging zeespiegel;
- dieper indringen van zout zeewater in de rivieren;
- verzilting Zuid-Hollandse eilanden;
- toename piekafvoer grote rivieren;
- warme droge zomers (bodemdaling en zoetwatertekort);
- meer piekneerslag (wateroverlast).

Klimaatbestendigheid betekent dat nu al rekening wordt gehouden met deze zeer lange termijn effecten. De kennis op dit vlak is ontwikkeld binnen het kennisprogramma Klimaat voor Ruimte van de provincie Zuid-Holland.

Tijdens het presenteren van het beleidsscenario en trendscenario is discussie gevoerd over de definitie van bestaand beleid. Veel streekplanaanpassingen zijn al door het provinciaal bestuur goedgekeurd, maar nog niet in plankaarten verwerkt. Voor deze PlanMER bleek het onmogelijk een harde grens te stellen tussen bestaand en voorgesteld nieuw ruimtelijk beleid. Uiteindelijk is gekozen om bij onduidelijkheid over 'bestaand' of 'nieuw' ruimtelijk beleid, het beleid als bestaand ruimtelijk beleid op te vatten. Het bestaand en nieuw ruimtelijk beleid is per thema geïnventariseerd. Naast 'bestaand' en 'nieuw' ruimtelijk beleid is een derde categorie onderscheiden, namelijk 'nader te onderzoeken'. Dit zijn alle sectorale ruimtelijke opgaven die niet in het bestaand en nieuw ruimtelijk beleid zijn uitgewerkt. De resultaten van deze inventarisatie is in bijlage 1 opgenomen.

2.5 Uitspraken ten aanzien waarvan het maken van een milieueffectrapportage verplicht is

Wettelijk of bestuursrechtelijk voorgeschreven plannen, en dat is een structuurvisie voor een provincie, zijn planm.e.r.plichtig wanneer:

- er sprake is van kaderstelling voor een m.e.r.-plichtige activiteit (het plan is dan opgenomen in kolom 3 van de onderdelen C en D van het Besluit m.e.r.) of
- er een passende beoordeling nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 vanwege mogelijke significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden.

De structuurvisie is kaderstellend voor lokale plannen zoals bestemmingsplannen en regionale structuurvisies. De structuurvisie geeft de insteek en formuleert afwegingskaders voor keuzeprocessen, zoals woningbouwlocaties, bedrijventerreinen en ingrepen in het landelijke gebied en daarom is het nodig een planm.e.r. uit te voeren. In Zuid-Holland liggen Natura 2000-gebieden (c.q. Habitat- en Vogelrichtlijngebieden), waarvoor nagegaan moet worden of de structuurvisie de staat van instandhouding beïnvloed. Momenteel zijn de ontwikkelingen en planvoorstellen zoals in de beleidskaders van de structuurvisie beschreven niet concreet genoeg om te kunnen toetsen op de exacte (significante) gevolgen middels een voortoets of passende beoordeling. In de structuurvisie wordt bepleit dat te allen tijde bij het concretiseren van ontwikkelingen en plannen tot projecten die in en nabij Natuurbeschermingswetgebieden plaatshebben, toetsing aan de (significante) gevolgen op de instandhoudingsdoelen en/of beschermde natuurwaarden plaatsvindt.

2.6 Leeswijzer

De beleidskaders voor de nieuwe structuurvisie zijn beschreven in hoofdstuk 3. Hiermee worden de externe en interne randvoorwaarden voor de nieuwe structuurvisie aangegeven. Binnen deze randvoorwaarden is het nieuw ruimtelijk beleid uitgewerkt. In hoofdstuk 4 is beschreven hoe dit proces heeft plaatsgevonden en op welke wijze deze PlanMER kennis over de effecten voor duurzaamheid heeft ingebracht. De inhoud van het beleid is samengevat in hoofdstuk 5. Per doel wordt kort de trend toegelicht en wordt globaal beschreven welke blokkades kunnen optreden voor het bereiken van duurzame ontwikkeling. Deze blokkades zijn gebruikt in de uitwerking van beleidsalternatieven, waarvoor nagegaan is of het voorgestelde beleidsinstrumentarium kan worden geoptimaliseerd. Tijdens het maken van de provinciale structuurvisie zijn er discussies over het te voeren beleid geweest. Deze discussies zijn in deze PlanMER als beleidsalternatieven opgenomen en beschreven in hoofdstuk 6. De door de provincie geformuleerde beleidsdoelen vormen de basis voor het beoordelingskader, dat in het hoofdstuk 7 is uitgewerkt. De daadwerkelijke beoordeling van bestaand (trendscenario) en nieuw beleid (de structuurvisie) vindt plaats in hoofdstuk 8. Op basis van ruimtelijke scenario's, bestaand onderzoek en discussies met deskundigen en stakeholders is een beoordeling van bestaand en nieuw beleid gemaakt. De belangrijkste conclusies zijn samengevat in hoofdstuk 9 en de mogelijke compenserende en mitigerende maatregelen komen in hoofdstuk 10 aan de orde. Tijdens het onderzoek werd duidelijk dat niet alle kennis beschikbaar is. De belangrijkste leemten in kennis worden in het laatste hoofdstuk (11) beschreven.

3 Verband met andere plannen

3.1 Inleiding

Het bestaand ruimtelijk beleid is op verschillende ruimtelijke schaalniveaus en met verschillende tijdshorizonten ontwikkeld en vastgelegd in verschillende plannen en afspraken. Zij vormt het kader waarmee de provincie rekening moet houden bij het ontwikkelen van nieuw ruimtelijk beleid.

De belangrijkste beleidskaders voor de ruimtelijke inrichting van Zuid-Holland zijn:

- nationaal kader;
- bestuurlijke afspraken;
- vigerend provinciaal ruimtelijk beleid;
- regionale visies.

In dit hoofdstuk worden deze beleidskaders behandeld in relatie tot een duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Daarna wordt getoetst in hoeverre de structuurvisie binnen deze gestelde kaders valt. Zo wordt inzicht gegeven in hoeverre de structuurvisie rekening heeft gehouden met deze plannen en afspraken.

3.2 Nationaal kader

De belangrijkste nationale beleidskaders zijn neergelegd in een aantal nota's. Zo zijn er de Nota Ruimte en de daarbij behorende uitvoeringsagenda en AMvB. De ruimtelijke implicatie van andere belangrijke nationale nota's zoals de Nota Agenda Vitaal Platteland, Nota Mobiliteit, het Nationaal Waterplan, Bestuursakkoord Water, Pieken in de Delta en de daarbij behorende meerjarenprogramma's.

De lange termijn opgaven voor de Randstad zijn vastgelegd in de Randstadvisie 2040.

De Nota Ruimte vormt het belangrijkste nationale kader voor de structuurvisie, omdat zij de ruimtelijke implicaties van de verschillende beleidsnota's heeft samengevoegd tot een integraal geheel.

De Nota Ruimte is opgezet volgens twee sporen, die het nationale beleid ordenen. Deze sporen zijn:

- spoor 1: nationale ruimtelijke hoofdstructuur;
- spoor 2: basiskwaliteit.

Deze paragraaf beschrijft het beleid volgens deze sporen.

Nationale ruimtelijke hoofdstructuur

Stedelijk gebied

In de Nota Ruimte is aangegeven dat voor de ontwikkeling en kracht van de nationale stedelijke netwerken (Zuidvleugel) centrumvorming essentieel is. Inzetten op het versterken van de economische concurrentiepositie en rekening houden met het versterken van de duurzame ontwikkeling, staan in de structuurvisie centraal. Dit is vertaald naar ruimtelijk beleid gericht op het bundelen van economische activiteiten alsmede infrastructuur en verstedelijking meer op elkaar afstemmen. Hiervoor is een aantal generieke instrumenten uitgewerkt: bundelingsgebieden, bouwen in bestaand stedelijk gebied en migratiesalso nul. Het Rijk stelt de volgende randvoorwaarden aan provinciaal beleid:

- optimale benutting van bestaand stedelijk gebied: bundelen van verstedelijking in stedelijke netwerken en verdichten binnen deze netwerken (streefwaarde van minimaal 50% binnen bestaand stedelijk gebied);
- toepassen van de SERladder bij het locatiebeleid voor bedrijven en voorzieningen;
- tijdige en voldoende beschikbaarheid van een bij de vraag aansluitend aanbod van ruimte voor wonen, bedrijven en voorzieningen;

- goede afstemming op het verkeerssysteem ((inter) nationaal (zie MIRT), regionaal en lokaal);
- optimale aansluiting tussen ruimtegebruik en het watersysteem;
- ontwikkeling van Mainport en greenports;
- realisatie van een klimaatbestendige delta.

Groene ruimte

Het Rijk hecht bij de uitvoering van het ruimtelijk beleid door provincies, grote betekenis aan doelstellingen die zij voor het watersysteem en de groene ruimte heeft geformuleerd.

Deze nationale belangrijkste doelstellingen zijn:

- de borging en ontwikkeling van natuurwaarden en ontwikkeling van een groenblauwe hoofdstructuur via verschillende sporen: realisatie van EHS, wetgeving Natura 2000-gebieden en beschermde Natuurmonumenten, en soortenbeleid (Flora- en faunawet en vooral weidevogels in Zuid-Holland);
- de ontwikkeling van landschappelijke kwaliteit. Vooral internationaal erkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden en de bescherming van nationale parken;
- vitaliteit van het platteland door hergebruik van bebouwing en nieuwbouw in het buitengebied;
- vergroting en aanpassing van de toeristisch-recreatieve mogelijkheden;
- verduurzaming van en vitale landbouw;
- borging van veiligheid tegen overstromingen (ruimte reserveren);
- voorkomen van wateroverlast en watertekort;
- verbeteren van de water- en bodemkwaliteit;
- groene buffers tussen stedelijke gebieden (rijksbuffers) handhaven.

Basiskwaliteit

Vanuit het tweede spoor in de Nota Ruimte (en gerelateerde nota's) wordt ingezet op een betere basiskwaliteit. Dit betreft vooral de wettelijke milieuecondities voor geluid, bodemverontreiniging,

luchtkwaliteit, externe veiligheid en overstromingsrisico's en de abiotische randvoorwaarden voor natuur.

Verschillen tussen nationaal ruimtelijk beleid en structuurvisie

De in de structuurvisie opgenomen ruimtelijke hoofdstructuur wijkt nauwelijks af van het nationale kader, vastgelegd in de Nota Ruimte en voor de lange termijn vastgelegd in Randstadvisie 2040. Ook qua investeringen in infrastructuur zijn er geen grote verschillen. Mogelijke verschillen zijn:

- de bescherming van het Nationaal landschap Hoeksche Waard. De provincie gaat vooralsnog uit van een zoeklocatie voor een bovenregionaal bedrijventerrein in de noordrand van dit gebied; in de Randstadvisie 2040 is één van de acties het zoeken van alternatieven voor Hoeksche Waard. Omdat dit punt op de onderzoeksagenda is geplaatst en veel onderzoek gaande is, is dit onderwerp niet als variant verder uitgewerkt;
- in de Randstadvisie wordt het Groene Hart als onderdeel gezien van de groenblauwe delta waarin een palet van duurzame moeras-, water- en graslandnatuur is ontstaan. In delen van dit landschap wordt vanaf 2010 ruimte geboden voor enkele exclusieve woonmilieus. In de structuurvisie wordt gekozen voor een meer beperkte vernatting van het Groene Hart (zowel qua gebied als qua peilbeheer) en wordt afgezien van 'dun' groen wonen in het Groene Hart. Dit sluit aan bij de strategie die in de Voorloper Groene Hart is uitgewerkt;
- de provincie lijkt de natuurdoelen voor de langere termijn lager te stellen dan het Rijk. Een aantal robuuste verbindingen uit de voorgaande streekplannen zijn niet meer opgenomen (robuuste natuur).

3.3 Bestuurlijke afspraken

De provincie maakt deel uit van de Randstad en het Groene Hart. Voor beide gebieden vindt bestuurlijk overleg plaats en zijn met Rijk en regiopartners bestuurlijke afspraken gemaakt.

Zuidvleugel

De afspraken over stedelijke ontwikkelingen in de provincie vinden in het bestuurlijk overleg Zuidvleugel plaats.

In oktober en november 2008 hebben vier regio's in de Zuidvleugel – Drechtsteden, Stadsregio Rotterdam, Haaglanden en Holland Rijnland – op verzoek van de minister van WWI zogenaamde regiodocumenten gemaakt. Hierin is de verstedelijkingsopgave van de desbetreffende regio uitgewerkt. Tabel 3.1 geeft het afgesproken woningbouwprogramma en het programma in de regio-documenten weer.

Naast deze verstedelijkingsafspraken zijn afspraken gemaakt over de kenmerken van de woonmilieus. Ingezet wordt op kwaliteit: juiste woonmilieu wat betreft bereikbaarheid en voorzieningenniveau en op integrale stedelijke ontwikkeling (in combinatie met infrastructuur en integreren afspraken over planaanbod, bedrijfsterreinen en provinciale landschappen).

Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over het landelijk gebied in de Zuidvleugel. Prioriteit wordt gegeven aan de inrichting van de provinciale landschappen Midden Delfland, Deltapoort en Duin, Horst en Weide. Geld wordt niet alleen ingezet op landbouwgebied maar meer dan voorheen op de ontwikkeling van ruimte en rust voor de stedeling. Tabel 3.2 geeft het totaal van de afgesproken inspanningen weer.

Groene Hart

In de Voorloper Groene Hart zijn afspraken gemaakt over de gezamenlijke ruimtelijke spelregels voor de sturing van het Groene Hart. Met als doel om vanuit één visie inhoud te geven aan de verschillende provinciale structuurvisies. Net als de structuurvisies is het beleid in de Voorloper gericht op de periode tot 2020 met een doorkijk tot 2040. De opgave om tegelijkertijd de landschappelijke waarden, de landbouw en de waterproblematiek op te lossen vraagt om een gebiedsgerichte benadering. Voor het watersysteem gaat het om de volgende aanpassingen: in sommige gebieden vernatten,

ruimte bieden voor wateroverlast en watervoorziening anders inrichten.

Niet alle beleidsaspecten komen in de Voorloper aan de orde. De Voorloper beperkt zich tot die aspecten waarvoor eenduidig beleid van de drie provincies een vereiste is voor het behoud van de bijzondere kwaliteiten van het Groene Hart. De belangrijkste afspraken per gebied zijn:

- de Waarden en de Venen: behoud, herstel en ontwikkeling van de karakteristieke veenweidelandschappen;
- de Groene Ruggengraat: behoud en ontwikkeling van de natuur, recreatie en robuuste watersystemen;
- de droogmakerijen: urgente wateropgaven;
- metropolitane landschappen: behoud en ontwikkeling van de landschappelijke diversiteit en van het groenblauwe karakter en behoud en versteviging van de stad-land relatie;
- transformatiezones: herstel en versterking van de landschapsstructuur in combinatie met zoekgebieden voor verstedelijking.

Verschillen tussen bestuurlijke afspraken en structuurvisie

De bestuurlijke afspraken voor het Groene Hart en Zuidvleugel zijn integraal overgenomen in de structuurvisie. Dit is een beleidsaanpassing. Een mogelijk discussiepunt is de aanpassing van de verstedelijkingsafspraken wanneer Zuid-Holland en Utrecht besluiten dat een deel van de verstedelijkingsopgave voor Utrecht, in Zuid-Holland wordt gerealiseerd.

	Afgesproken programma			Programma in gebiedsdocumenten van de regio
	Uitbreiding	Sloop	Productie	
Holland Rijnland	13.400	2.500	15.900	15.700
Haaglanden	44.500	20.000	64.500	65.700
Stadsregio	36.800	27.000	63.800	67.000
Drechtsteden	8.000	3.600	11.600	12.000
Subtotaal	102.700	52.100	155.800	160.400
Z5 gemeenten (waaronder ZPP)	13.000	800	13.800	14.500
Subtotaal	115.700	53.900	169.600	174.900
Niet toegedeeld	-700	6.100	5.400	
Zuidvleugel	115.000	60.000	175.000	174.900

Tabel 3.1:

Afgesproken woningbouwprogramma in de Zuidvleugel (2006) en programma in de regiodocumenten (2008): toereikend.

	Regio's	Zuidvleugel	Rijk	Markt	Totaal
		+	+	+	=
	Gebiedsdocumenten	ZV-acties	ZV-Rijk agenda	ZV-markt agenda	Metropoolregio
Kwantiteit	Zoals voldoende planvoorraad	Zoals voldoende planvoorraad, paradigmashift kwantiteit naar kwaliteit	Zoals focus op binnenstedelijk bouwen steunen, onrendabele top financieren	Voldoende woningen bouwen, vooral in de stad	Voldoende woningen vooral in de stad
Kwaliteit	Zoals evenwichtig planaanbod woonmilieus	Zoals Stedenbaan-projecten naar voren halen, verdunnen uitleg	Zoals ondersteunen van iconen	Juiste woningen bouwen	Juiste woon- en leefmilieus, vooral in de stad
Metropolitane context	Zoals gebieds-ontwikkeling in combinatie met infrastructuur	Zoals afspraken planaanbod bedrijfsterreinen, provinciale landschappen	Zoals MIRT en ILG inzetten voor integrale stedelijke ontwikkeling	Integrale gebiedsexploitatie	Kwalitatief hoogstaande context

Tabel 3.2:

Globale weergave van het totaal van inspanningen van regio's, Zuidvleugel, Rijk en markt.

3.4 Vigerend provinciaal ruimtelijk beleid

Het ruimtelijk provinciale beleid was vastgelegd in de provinciale ruimtelijke structuurvisie Zuid-Holland 2020 (2004), de streekplannen Zuid-Holland Zuid (2000), -West (2003), -Oost (2003) en Rijnmond (2005), alle herzieningen en uitwerkingen en de Nota Regels voor Ruimte (2006).

De belangrijkste kenmerken van dit bestaande ruimtelijk beleid zijn per beleidsveld in onderstaande tabel vastgelegd.

Beleidsveld	Beleidsdoelen van bestaand provinciaal beleid (tot 2020)
Wonen	■ stedelijk gebied en uitleglocaties zijn in streekplannen vastgelegd; ■ compact bouwen: via verstedelijkingsafspraken (80% binnenstedelijk), bebouwingscontouren en percentages voor bouwen in bestaand stedelijk gebied (met uitzondering van Streekplan Zuid-Holland Zuid en RR2020). Voor Groene Hart (50% binnen bestaand stedelijk gebied en 100% van vervangende nieuwbouw); ■ contouren kunnen via streekplanherziening worden aangepast; ■ bouwen buiten contour is toegestaan in het kader van landgoederen regeling, ruimte voor ruimte regelingen (glastuinbouw), zoeklocaties landelijk wonen.
Werken	■ bedrijventerreinen (HMC categorie) vastgelegd in streekplan; ■ locaties van bedrijventerreinen zijn in streekplannen vastgelegd; ■ compensatiebeginsel (natte) bedrijventerreinen; ■ herstructurering bedrijventerreinen; ■ locatiebeleid kantoren (knopenbeleid en stedenbaan).
Voorzieningen en kantoren	■ bedrijvenlocaties op streekplankaarten.
Recreatie	■ Recreatie om de Stad.
Infrastructuur	■ infrastructuur vastgelegd in streekplan; ■ betere bereikbaarheid door afstemming tussen functiewaarde en vervoerswaarde; ■ inzet op OV en fiets; ■ Zuidvleugelnet; ■ uitbouwen fietsnetwerk; ■ ontbrekende schakels hoofdwegennet realiseren (A4 Midden Delfland, A4-Zuid, A13-A16); ■ RoBel.
Landbouw	■ Landbouwgebieden vastgelegd in streekplan; ■ Landbouw als drager van landelijk gebied: - Restricties verkaveling en bebouwing streekplannen; - Subsidieregelingen: SAN en ILG.
Glastuinbouw	■ greenports en andere glastuinbouwlocaties vastgelegd in streekplan; ■ voldoende ruimte reserveren voor glastuinbouw (5800 ha); ■ concentreren van glas en saneren van verspreide locaties; ■ transformatie glastuinbouwgebieden (sanering van glas: ruimte voor ruimte-regeling, modernisering, duurzaam); ■ uitbreiding PCT-terrein in westelijke richting; ■ westelijke randweg Waddinxveen.
Bollenteelt	■ bollenteelt vastgelegd in streekplan; ■ sturen op in stand houden areaal (2700 ha); ■ bollengerelateerde bedrijvigheid concentreren op agro businessparken;

Water

- beperkte ruimte voor glastuinbouw in de Bollenstreek;
 - behoud areaal glastuinbouw in de Bollenstreek.
 - bescherming grondwaterbeschermingsgebieden via streekplannen;
- In de driehoek provincie, waterschap en gemeenten kaders voor (tot 2015):
- veiligheid;
 - op orde brengen bestaande dijken;
 - reserveringsstrook bij keringen;
 - waterbeheer (kwaliteit en kwantiteit);
 - drinkwater beschermingsgebieden;
 - KRW oppervlaktewater- en grondwaterlichamen;
 - verdrogingsproblematiek aanpakken (topgebieden);
 - afstemming water en ruimtegebruik;
 - integrale aanpak van de kust binnenwaarts (recreatie en natuur) gekoppeld aan kwaliteit;
 - peilbeheer veenweide: gemiddeld 60 cm;
 - doorspoelen eilanden (in verband met verzilting).

Milieu

- locaties op streekplankaart;
- basiskwaliteit (implementatie nationaal beleid):
 - geluid;
 - luchtkwaliteit;
 - externe veiligheid;
 - donkerte;
- duurzame energie:
 - 350 Mw windenergie in 2020, 1.000 MW in 2040 diverse locaties (onder meer in Groene Hart: lijnvormige opstellingen);
 - aanleg warmtenet (wanneer gereed);
- gebiedsgericht milieubeleid: via de 7 regionale ruimtelijke ontwikkelingsprojecten.

Cultuurhistorie

- bescherming van cultuurhistorische waarden via streekplannen;
- topgebieden.

Natuur

- bescherming van natuurgebieden via streekplannen;
- realiseren EHS;
- realiseren Natura 2000-doelen;
- weidevogels en ganzen;
- beschermen A+ gebieden in Bollenstreek.

Tabel 3.3: Beleidsdoelen van bestaand provinciaal beleid.

Verschillen tussen bestaand provinciaal ruimtelijk beleid en structuurvisie

De verschillen komen voort uit twee oorzaken: actualisatie die ook zonder koerswijzigingen zouden worden doorgevoerd. Dit zijn kleine aanpassingen. Daarnaast zijn er aanscherpingen in het beleid.

Belangrijkste verschillen zijn:

1. meer nadruk op compacte verstedelijking en verbinden van verstedelijking met mobiliteit;
2. meer nadruk op kwaliteit;
3. meer sturen op ruimtelijke kwaliteit van het landelijk gebied;

4. meer sturing op de rol van de landbouw als beheerder van het landschap;
5. onderlaag wordt meer sturend voor landbouw, netwerken en verstedelijking, waarbij rekening wordt gehouden met mogelijke effecten van klimaatverandering.

De provinciale rol op het gebied van verstedelijking, landbouw (in relatie tot wateropgaven) en landschapsbeleving wordt belangrijker. Zoals eerder vermeld is het onderscheid tussen bestaand en nieuw beleid ingevuld (zie bijlage 2).

De provincie zet zich al een aantal jaren in op het uitvoeren van de volgende grote integrale gebiedsontwikkelingsprojecten:

- Zuidplaspolder;
- as Leiden Katwijk;
- Integrale Ontwikkeling Delft Schiedam;
- Oude Rijnzone;
- Project Mainport Rotterdam;
- kustontwikkeling.

Deze integrale projecten passen prima in het ruimtelijk beleid van de provinciale structuurvisie.

3.5 Regionale visies

Door gemeenten zijn interregionale structuurvisies ontwikkeld. De planprocessen hiervoor lopen min of meer parallel aan de ontwikkeling van de structuurvisie. Sommige plannen zijn dan ook nog in ontwikkeling. Bekeken is in hoeverre de provinciale structuurvisie afwijkt van de regionale plannen. De interregionale structuurvisies (al dan niet in concept) die ten tijde van dit schrijven voorhanden waren zijn:

- Hoeksche Waard;
- Stadsvisie Rotterdam;
- Regio Haaglanden;
- Nieuwkoop;
- Holland Rijnland & de greenport Bollenstreek;
- Intergemeentelijke structuurvisie Boskoop.

Verschillen tussen regionale structuurvisies en structuurvisie

Hoeksche Waard

Vergelijking van deze regionale structuurvisie met de structuurvisie laat zien dat er op een punt verschil is. De Zuid-Hollandse systematiek om in nationale landschappen contouren strak rond kernen te trekken, wordt niet door de regio gedeeld. In de visie van de commissie Hoeksche Waard wordt ingezet op een goede inpassing van de dorpen (wonen en werken) in het landschap. Dit kan bereikt worden door zachtere overgangen tussen dorpen en het omliggende landschap te creëren. De kwaliteiten van het landschap zijn leidend en niet bestaande grenzen. Dit is in dit onderzoek vertaald naar het hanteren van iets ruimere contouren en bouwen in lagere woningdichtheden.

Stadsvisie Rotterdam

Stadsvisie Rotterdam 2030 en RR 2020. Deze visies komen in grote lijnen overeen met de structuurvisie. Er wordt in beide visies ingezet op een versterking

van de stad/land relaties. In bestuurlijk overleg is de inhoud van de functiekaart afgestemd. Er bestaat dus geen essentieel verschil tussen de gewenste ruimtelijke inrichting in de structuurvisies.

Regio Haaglanden

Het regionale Structuurplan Haaglanden 2020 komt in grote lijnen overeen met de structuurvisie. Mogelijk verschil van inzicht bestaat over hoe om te gaan met de contour bij Kijkduin en de transformatie-opgave (Vlietzone). De provincie hecht waarde aan de groene kwaliteiten van deze gebieden en wil dat graag vertaald zien.

Nieuwkoop

In de structuurvisie voor dit gebied is een aantal sleutelprojecten benoemd:

- transformatie Noordse Buurt naar natuurgebied.
Het gaat om het saneren van een glastuinbouw gebied, met als doel een natuurverbinding te leggen. Hiervoor wordt een hoger waterpeil ingesteld en wordt de waterinlaat voor de glastuinbouw gestopt;
- woningbouw voor het bekostigen van de natuurontwikkeling zal deels plaats vinden binnen de 20 KE contour van Schiphol;
- ontwikkeling Duurzame glastuinbouw Nieuw Amstel;
- woningbouw aan de bestaande kernen als financiële drager voor het plan.

De functiekaart laat zien dat er ruimte is binnen de woningbouwcontour en dat het gebied al als natuurgebied is ingetekend. Ook deze regionale visie past binnen de visie die door de provincies in het kader van de Voorloper Groene Hart is uitgewerkt. Er is geen discussie in het kader van de structuurvisie over dit onderwerp geweest en geeft dus geen aanleiding voor behandeling in het hoofdstuk 6 Beleidsalternatieven.

Holland Rijnland & de greenport Bollenstreek

Het gaat om twee regionale visies: de Regionale structuurvisie 2020 Holland Rijnland (RSV 2020 Holland Rijnland) en de ISV greenport Duin- en Bollenstreek.

Kernpunten van de visie vormt het versterken van de ruimtelijke kwaliteit door:

Bescherming van het open landschap van het bollengebied. Nadruk ligt op Holland Rijnland als top woonregio met Leiden als centrumfunctie (door concentratie van stedelijke ontwikkeling) en kennis en de greenport als de pijlers voor economische ontwikkeling. De structuurvisie komt op hoofdlijnen overeen met deze regionale structuurvisies.

Afwijkingen zijn:

- begrenzing van de EHS: delen van de EHS worden in de RSV aangeduid als recreatief gebied (rond de Kaag);
- omzetten van A+graslanden (80 ha) naar bollenteelt is in strijd met de lijn in de structuurvisie. In feite kiest de RSV voor een kwantitatieve benadering (Men gaat uit van 2625 ha 1^e klas bollengrond) als economische basis van de bollenteelt, terwijl de structuurvisie meer naar ruimtelijke vestigingsfactoren van de bollenteelt en de gerelateerde bedrijvigheid kijkt. Vanuit die afweging kiest de provincie om bollenteelt gerelateerde bedrijvigheid binnen het bollengebied meer ruimte te geven. Dit gaat ten koste van het areaal maar niet ten koste van de voor het landschap en biodiversiteit waardevolle weilanden;
- uitbreiding van bedrijventerrein buiten de contour is in strijd met het provinciaal beleid en wordt niet toegestaan.

Intergemeentelijke structuurvisie Boskoop

Door de vier gemeenten (Waddinxveen, Boskoop, Rijnwoude en Reeuwijk) is een integrale ontwikkelingsvisie opgesteld. De visie beoogt een duurzame en economisch vitale greenport te realiseren in combinatie met een verbetering van de landschappelijke kwaliteit. Daarbij kiest men voor het principe van bundelen en concentreren. Dit is in lijn met de structuurvisie. Afwijkingen zijn:

- In de Intergemeentelijke structuurvisie wordt naast een aanpassing van de verkeerssituatie een verlegging van de sierteeltcontour voorgesteld. Hierbij gaat het om een uitbreiding van het boomteeltgebied richting het veenweidegebied Polder de Wijk. Dit wordt gecompenseerd in de Bloemendaalse polder en na 2020 in de Polder De Tempel. Dit voorgenomen beleid van de gemeenten spoort niet met het provinciaal belang voor het veenweidegebied. Het veenweidegebied moet beschermd worden en juist versterkt in kwaliteit (openheid, waardevol weidevogelgebied). Tevens ligt er een wateropgave voor dit gebied.

3.6 Conclusies

De analyse van bestaande plannen, plannen in ontwikkeling en bestuurlijke afspraken laat zien dat er tussen het beleid op de verschillende ruimtelijke schaalniveaus qua kernthema's geen grote verschillen bestaan, in de uitwerking echter wel. De belangrijkste discussiepunten met andere beleidspartners zijn:

- verstedelijkingsconcept in combinatie met de woningbouwopgave in het landelijk gebied worden door enkele gemeenten als te restrictief beleid ervaren. Dit geldt vooral voor het toepassen van maximum migratiesaldo nul en contouren in Zuid-Hollandse Delta. De regio wil meer ruimte voor landelijk wonen en meer mogelijkheden om contouren aan te passen. Ook in de langetermijnvisie van het Rijk wordt ruimte gegeven aan landelijk wonen als financiële (nieuwe) drager van het landschap;
- prioriteit voor verdere ontwikkeling van glastuinbouw, boomteelt en bollenteelt. Gemeenten willen meestal meer ruimte terwijl de structuurvisie inzet op concentratie en herstructurering. En bescherming van het landschap zoals het veenweidegebied bij Boskoop en de waardevolle graslanden in het bollengebied;
- ruimte voor een robuust natuursysteem. Meer ruimte voor natuurontwikkeling en ruimte geven aan het watersysteem;
- de inhoud van de regionale structuurvisies is in de structuurvisie overgenomen met uitzondering van de greenports (Bollen en Boskoop) en de ruimere contouren in de Hoeksche Waard.

Deze onderwerpen hebben tot discussie geleid bij het opstellen van de structuurvisie. Om te beoordelen of de gemaakte keuzes een duurzame ruimtelijke ontwikkeling mogelijk maakt, zijn zij als beleidsalternatief opgenomen in Hoofdstuk 6. De kaarten uit het vigerend nationaal beleid zijn in hoofdstuk 7 als randvoorwaarden in het beleids-scenario overgenomen. Hetzelfde geldt voor de afspraken die zijn gemaakt in het bestuurlijk overleg Zuidvleugel en in de Voorloper Groene Hart.

4 Planproces

Dit hoofdstuk beschrijft de hoofdlijnen van het beleidsproces en de interactie tussen structuurvisie en PlanMER.

4.1 Beleidsproces

Het opstellen van de structuurvisie Zuid-Holland is gestart met een hoofdlijnendocument waarin de gemeenschappelijke basis voor de provinciale structuurvisie (Wet ruimtelijke ordening), het Provinciaal Waterplan (Waterwet) en het Actieprogramma Klimaat en Ruimte is beschreven. Aanvankelijk was het de bedoeling om de drie processen gelijk te laten oplopen. Echter voor de provinciale structuurvisie was meer tijd nodig. Na de startnotities, zijn overleggronden met betrokken partijen georganiseerd. Deze discussies zijn input geweest voor de Nota Provinciaal Belang die in november 2008 door PS is vastgesteld.

De provinciale belangen zijn input geweest voor een tweede overlegronde, waarin de contouren van de beleidsstrategie zijn uitgewerkt ('Op weg naar een structuurvisie', december 2008). Eind januari hebben burgers, deskundigen en bestuurders gediscussieerd over de toekomst van Zuid-Holland (week van Zuid-Holland) en zijn manifestaties georganiseerd om deze discussie te stimuleren. Over de belangrijkste discussiepunten is in GS een besluit genomen en op basis hiervan is een concept ontwerp structuurvisie geschreven dat in april in GS en in mei in PS besproken. Besloten is dat de verordening en de structuurvisie onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden en dat de besluitvorming daarom parallel plaats vindt. Het ontwerp provinciale structuurvisie, het ontwerp verordening ruimte en het concept PlanMER worden naar verwachting in september door GS vastgesteld.

4.2 PlanMERproces

Aanvankelijk werd uitgegaan van een forse herziening van het ruimtelijk beleid en een uitgebreide beoordeling. Vanuit deze brede benadering is ook de Notitie Reikwijdte en Detailniveau geschreven. Later bleek dat de inhoud van het ruimtelijk beleid slechts beperkt is aangepast en vooral de uitvoeringsstrategie is aangepast. Dit heeft tot gevolg gehad dat de notitie Reikwijdte en Detailniveau en het daarop gebaseerde advies van de Commissie MER niet goed sporen met de dilemma's die gedurende het planproces aan de orde zijn gekomen. Nadat de provinciale belangen zijn vastgesteld, zijn verhaallijnen van het bestaande beleid en beleidsalternatieven opgesteld. Deze zijn als input gebruikt voor de voorbereiding van gesprekken die met sectoren (intern binnen de provincie) en regio's hebben plaatsgevonden. De PlanMERproject is integraal onderdeel van het planproces geweest. In tussentijdse presentaties van de PlanMER zijn voor de opstellers van de structuurvisie de mogelijke effecten van keuzes in beeld gebracht.

In de Provinciale Adviescommissie Leefomgeving (PAL) zijn twee presentaties gegeven over de PlanMER zodat de bevindingen van het PAL konden worden gebruikt in het beleidsproces van de structuurvisie en de PlanMER.

4.3 Doorwerking in het beleidsproces

Tijdens het beleidsproces hebben verschillende gesprekken met regionale partners, het Rijk, maatschappelijke organisaties en de samenleving plaats gehad. Via bestuurlijke tafels en tijdens de week van Zuid-Holland (beiden georganiseerd door de provincie) zijn ideeën ingebracht. Veel van deze discussieonderwerpen betreffen een specifieke locatie (bijvoorbeeld de aanpassing van een contour)

die niet passen binnen de beoordeling van de algemene principes en het schaalniveau van de structuurvisie. De PlanMER heeft hier geen invloed op gehad en deze worden dan ook niet in detail in deze PlanMER behandeld. Daarnaast hebben discussies plaatsgevonden die wel op dit schaalniveau van belang zijn en waar de PlanMER invloed op heeft uitgeoefend.

Belangrijkste onderwerpen die via de PlanMER in het beleidsproces zijn beïnvloed zijn:

- sturen op kwaliteit (landschappelijke kwaliteit en cultuurhistorie). Beoordeling van bestaand beleid liet zien dat hier nog veel winst te behalen viel. Via de combinatie van de regioprofielen beschreven in de visie, de kwaliteitskaart en de verordening wordt gestuurd op de landschappelijke kwaliteit. Sturen op kwaliteit houdt in dat er gestuurd wordt op ruimtelijke samenhang. De kwaliteitskaart laat zien welke uitgangspunten bij ruimtelijke ontwikkelingen kunnen worden gehanteerd. In het advies van de PAL is benadrukt dat in het ruimtelijk beleid deze samenhang centraal moet staan. In de verordening zijn artikelen opgenomen om de landschappelijke kwaliteiten in Zuid-Holland te versterken;
- consistent toepassen van de lagenbenadering. In Zuid-Holland is veel aandacht voor het toepassen van de lagenbenadering (Zuidplas, Haaglanden en Voorloper Groene Hart). Met behulp van kaartbeelden van het trendscenario is nagegaan waar welke ruimtelijke dilemma's zouden kunnen optreden wanneer rekening wordt gehouden met het watersysteem, de bodem en de cultuurhistorische waarden;
- uitwerking verstedelijkingsbeleid: bebouwingscontouren en verdichtingspercentages. Aanvankelijk bestond er veel onduidelijkheid over de percentages 80/20 voor de Zuidvleugel en 50/50 voor het overige deel van Zuid-Holland. Deze onduidelijkheid betrof het omgaan met vervangende nieuwbouw. Het percentage 80 binnen bestaand gebouwd gebied gaat om de bruto verdeling, dus om alle woningbouw (inclusief vervangende nieuwbouw). De reden om de Zuidvleugel in te zetten op 80% heeft te maken met de integrale sturing op bundeling, herstructurering en transformatie. De percentages dienen op regionaal niveau te worden gehanteerd. Buiten het stedelijke netwerk gaat het om 50% van de netto toename (dus de vervangende nieuwbouw wordt hier niet meegenomen). Hier wordt dus niet gestuurd op herstructurering. Naar aanleiding van de PlanMER is voor herstructurering een onderzoeksvraag geformuleerd;
- op de functiekaart zijn verschillende typen landbouw onderscheiden. Er is weerstand tegen het indelen van de landbouwgebieden. De sturing op deze categorieën is nog onduidelijk. Tijdens discussies bleek dat de kennis over de landbouw, gegeven de beleidsontwikkelingen en de economische ontwikkelingen, onvoldoende is en dat er geen consistente sectorale visie is. Dit onderwerp zal worden uitgewerkt in een op te stellen landbouwvisie;
- in een tussentijdse evaluatie is geconstateerd dat sturing op de kwaliteit van het stedelijk gebied niet geïnstrumenteerd is, terwijl dit wel als provinciaal belang is aangemerkt. Deze constatering heeft niet geleid tot aanpassingen in de structuurvisie;
- natuurorganisaties en experts gaven aan dat er onvoldoende ruimte is voor de ontwikkeling van een robuust natuursysteem. Vooral in het westelijk deel van de provincie. Deze constatering heeft niet geleid tot aanpassingen in de structuurvisie;
- koppeling tussen ruimtelijk beleid, plannen en projecten en Natuurwetgeving. Te allen tijde bij het concretiseren van ontwikkelingen en plannen tot projecten die in en nabij Natuurbeschermingswetgebieden plaatshebben, dient toetsing aan de (significante) gevolgen op de instandhoudingsdoelen en/of beschermde natuurwaarden plaatsvindt op grond van de Natuurbeschermingswet 1998. Eveneens dient toetsing aan de Flora- en faunawet plaats te vinden bij ruimtelijke ingrepen;
- het ruimtelijk beleid ten aanzien van weidevogels was niet expliciet benoemd. Naar aanleiding van een expertmeeting PlanMER en het daar gegeven advies, zijn de locaties van weidevogelgebieden expliciet op kaart aangegeven en is de beleidstekst in de structuurvisie aangepast, zodanig dat rekening wordt gehouden met de kwetsbaarheid van weidevogels;
- koppeling tussen ruimtelijk beleid en energiebeleid. Nieuwe kansen voor benutting van de ondergrond (koude-warmte-opslag, geothermie) worden benoemd. Ook een energie- of warmtenet dat energie leveranciers en gebruikers bij elkaar zal kunnen brengen is in de structuurvisie verwoord. Dit is niet verder uitgewerkt. Er zijn geen nieuwe grootschalige locaties benoemd, waardoor er geen sprake is van invloed op ruimtelijke keuzes. Dit onderwerp is op de uitvoeringsagenda geplaatst (ordening van de ondergrond).

- het tegengaan van verrommeling van het landschap en het beleid voor windenergie staan op gespannen voet met elkaar. Vooral daar waar lijnopstellingen in nationale landschappen slechts deels wordt ingevuld. Windturbines geplaatst in rijtjes van twee of drie dragen bij aan het sociaal gevoel van verrommeling. De PlanMER heeft dit onder de aandacht gebracht. De wens om in duurzame energie te voorzien woog echter zwaarder. De lijnopstellingen (ook in nationaal landschap) zijn gehandhaafd, naast onderzoek naar een windpark;
- ruimtereservering om in te spelen op effecten van klimaatverandering waren volgens de waterbeheerders onvoldoende uitgewerkt. De structuurvisie heeft het Provinciale Waterplan geadopteerd, daarbij zijn alle ruimtelijke aspecten van het waterbeleid overgenomen. De PlanMER heeft geadviseerd dat dit voldoende is.

5 Provinciaal belang: visie en ambities

Het in hoofdstuk 3 en 4 beschreven proces heeft bijgedragen aan de provinciale structuurvisie waarin het integrale ruimtelijk beleid is verwoord. Het bevat de beleidsvisie voor 2020 met een doorkijk naar 2040. De structuurvisie beschrijft de doelen van het beleid (visie) en de wijze waarop deze doelen kunnen worden bereikt (uitvoeringsstrategie). Dit hoofdstuk geeft weer hoe de structuurvisie is opgebouwd, wat de trends, beleidsdoelen en blokkades zijn. Dit is de opmaat naar hoofdstuk 6 (alternatieven) en 7 (beoordeling van scenario's).

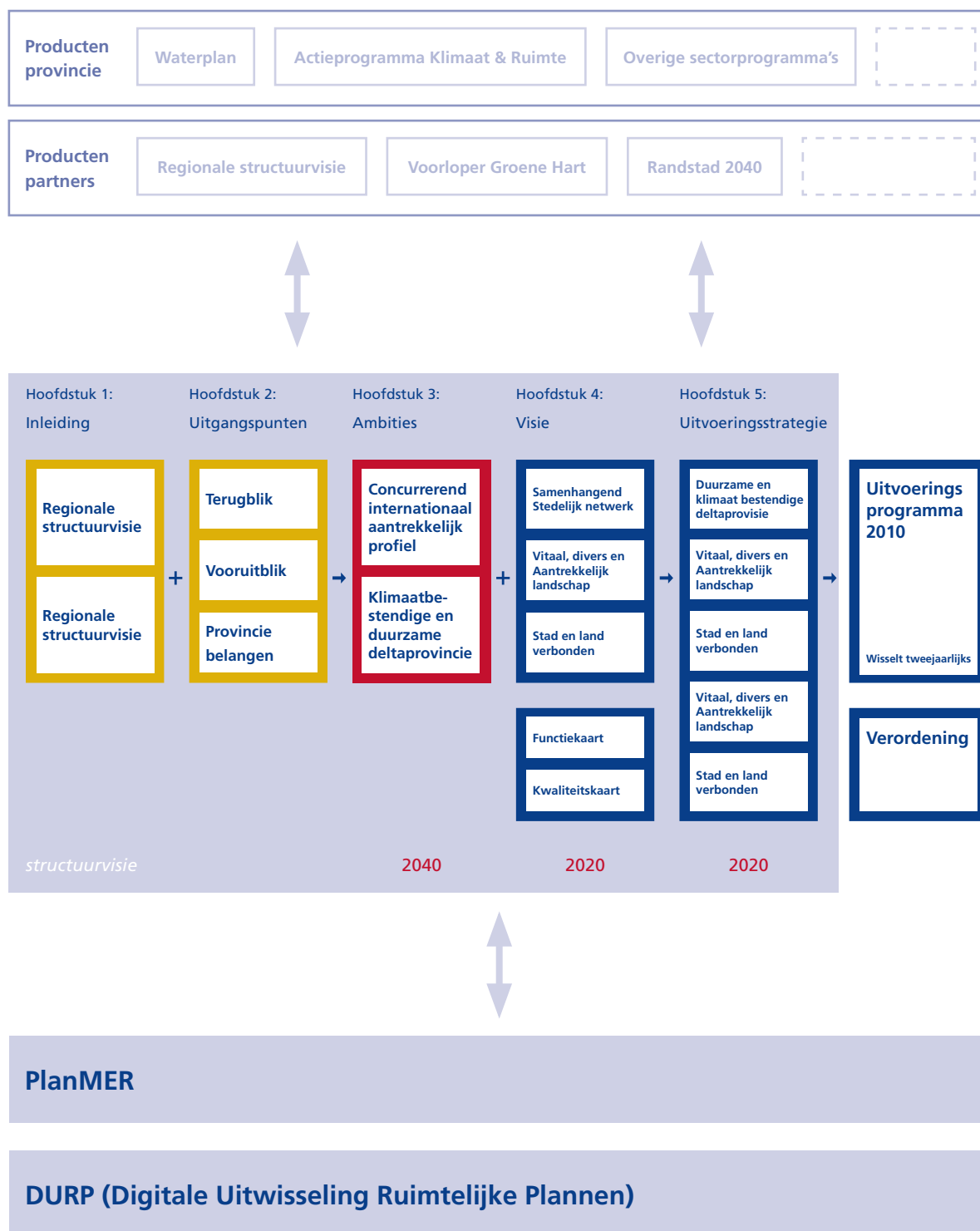
systeem) en demografische ontwikkelingen (naast groei zal in de toekomst ook krimp op gaan treden). In figuur 5.1 is weergegeven hoe de structuurvisie is opgebouwd, wat de relatie is tussen de verschillende onderdelen en de inhoud van het ruimtelijk beleid, de producten van partners en de PlanMER.

Het instrumentarium is beschreven in de uitvoeringsstrategie. Onderscheid wordt gemaakt tussen: ordenen, ontwikkelen en agenderen/onderzoeken. Bestaande programma's worden voortgezet. Naast het ordenen zet de provincie sterk in op het ontwikkelen met kwaliteit (op zachte waarden) en worden meer randvoorwaarden gesteld aan stedelijke ontwikkeling.

De uitvoeringsstrategie wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma dat elke twee jaar zal worden geactualiseerd.

5.1 Inleiding

De nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) is de directe aanleiding voor het opstellen van de structuurvisie. Vooral het instrumentarium voor het ordenen en beïnvloeden van ruimtelijke ontwikkelingen is door de Wro veranderd. Naast de structuurvisie zijn een uitvoeringsstrategie en een verordening met bijbehorende kaarten opgesteld. Gezamenlijk geven zij invulling aan het ruimtelijk beleid. Strikt genomen heeft de PlanMER alleen betrekking op de visie. Daar waar mogelijk is het effect van de invulling van de provinciale verordening ruimte en de uitvoeringsagenda meegenomen. Nieuwe ontwikkelingen waarmee de structuurvisie nadrukkelijk rekening houdt, zijn de gevolgen van klimaatverandering (vooral gevolgen voor het water-

Figuur 5.1: Relatie tussen de structuurvisie, het uitvoeringsprogramma, de verordening en de PlanMER.

5.2 Kernopgaven: trends, beleidsdoelen en blokkades

De provinciale ruimtelijk beleidsdoelen zijn in de structuurvisie geordend volgens vijf hoofdpogaven:

1. Concurrerend en aantrekkelijk internationaal profiel
2. Duurzame en klimaatbestendige Deltaprovincie
3. Divers en samenhangend stedelijk netwerk
4. Stad en land verbonden
5. Vitaal, divers en aantrekkelijk landschap

De hoofdpogaven 1 en 2 zijn vooral belangrijk voor de ambitie op de lange termijn (visie 2040).

Zij vormen de basis waarop de overige drie hoofdpogaven voortbouwen (visie 2020).

(figuur 5.2)

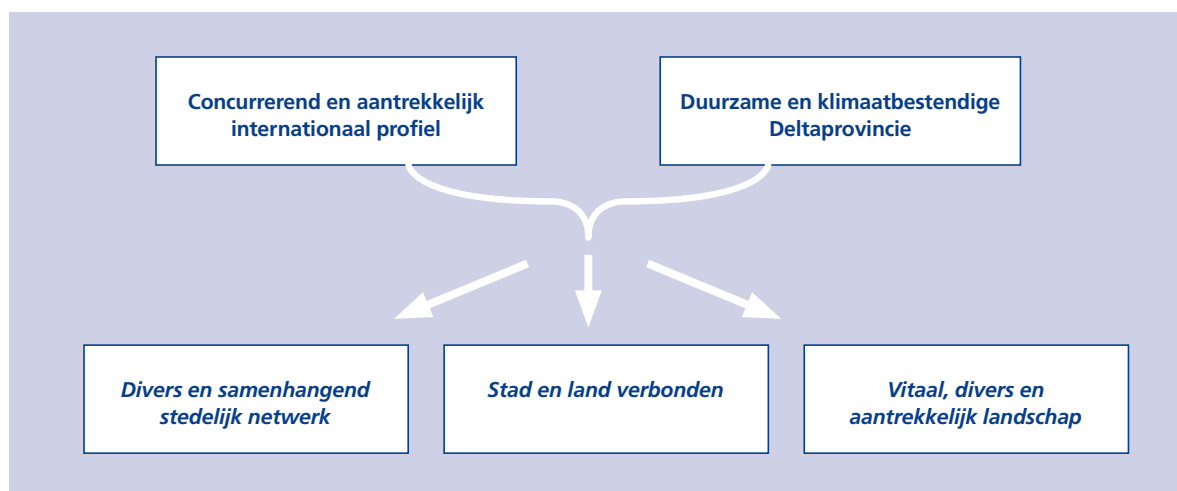
Binnen de hoofdpogaven is het ruimtelijk beleid vertaald naar een aantal kernopgaven. Hierbij is aangegeven wat het ruimtelijk doel is en hoe de provincie hieraan sturing wil geven.

Meer dan voorheen stuurt de provincie op:

- klimaatbestendigheid en duurzame ontwikkeling.
Via het toepassen van de lagenbenadering bij ruimtelijke ontwikkeling wordt meer rekening gehouden met lange termijn ontwikkelingen, zoals adaptatie aan klimaatverandering. Vooral ruimte voor en inspelen op verandering in het watersysteem: inspelen op bodemdaling via vernatting, verzilting, ruimte voor waterberging en aandacht voor veiligheid. Daarnaast wordt ook ingezet op mitigatie van klimaateffecten. Hiervoor wordt vanuit ruimtelijk beleid extra ingezet op energiebesparing (bundelen) en duurzame energie (ruimte voor duurzame energie opwekking);

zame energie (ruimte voor duurzame energie opwekking);

- bundeling van verstedelijkingsactiviteiten waarin de economische kernkwaliteiten van een gebied worden versterkt. Dit geldt vooral voor: Rotterdam: wereldhaven; Den Haag: internationale stad van vrede, recht en veiligheid; kennisas: Leiden-Delft; Greenports en Dordrecht als locatie voor havengerelateerde bedrijvigheid. De woonmilieus moeten meer aantrekkelijk worden en beter aansluiten bij de vraag: centrum stedelijk en landelijk wonen. Gegeven de vraagontwikkeling en het bestaand aanbod zal vooral ingezet worden op de ontwikkeling van centrum stedelijke milieus en landelijk wonen – woonmilieus. Dit beleid is vastgelegd in de woonvisie;
- bereikbaarheid krijgt meer de nadruk bij het ontwikkelen van het stedelijk gebied. Hierbij ligt de nadruk op het verbeteren van het openbaar vervoer;
- gestuurd wordt op de ontwikkeling van een landschappelijk netwerk in de directe nabijheid van de stedelijke gebieden. Hierbij worden 6 nationale landschappen onderscheiden. Het rijksbufferbeleid wordt hierdoor versterkt. (Openlucht) recreatie en verbreding van de landbouw krijgen in deze gebieden meer de ruimte;
- voor de greenports vindt naast sturing op areaal meer sturing plaats op de versterking van de integrale keten. Sturing op areaal gebeurt via contouren, transformatiegebieden en saneren van papieren glas. Sturing op de versterking van de integrale keten (kennis, productie en logistiek) vindt plaats door meer ruimte voor gerelateerde bedrijvigheid binnen de contour te geven.

Figuur 5.2: Samenhang tussen de 5 provinciale hoofdpogaven.

- in de landschappen, buiten de directe invloedssfeer van het stedelijke netwerk (Groene Hart, kust en zuidwestelijke Delta) wordt ingezet op een vitaal en bestendig platteland. De productie landbouw krijgt hier volop de ruimte, maar wel met extra restricties vanuit de onderlaag. In het Groene Hart en de Zuid-Hollandse eilanden wordt de landbouw voorbereid op klimaatadaptatie. Het landschap krijgt meer aandacht. Via ruimtelijke beperkingen op stedelijke activiteiten en sturen op kwaliteit via regioprofielen en beeldkwaliteitsplannen wordt voorkomen dat de identiteit en waardevolle objecten verdwijnen;
- ruimtelijke kwaliteit heeft meer aandacht en wordt vooral geoperationaliseerd bij ruimtelijke afwegingsprocessen.

Naast een duidelijke doelomschrijving en uitwerking van de sturingsfilosofie en instrumenten, zijn ook middelen nodig om deze kernopgaven te bereiken. De middelen die worden ingezet zijn hieronder aangegeven.

Algemeen

Het toepassen van de [lagenbenadering](#). Dit betekent dat kenmerken van het water/bodemsysteem centraal staan als ordenend principe. Ook natuur is in de eerste laag opgenomen. De infrastructuur en vooral het openbaarvervoersnet worden meer dan voorheen het ordenend principe voor een gebundelde verstedelijking.

Instrumenten zijn ingedeeld in ordenen, ontwikkelen, agenderen en onderzoeken. Ordenen maakt gebruik van de functiekaart en de verordening Ruimte. Ontwikkelen vindt plaats via programma's en projecten, waaraan geld is gekoppeld.

Bij ontwikkelen zal naast de functiekaart ook de kwaliteitskaart worden ingezet. Agenderen vindt plaats via bestuurlijk overleg en de provinciale onderzoeksagenda voorziet in de kennisbasis.

Stedelijk gebied

Het beleidsdoel 'bundelen' wordt geëffectueerd door: [strakke bebouwingscontouren op te leggen; te verdichten \(80/20 in Zuidvleugelgebied en 50/50 daarbuiten\); migratiesaldo nul toe te passen; de SERladder als leidend principe in te zetten; differentiatie in woonmilieus aan te geven](#) op basis van bereikbaarheid. Deze middelen zijn verankerd in de ruimtelijke verordening.

Landelijk gebied

Het beleidsdoel 'aantrekkelijkheid landschap' wordt geëffectueerd door: [sturen op kwaliteit via kwaliteitskaart en regioprofielen; bescherming EHS via verordening; wijzen op natuurbeschermings-wetgebieden en Flora- en faunawet via verordening; provinciale landschappen te benoemen en te begrenzen](#), ruimte te geven aan economische functies voor het landelijk gebied (landbouw, natuur en landschap) en verschillende typen landbouw te onderscheiden waardoor inzet van middelen (ILG, EU subsidies) beter kunnen worden gestuurd.

Een sterk middel om beleid vast te leggen is de ruimtelijke verordening. Zij is immers bindend voor zowel de provincie als de lagere overheden. In de verordening komen de volgende onderwerpen aan de orde:

- bebouwingscontouren inclusief SERladder voor bundelen van stedelijke functies;
- uitbreidingsruimte buiten bebouwingscontouren;
- bebouwingslinten en buurtschappen buiten de bebouwingscontouren;
- provinciale landschappen: restricties voor bebouwing en bescherming kwaliteiten van landelijk gebied o.a. door een beeldkwaliteitplan te eisen;
- bescherming EHS (inclusief compensatieregeling);
- regelgeving agrarische bebouwing;
- locatie beleid kantoren gericht op bereikbaarheid OV;
- bescherming ruimtereservering voor bedrijven-terreinen en ruimte bieden aan HMC bedrijvigheid;
- handhaven bestaande hiërarchie in de detailhandelstructuur en niet toestaan van ontwikkelingen aan de rand van de stad behoudens perifere detailhandel;
- ruimte reserveringen voor primaire en regionale waterkeringen;
- beperking ontwikkelingen in buitendijkse gebieden (onderscheid binnen- en buitenstedelijk);
- ruimtelijke doorwerking vervoer van gevaarlijke stoffen en groepsrisico externe veiligheid;
- bescherming molenbiotopen, archeologie en landgoederenbiotopen;
- natuurbescherming; Natuurbeschermingswet 1998 (gebiedsbescherming, Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten) en Flora- en faunawet (soortenbescherming).

De vijf hoofdpogaven zijn vertaald in kernopgaven om ruimtelijke doelen te bereiken. Van deze doelen kun je zeggen dat zij de ruimtelijke provinciale belangen weergeven. In de onderstaande tabel zijn deze te bereiken doelen ingedeeld volgens de thema's: planet, profit en people.

De provinciale belangen streven naar het bereiken van een duurzame ontwikkeling. In de huidige trendmatige ontwikkeling zijn voor het bereiken van deze duurzame ontwikkeling een aantal blokkades te vinden. In onderstaande tabel is per provinciaal belang de trend, het beleidsdoel en de mogelijke blokkades voor een duurzame ontwikkeling weergegeven. Deze kennis is gebruikt bij de beoordeling van het beleidsscenario in hoofdstuk 8.

Planet	Profit	People
Voorzien in duurzame vormen van energie en benutten van potenties om duurzame energievoorzieningen toe te passen	Behouden en aantrekken van bedrijvigheid en werkgelegenheid met accent op kennisontwikkeling en handel	Verbeteren van de waterveiligheid
Realiseren en in stand houden van een robuust en veerkrachtig watersysteem	Optimaal benutten van bestaande ruimte van economische clusters	Zorgen voor een kwalitatief en kwantitatief afgestemd aanbod in woonmilieus
Ontwikkelen en behouden van de kernkwaliteiten van het landschap: biodiversiteit	Versterken van het stedelijk netwerk, vitaliteit en diversiteit van stedelijke centra	Voorzien in een gezonde leefomgeving ten aanzien van milieukwaliteit
Realiseren van een complete Ecologische Hoofdstructuur	Verbeteren interne en externe bereikbaarheid HOV + weg + lucht	Ontwikkelen en behouden van de kernkwaliteiten van het landschap: kleinschalige woon en werkmilieus en cultuurhistorische waarden
Natuurbescherming: Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en faunawet	Ontwikkelen en behouden van de kernkwaliteiten van het landschap: economische vitaliteit landbouw	Versterken recreatieve functie in de stad en in het landschappelijk gebied om de stad Verbetering belevingswaarde en verminderen verrommeling van het landschap Behoud van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur

Planet	Trends, beleidsdoelen en blokkades
Voorzien in duurzame vormen van energie en benutten van potenties om duurzame energievoorzieningen toe te passen	Trends In 2020 wil de provincie dat 20% van het energiegebruik wordt opgewekt via duurzame energiebronnen. Dit is bestaand beleid. De doelstelling voor windenergie is tenminste 350 MW in het jaar 2015. De doelstelling voor 2010 is al gehaald en ook de doelstelling voor 2015 lijkt haalbaar. Ook op andere duurzame energiebronnen vooral WKO, warmtenet en zonne-energie wordt fors ingezet. De glastuinbouw kan zowel energie- en warmtevragers als aanbieder zijn. Beleid structuurvisie Om benutting (vraagzijde) van warmte mogelijk te maken is de aanleg van warmtenetten nodig. Voor de aanleg van windparken zijn drie zoeklocaties aangegeven. Andere duurzame vormen van energietoepassingen zijn wellicht mogelijk door ruimtelijke restricties op te heffen en een meer efficiënt ruimtegebruik van de ondergrond. Grootschalige ingrepen in het bestaand stedelijk gebied kan worden gecombineerd met de ordening van de ondergrond (bundelen WKO). Mogelijke blokkades Weerstand tegen windenergie in Groene Hart en het aanwijzen van grootschalige windturbineparken. Bij een windpark met grote windmolens (5 MW) is een totale oppervlakte nodig (bij bereiken doel, extra 650 MW) van circa 2500 ha. Investeringskosten in duurzame energie zijn omvangrijk en terugverdientijden zijn lang. De lage olieprijs.
Realiseren en in stand houden van een robuust en veerkrachtig watersysteem	Trends Het waterbeleid heeft geleid tot een aanzienlijk verbetering van de waterkwaliteit, toch zijn er per regio nog veel beleidsopgaven om het watersysteem robuust te maken. Het watersysteem voldoet niet aan de eisen die vanuit het huidige en toekomstige ruimtegebruik worden gesteld. Voorbeelden zijn zoetwatertekort voor landbouw en glastuinbouw, zoute kwel met effecten voor landbouw en natuur, watertekort waardoor in de zomer gebiedsvreemd water wordt ingelaten, blauwalgen in delen van het watersysteem waardoor de recreatieve- en natuurwaarden afnemen. Beleid structuurvisie De structuurvisie bevat de ruimtelijke uitwerking voor het Provinciale Waterplan en zorgt voor doorwerking van lange termijn waterbeleid naar het ruimtelijk beleid (vooral via agenderen en onderzoeken) In de structuurvisie zijn hierbij de volgende doelen, in navolging van het Provinciaal Waterplan, genoemd. Waterveiligheid De nationale waterkeringen worden aangepast om aan wettelijke normen te voldoen, daarnaast wordt ruimte gegeven aan rivieren. Op de functiekaart zijn de primaire en regionale waterkeringen aangeduid. Door de bevolkingstoename en de investeringen neemt het overstromingsrisico's toe (grotere kans op materiële en menselijke schade) vooral in Dijkkring 14. Door klimaatverandering nemen de risico's op lange termijn verder toe. De provincie heeft de regionale keringen nog niet allemaal genormeerd. Deze zijn net zoals de nationale keringen wel op de kaart bij de verordening aangegeven, zodat bij ruimtelijke

ontwikkeling rekening gehouden wordt met de onderhoudswerkzaamheden en mogelijke versterking.

Mogelijke blokkades

(Mogelijke) blokkades zijn: kosten en inpassing, omdat het gaat om zeer veel locaties.

Zoetwatervoorziening en verzilting (incl. verdringingsreeks):

De beschikbaarheid van voldoende water van een goede kwaliteit is belangrijk voor de mens, landbouw, tuinbouw, boomteelt en natuur. Droge zomers hebben laten zien dat dit een probleem kan zijn. De waterkwaliteit is aanzienlijk verbeterd, echter deze voldoet nog niet overal aan de wettelijke norm (voornamelijk in glastuinbouw- en bollenteeltgebieden). Het watergebruik in de glastuinbouw daalt door technologische ontwikkelingen, terwijl de productie toeneemt. Voorkomende ecosystemen zijn sterk afhankelijk van de kenmerken van het watersysteem. De natuurkwaliteit is de afgelopen tijd verbeterd, echter de waterkwaliteitsdoelstellingen uitgewerkt in KRW kader worden niet gehaald. Door het terugbrengen van de getijdenwerking in de Zuid-Hollandse Delta wordt het natuurlijk systeem in deze wateren hersteld. Hierdoor zal het watersysteem op de Zuid-Hollandse eilanden (in het bijzonder Goeree Overflakkee) te maken krijgen met verzilting. Doordat het zoute water op lange termijn verder stroomopwaarts doordringt in de rivieren, kan dit gevolgen hebben voor de mogelijkheden voor waterinlaat. Bodemdaling vindt vooral plaats in veenweidegebieden als gevolg van verdroging van de veengronden. In diepe polders en droogmakerijen kan er toename van zoute kwel zijn.

Mogelijke blokkades

(Mogelijke) blokkades om het watersysteem robuust te maken, zijn:

- ZW Delta: Geleidelijk verzilten vraagt om een transitie in de landbouw (en industrie en drinkwatervoorziening) en in watersysteem van de ZW Delta (schaalniveau is dus Zeeland, Noord-Brabant en Zuid-Holland). Mentaal en financieel bestaat hier veel weerstand tegen. Onderzoek laat zien dat problemen op systeemniveau oplosbaar zijn;
- Groene Hart: Conflicten tussen peilbeheer (hoogte en fluctuatie) tussen ruimtegebruikfuncties (landbouw, verstedelijking, natuur en landschap) en daarmee samenhangende inlaat van gebiedsvreemd water; Gebrek aan ruimte voor waterberging en kosten. Vernatting kan tijdelijke vermestingproblemen opleveren in het veenweidegebied en eutrofiëring versterken;
- toepassing van nieuwe technologieën in het watergebruik levert nieuwe problemen op (bijvoorbeeld brijnlozingen als gevolg van ontzilting in glastuinbouw);
- Natura 2000: maatregelen als verzilting of ander peilbeheer zijn strijdig met instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden.

Veilig stellen van voldoende (grond)water voor de bereiding van drinkwater. Hiervoor gelden nationale normen en zijn door de provincie gebieden aangewezen die beschermd worden. Voor bestaande locaties oevergrondwaterwinning (voor de bereiding van drinkwater) kan verplaatsing nodig zijn als de verzilting van de rivier toeneemt.

Wateropvang voor de stad (wateroverlast)

Wateroverlast moet worden beperkt. Hiervoor zijn ruimtelijke reserveringen op de functiekaart aangegeven. Dit zijn geen nieuwe locaties. De wateroverlast is de afgelopen jaren door toename van het stedelijk gebied (verharding) en achterstallig onderhoud riolen toegenomen. Door toenemende buienintensiteit zal wateroverlast vaker gaan voorkomen. Water moet in het gebied zelf worden vastgehouden of geborgen worden. Het beleid is er opgericht dat realisatie van extra bergingscapaciteit zoveel mogelijk wordt gecombineerd met andere functies, zoals recreatie, natuur en groen.

Bij wateropvang gaat het niet alleen om reserveren van ruimte maar ook het aanpassen van het rioleringsstelsel en waterhuishoudingssysteem. Deze taken liggen bij gemeenten en waterschappen en vergen forse investeringen. Samenwerking tussen gemeenten, waterschap en provincie moet daarom verder worden vormgegeven.

Mogelijke blokkades

Tien procent extra ruimte binnen het stedelijk systeem in combinatie met de verdichtingopgaven kan strijdig blijken te zijn. De grondprijs in stedelijk gebied wordt door de toenemende ruimtedruk groter, waardoor waterberging minder aantrekkelijk is te realiseren.

Ontwikkelen en behouden van de kernkwaliteiten van het landschap: biodiversiteit

Trends

Dit doel wordt gesplitst in drie delen. Bij 'planet' staan de biodiversiteitsaspecten van het landschap centraal.

Het natuurbeleid is langs drie wegen vormgegeven: realiseren van een EHS, soortenbeleid en wetgeving en de ontwikkeling van een Europees robuust systeem (Natura 2000). Het natuurbeleid is verankerd in het RO-beleid:

- rechtstreeks via planologische bescherming van EHS en Natura 2000-gebieden;
- via gebiedsgericht beleid (programma en projecten) en via sectoraal beleid (water, landbouw) worden de randvoorwaarden voor natuur versterkt.

Er zijn drie grote systemen te onderscheiden: de kust in het westen, het veenweidegebied in het oosten en de Zuid-Hollandse Delta en rivierengebied in het zuiden. Via de Groene Ruggengraat wordt ruimte gegeven aan vooral weidevogels en moerasnatuur. Ingeklemd tussen de grote steden ligt de groenblauwe slinger, als belangrijk structurelement (EHS). Uit monitoring van LNV blijkt dat het goed gaat met de biodiversiteit, echter de bestaande doelen worden niet gehaald.

Beleid structuurvisie

In de structuurvisie wordt het bestaande beleid in grote lijnen gecontinueerd (EHS is planologisch beschermd via artikel in de verordening). De aanpassingen in het watersysteem (VHR, Kierbesluit) zijn in de structuurvisie beschreven en nieuwe gebiedsprocessen worden planvormingsprocessen opgestart.

Mogelijke blokkades

Elk van deze systemen heeft te maken met het huidige ruimtegebruik en ingrepen die in het verleden hebben plaatsgevonden. Vooral de aanpassingen in het watersysteem in de Delta.

De belangrijkste blokkades zijn:

- aanpassingen in het watersysteem voor het karakteristieke veenweidelandschap zal grote inspanning vragen gelet op de combinatie met de vitaliteit van de landbouw;
- de afsluiting van de Delta in het zuiden deels ongedaan maken, geeft een verziltingproblematiek en maakt huidige productiemethoden moeilijk;
- de verstedelijking, glastuinbouw & bollenteelt en recreatiedruk in het kustgebied is groot en wordt naar verwachting steeds groter. De glastuinbouw bij Pijnacker is een belangrijke blokkade voor een robuust aaneengesloten groenblauwe slinger.

**Realiseren van een complete
Ecologische Hoofdstructuur**
Trends

De provinciale EHS is in de structuurvisie en de verordening vastgelegd. In de afgelopen jaren is een deel van de EHS gerealiseerd. Er ligt er nog een grote opgave voor zowel de inrichting en de verwerving van gronden en de inzet van particulier beheer. Slechts 1% van de opgave voor de omslag naar particulier beheer (3200 ha) was in 2007 gerealiseerd.

Beleid structuurvisie

De EHS wordt via de verordening beschermd. Echter op de functiekaart zijn delen van de EHS aangegeven als recreatiegebieden en provinciaal landschap. Via de kwaliteitskaart wordt niet gestuurd op kenmerken van biodiversiteit, dat is een gemis.

Mogelijke blokkades

Bij het beheer van de groene ruimte zijn veel verschillende partijen (publiek/privaat) betrokken. Deze situatie is historisch gegroeid en wordt gekenmerkt door versnippering van eigendom. Door de veelheid van partijen en de gestegen grondkosten blijft de realisatie van een groene dooradering achter bij de ambitie. Speciale aandacht gaat uit naar de Natura 2000-gebieden. De abiotische randvoorwaarden (waterkwaliteit en -kwantiteit) zijn in veel van deze gebieden niet optimaal. Dit hangt vooral samen met het huidige ruimtegebruik. In het veenweidegebied wordt het waterpeil aangepast aan de landbouw en het stedelijk grondgebruik

Profit	Trends, beleidsdoelen en blokkades
Behouden en aantrekken van bedrijvigheid en werkgelegenheid met accent op kennisontwikkeling en handel	Trends De economie is in de afgelopen jaren verder gediversifieerd. De haven en haven-gerelateerde bedrijvigheid blijven de belangrijkste pijlers van de Zuid-Hollandse economie. De greenports zijn eveneens een belangrijke pijler. Daarnaast groeit een aantal kennisintensieve sectoren. Dit zijn biolifescience en deltatechnologie-georiënteerde bedrijven. Ook het openbaar bestuur (Den Haag) is sterk vertegenwoordigd. Voor dit doel zijn de volgende aandachtspunten geformuleerd: ■ mainport (Rotterdam); ■ greenports (glas / Bollenstreek / Boskoop); ■ internationale stad van vrede, recht en veiligheid - Den Haag (kust t/m de Vlietzone); ■ energie en deltatechnologie (Delft); ■ versterken kenniseconomie vanuit universiteiten en kennisinstituten (Leiden, Delft, Rotterdam); ■ evenwichtige afstemming tussen vraag en aanbod naar ruimte voor MC bedrijven; ■ evenwichtige afstemming tussen vraag en aanbod van watergebonden bedrijvigheid. Belangrijke vestigingsvoorwaarden zijn naast voldoende ruimte bieden voor bedrijvigheid: goede bereikbaarheid, aanwezigheid van diverse typen woonmilieus en een aantrekkelijk en goede leefomgeving. De ligging van Zuid-Holland in het Nederlandse deltagebied heeft geleid tot de ontwikkeling en het toepassen van geavanceerde watertechnologie. Dit heeft de internationale concurrentiepositie van deze sector versterkt. Beleid structuurvisie Door herstructurering van bedrijventerreinen zet de provincie in op tien procent ruimtewinst. Mogelijke blokkades De belangrijkste blokkades voor het ontwikkelen van aantrekkelijk vestigingsmilieus zijn de ruimtedruk en de enorme beheeropgave (stedelijke herstructurering, aanpak verouderde bedrijventerreinen, kassengebieden en herinrichting van landschap).
Optimaal benutten van bestaande ruimte van economische clusters	Trends Er is sprake van een forse versnippering van het aanbod bedrijventerreinen. Elke gemeenten heeft bedrijventerreinen ontwikkeld en er is beperkt regie gevoerd op de inrichting en het gebruik van bedrijventerreinen. Hierdoor is de mate van specialisatie van de bedrijventerreinen beperkt. Uit onderzoek van ECORYS blijkt dat er ook een tekort bestaat aan ruimte voor havengerelateerde bedrijventerreinen (door schaalvergroting in de containersector). Veel terreinen zijn verouderd. De provincie schat dat ca 3.500 ha bedrijventerreinen moet worden aangepast (herstructureringsopgave) (Actieprogramma RvE, provincie Zuid-Holland, 2007). Beleid structuurvisie Via bebouwingscontouren en SERladder (wettelijk vastgelegd via verordening) wordt gestuurd op compact ruimtegebruik en bescherming van collectieve waarden zoals landschappelijke kwaliteiten die gezien worden als belangrijke

vestigingsplaatsfactoren. De provincie is regisseur van het provinciale en interregionale bedrijventerreinen beleid. Er wordt ingezet op transformatie.

Sturen op meervoudig ruimtegebruik (als mogelijke oplossing voor tekorten, is op de onderzoeksagenda gezet en wordt op dit moment niet als een beleidsalternatief gezien. Op gebiedsgericht beleid wordt extra ingezet. Op de functiekaart is de Mainport als aparte categorie bedrijventerrein aangegeven. Voor de greenport glas/Bollenstreek/Boskoop wordt het ruimtelijk beleid (contouren) gecontinueerd en voor deze sector wordt extra ingezet op de voorwaarden gesteld vanuit het watersysteem: nieuwe locaties en uitbreiding moeten voor zoetwater zelfvoorzienend zijn.

Mogelijke blokkades

Voor de herstructureringsopgave van bedrijventerreinen zijn er twee belangrijke blokkades: geld en beschikbaarheid van terreinen voor milieuhinderlijke bedrijvigheid. De niet gespecialiseerde bedrijventerreinen blokkeren herstructurering, omdat er sprake is van een veelheid aan wensen en eisen van de verschillende bedrijven. Dit geldt vooral voor binnenstedelijk gelegen bedrijventerreinen zoals de Binckhorst in Den Haag.

Voor de glastuinbouw, boom/sierteelt en bollenteelt is het beschikbaar houden van voldoende areaal belangrijk (5800 ha glastuinbouw, 1200 ha bollenteelt). Het areaal is zowel voor de glastuinbouw als bollenteelt afgenomen. Het omspuiten van weilanden wordt niet als alternatief genomen. De contouren op de functiekaart laten zien dat er ook in de glastuinbouwgebieden ruimte is voor verdergaande verstedelijking. Uitbreiding van Boskoop wordt gegeven voor het PCT-terrein en uitbreiding van het areaal vollegrondsteelt wordt nader onderzocht.

Versterken van het stedelijk netwerk, vitaliteit en diversiteit van stedelijke centra

Trends

Ingezet wordt op bundeling van stedelijke functies. In de afgelopen jaren is er onvoldoende geïnvesteerd in sterk verouderde gebieden. En de diversiteit binnen stedelijke gebieden is afgenomen (overschot aan groenstedelijke woonmilieus met lage dichtheden). Er wordt gestuurd en gemonitord op het Stedenbaanconcept.

Beleid structuurvisie

In het nieuwe beleid is dat wel het doel. In de structuurvisie wordt daartoe ingezet op de bundeling van verstedelijking, infrastructuur, voorzieningen en economische activiteiten gericht op concentratie en betere afstemming tussen stedelijke ontwikkeling en de kenmerken van de beschikbare infrastructuur (knopen- en locatiebeleid).

Heel Zuid-Holland wordt van contouren voorzien. Aantallen nieuw te bouwen woningen worden overgenomen uit bestaande verstedelijkingsafspraken. Binnen de Zuidvleugel wordt voor woningbouw uitgegaan van minimaal migratiesaldo nul en minimaal 80% van totale bouwopgave in bebouwd stedelijk gebied (bruto) realiseren. Buiten de Zuidvleugel maximaal migratiesaldo nul en minimaal 50% van de netto bouwopgave in bebouwd gebied realiseren. Er zijn nog twee grote uitleglocaties: Valkenburg en Zuidplas. Waarbij Zuidplas als een reservegebied wordt gezien mocht er in de toekomst extra behoefte aan woningen zijn (ventiefunctie).

Via de functiekaart en de verordening ruimte wordt gestuurd op een sterkere verdichting rond knooppunten. Door het aanwijzen van knopen in de verordening, kan sterker gestuurd worden op de Stedenbaan.

De huidige hiërarchie in de stedelijke detailhandelstructuur en kantoren-sector wordt versterkt door het toepassen van de SERladder, geregeld via de verordening

Mogelijke blokkades

De rol van de provincie bij de ontwikkeling van het stedelijk gebied is beperkt, zowel qua sturingsmogelijkheden als qua financiële middelen.

Bundeling en herstructurering moeten passen bij de vraag en levert in de praktijk vaak veel conflicten op, op het gebied van basiskwaliteit (botsing tussen gebiedsontwikkeling en milieubeleid). Via gebiedsontwikkeling waarbij veel partijen en instanties zijn betrokken, worden functies gerangschikt. Dit soort processen loopt zeer traag en is vaak afhankelijk van het proces dat de meeste tijd nodig heeft.

Verbeteren interne en externe bereikbaarheid HOV + weg + lucht

Trends

De bevolkingsgroei en de economische groei (toename autobezit, autogebruik en goederenvervoer) hebben de afgelopen jaren geleid tot een forse mobiliteitsgroei. Het wegennet is niet in staat de toename van het verkeer te verwerken. Daardoor ontstaan files, vooral rond de grote steden, op de verbindingen tussen de steden en op het onderliggend wegennet. De betrouwbaarheid van reistijd is hierdoor niet verbeterd. De drukte geldt ook voor het openbaar vervoer tussen de stedelijke knooppunten binnen de Randstad. Dit resulteert in een knelpunt wat betreft bereikbaarheid van economische centra, de betrouwbaarheid van reistijden en de economische schade op het gebied van goederentransport. Naast beter benutten en beprijzen (nationaal beleid) zet de provincie via sectoraal beleid in op een beter aanbod van openbaar vervoer en uitbreiding van het regionale wegennet in samenhang met de uitbreiding van de nationale rail- en wegeninfrastructuur.

Voor de mainport is de beschikbaarheid van goede internationale achterlandverbindingen belangrijk: naar het noorden; het Ruhrgebied en verder; naar Antwerpen en verder.

In de structuurvisie wordt ingezet op een betere afstemming tussen verstedelijking en de beschikbare infrastructuur.

Beleid structuurvisie

Het verbeteren van de bereikbaarheid voor verschillende modaliteiten is voor de versterking van de economie een belangrijke beleidsopgave.

Het ruimtelijk beleid moet geen nieuwe belemmeringen opwerpen om de geplande infrastructuur voor personen- en goederenvervoer mogelijk te maken. In de structuurvisie wordt geen nieuw beleid geformuleerd wat betreft mobiliteit. Dit beleid is vastgelegd in het Provinciale Verkeer en vervoerplan, Beleidsbrief, enzovoorts. In de structuurvisie wordt ingezet op verdergaande bundeling en concentratie rond knooppunten.

Mogelijke blokkades

Blokkades: Sturing op locatieniveau voor het verdichten rond stations past niet in een strategie waarin meer ruimte wordt gegeven aan lokaal beleid.

De bevoegdheid van de provincie om te sturen op de ontwikkelingen binnen het stedelijk gebied is klein en zal vooral via bestuurlijke afspraken en overleg moeten worden vormgegeven.

Ontwikkelen en behouden van de kernkwaliteiten van het landschap: economische vitaliteit landbouw

Trends

Voor de glastuinbouw is de provincie Zuid-Holland met 53% van het totale oppervlak (in 2005) het belangrijkste in Nederland (ECN, 2007). Het areaal glastuinbouw is de afgelopen jaren gestaag afgenomen, met name in de greenport Westland. Dit wordt veroorzaakt door de uitbreiding van de kernen in dit gebied. Deze ontwikkeling is gepaard gegaan met een forse schaalvergroting in de sector. De groenteteelt wordt steeds meer door de vraag gestuurd.

Hiermee veranderen de vestigingsfactoren (minder afhankelijk van de veiling en meer afhankelijk van de logistieke stromen binnen de grote winkelketens). Problemen in de boomteelt (Boskoop) zijn voor gekomen in de watervoorziening. In de droge zomer van 2003 ontstond een tekort aan zoet water. Door de lage rivierwaterstand trad verzilting op en ontstond een gebrek aan de juiste kwaliteit water voor de teelt. Het areaal voor de boomteelt en de daaraan gelieerde pot- en containerteelt is toegenomen (PCT-terrein). Het beschikbare areaal voor de bollenteelt is afgenomen. Het gebied voor bollenteelt kent nauwelijks uitbreidingsmogelijkheden. De schaalvergroting in deze sector wordt bemoeilijkt doordat groothandel en logistieke bedrijvigheid plaatsvindt op elders gelegen agro bedrijventerreinen. De bloemenhandel (snijbloemen en potplanten) is nog steeds sterk georiënteerd op de veiling (Aalsmeer en Rijnsburg) en Schiphol. Belangrijke vestigingsfactoren voor de glastuinbouw zijn uitbreidingsruimte, water, goedkope energie, beschikbaarheid van CO₂ en goede transportverbindingen.

De sector zal gaan veranderen. Vanwege de hogere kosten zijn verdergaande technologische aanpassingen te verwachten. De sanering van verspreid verouderd glas, verloopt (te) langzaam. Door het meer industriële aanzien en de toenemende ruimtedruk, wordt glas steeds meer als storend element in het landschap ervaren.

De grondgebonden veeteelt is de drager van het landschap. De bedrijfsvoering verandert (schaalvergroting en dieren worden steeds meer op stal gehouden) en dit heeft gevolgen voor het landschap en het aanzien van de bedrijfsgebouwen. In de akkerbouw, met name op de Zuid-Hollandse eilanden, is eveneens sprake van een verdergaande schaalvergroting. Beide sectoren krijgen in de toekomst te maken met veranderingen in het watersysteem.

Een derde verandering betreft het EU beleid. Dit zal invloed hebben op de bedrijfsvoering in deze sector.

Beleid structuurvisie

In de structuurvisie wordt meer rekening gehouden met de inrichting van een robuust watersysteem, behoud van het landschap en versterken van de recreatieve kwaliteiten. Dit betekent voor de landbouw een verandering van de randvoorwaarden waarbinnen bedrijfsvoering moet plaatsvinden. In de structuurvisie wordt onderscheid gemaakt tussen typen landbouwgebieden. Het beleid is onvoldoende geconcretiseerd om de effecten voor de landbouw integraal te analyseren. In een landbouwvisie wordt het beleid verder uitgewerkt.

Mogelijke blokkades

In de structuurvisie is aangegeven dat de landbouw te maken krijgt met andere productie-omstandigheden. Het is onduidelijk of de sector vitaal genoeg is en voldoende ondersteuning krijgt om op deze nieuwe omstandigheden te kunnen inspelen. De regio's en LTO beschouwen het provinciaal beleid als zeer restrictief en de uitwerking is onvoldoende.

People	Trends, beleidsdoelen en blokkades
Verbeteren van de waterveiligheid	Trends Via rijksbeleid en waterschappen wordt fors geïnvesteerd in de veiligheid. Ondanks deze investeringen nemen de overstromingsrisico's toe. Dit heeft te maken met de toename van het aantal mensen en de investeringen in het bebouwd gebied (kansen blijven gelijk). Beleid structuurvisie In de structuurvisie wordt bouwen in buitendijks gebied buiten de contour niet toegestaan en wordt ruimte gereserveerd voor de (regionale) waterkeringen Mogelijke blokkades Bundeling in de laaggelegen delta staat op gespannen voet met waterveiligheid. Dit geldt vooral voor Rijnmond.
Zorgen voor een kwalitatief en kwantitatief afgestemd aanbod in woonmilieus	Trends Ingezet wordt op een betere afstemming tussen vraag en aanbod van woonmilieutypen. Dit betekent dat het aandeel centrumstedelijke wonen en landelijk wonen moet worden versterkt. Beleid structuurvisie Bestaand beleid wordt gecontinueerd en bestuurlijke afspraken voor de Zuidvleugel worden overgenomen Naast dit onderscheid in woonmilieutypen wordt meer dan voorheen gestuurd op het verbeteren van de bereikbaarheid van woonlocaties (vooral via openbaar vervoer) en bereikbaarheid van voorzieningen. Inzetten op streefwaarde van 30% sociale woningbouw (productie). Met de woonmilieu-atlas probeert de provincie de regio's mee te krijgen om een betere kwalitatieve afstemming te bereiken. Mogelijke blokkades De beschikbaarheid van geschikte locaties en de beperkte rol van de provincie bij het ontwikkelen van woonmilieus is een blokkade.
Voorzien in een gezonde leefomgeving ten aanzien van milieukwaliteit	Trends In de provincie wordt niet overal voldaan aan de leefomgevingskwaliteit. Deze is weliswaar de afgelopen jaren verbeterd, maar voldoet nog steeds niet aan de afgesproken normen. De uitstoot van stikstofdioxide en fijnstof neemt af, maar langs drukke wegen, in havengebieden en binnensteden zijn de concentraties nog steeds te hoog (BGWM, 2007). De helft van de woningen waar de dagnorm voor fijnstof wordt overschreden, ligt in Zuid-Holland (CBS, 2008). De geluidsoverlast van verkeer is door verkeersmaatregelen afgenomen maar nog steeds aanzienlijk. Geurhinder wordt vooral veroorzaakt door de industrie en doet zich met name voor in de omgeving van Rotterdam. Er bevindt zich een aantal externe veiligheidsknelpunten in de regio Rijnmond en Drechtsteden waar de provincie Zuid-Holland de risico's niet maatschappelijk aanvaardbaar vindt. Dergelijke knelpunten worden veroorzaakt door industriële bronpunten, en wegen en spoorverkeer. Beleid structuurvisie Het huidige milieubeleid is via de PMV vastgelegd en wordt niet ook in PRV vastgelegd. Via de functiekaart is een aantal milieukwaliteiten vastgelegd.

Veel aandacht krijgt de beschikbaarheid van groen in en in nabijheid van het stedelijk netwerk. Hiervoor zijn ruimtelijke reserveringen op de kaart gemaakt en worden projecten gestart. De ruimtelijke doorwerking vervoer gevaarlijke stoffen en groepsrisico externe veiligheid is. Dit betekent dat in bestemmingsplannen rekening moet worden gehouden met de ligging van de routes en de geldende zoneringen langs Nieuwe Waterweg en Nieuwe Maas. Er is verder geen generiek aanvullend ruimtelijk restrictief of ontwikkelingsgericht beleid geformuleerd. Via lopende en nieuw op te starten IRP projecten wordt gewerkt aan de verbetering van de leefomgevingskwaliteit

Mogelijke blokkades

Bereiken van een betere basiskwaliteit betekent in een dichtbevolkt gebied aanvullende gebiedsgerichte maatregelen. Deze maatregelen zijn vaak kostbaar en niet overal toepasbaar vanwege het bestaande ruimtegebruik.

Ontwikkelen en behouden van de kernkwaliteiten van het landschap: kleinschalige woon en werkmilieus en cultuurhistorische waarden

Trends

Voor de drie nationale landschappen Hoeksche Waard, Groene Hart en Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn de kernkwaliteiten in de Nota Ruimte benoemd en door de provincie uitgewerkt. Waardevolle gebieden buiten deze landschappen worden beschermd. Op herkenbaarheid van landschapskwaliteiten scoort het westen van de provincie niet zo goed. In het oostelijk deel van de provincie zijn de kenmerken van het landschap veel beter behouden dan elders in de provincie. De groene ruimte is vooral in het westen sterk versnipperd. Verrommeling van het landschap treedt vooral op in de invloedssfeer van de grote steden. In de nationale landschappen met hoge gebiedskwaliteiten is de verstoring van het landschap beperkt (Hoeksche Waard en Groene Hart, Hollandse Waterlinie).

Beleid structuurvisie

Op dit punt wordt het bestaand beleid geïntensiveerd. Via restrictief ruimtelijk beleid (contouren, SERladder, verschillende artikelen in de PRV molenbiotopen, archeologie, landgoederenbiotopen, regelgeving agrarische bebouwing) en panorama's. Via de kwaliteitskaart wordt expliciet gestuurd op deze zachte kwaliteiten. Lokale bestuurders zijn verplicht voor het buitengebied beeldkwaliteitsplannen op te stellen

Mogelijke blokkades

Afweging met andere doelen zoals aanpassingen in het watersysteem (vernatting Groene Hart), aanleg nieuwe infrastructuur en autonome ontwikkelingen in de landbouw

Versterken recreatieve functie in de stad en in het landschappelijk gebied om de stad

Trends

De recreatiedruk (verhouding tussen vraag en aanbod) is in de afgelopen jaren nauwelijks verbeterd.

Beleid structuurvisie

Door het ontwikkelen van een landschappelijk netwerk, de aanleg van recreatieve routes en het verbeteren van de bereikbaarheid van de kust (en kwaliteitsverbetering van de badplaatsen) wordt in de structuurvisie een extra impuls gegeven aan het versterken van de recreatiemogelijkheden. Ook zet men in op het combineren van recreatieontwikkeling met ruimte reserveringen voor wateropvang.

Mogelijke blokkades

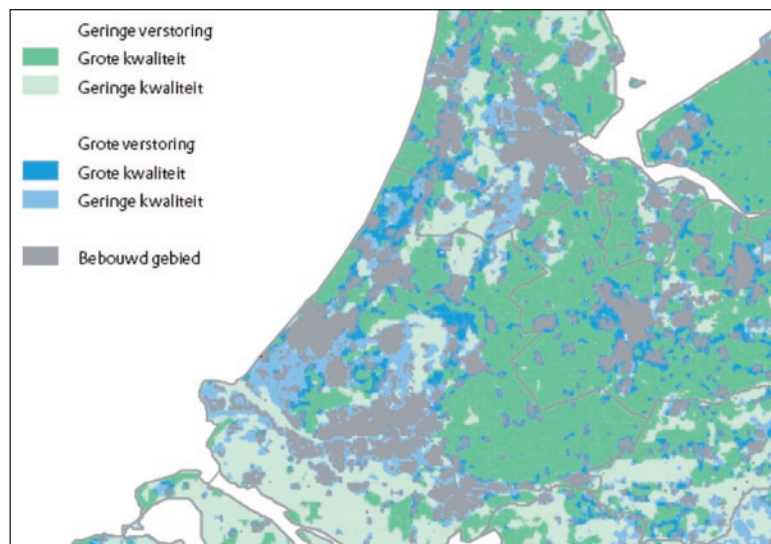
De realisatie van het landschappelijk netwerk zal veel extra investeringen vergen (met name via ILG budget dat ook gebruikt wordt voor water- en natuuropgave). Ingezet wordt op meervoudig ruimtegebruik. Het is onduidelijk of natuur- en recreatie-ontwikkeling en wateropvang en recreatie-ontwikkeling makkelijk samengaan. Het leefgebied van weidevogels kan worden aangetast door de aanleg van recreatieve fietsroutes.

Verbetering belevingswaarde en vermindering beleving verromming van het landschap

14. Behoud van de Cultuurhistorische Hoofdstructuur

Trends

Uit de monitor van de Nota Ruimte blijkt dat de mensen in Zuid-Holland relatief weinig groen in hun woonomgeving hebben en dat de mate van storende invloed van kassen, infrastructuur en grote gebouwen in Zuid-Holland het grootst is. Verstoring van landschapskwaliteit treedt vooral op in het westen. In de nationale landschappen, met hoge gebiedskwaliteiten is de verstoring van het landschap beperkt (Hoeksche Waard en Groene Hart, Nieuwe Hollandse Waterlinie).

Figuur 5.3: Potentieel aan verstoring van culturele landschapskwaliteiten
Bron: RPB/MNP (2006).

Beleid structuurvisie

De provincie zet in op een koppeling tussen ruimtelijk beleid en de bescherming van belevingswaarden via het hanteren van een kwaliteitskaart en het gecombineerd gebruiken van regioprofielen en beeldkwaliteitplannen. Daarnaast zorgt de verordening voor bescherming van deze gebieden

Mogelijke blokkades

Voor het beschermen van het landschap zijn voldoende regels opgenomen in de verordening. Het verbeteren van de belevingswaarde zit vooral in het opruimen van verrommelende elementen. Dit is kostbaar en tijdrovend omdat beleid gericht op opruimen verrommeling (regels voor ruimte) geënt is op individuele bereidwilligheid.

Tijdens het beleidsproces van de structuurvisie zijn deze blokkades veelal onderdeel van de gevoerde discussies geweest. Voor zover het bij deze blokkades

om ruimtelijke keuzes gaat, zijn deze daarom in de beleidsalternatieven in het volgende hoofdstuk uitgewerkt.

6 Beleidsalternatieven

In de hoofdstukken 3, 4 en 5 zijn de blokkades in bestaand beleid en de verschillen tussen ruimtelijk beleid beschreven.

Tijdens de totstandkoming van de structuurvisie zijn zij regelmatig onderdeel van discussie geweest. Dit heeft zich vertaald naar of nieuw beleid of het voortzetten van bestaand beleid. In Bijlage 1 is een totaal overzicht opgenomen van bestaand en nieuw beleid. Dit hoofdstuk zet de belangrijkste gevoerde discussiepunten tegen elkaar af in een expert-judgement van alternatieven. Zo kan worden beoordeeld of de tijdens het planproces gemaakte beleidskeuzes gunstig zijn voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling of niet. Tevens wordt zo inzichtelijk gemaakt op welke punten de structuurvisie nieuw beleid voert en welke discussie hieraan ten grondslag lag. In hoofdstuk 8 is het nieuwe beleid integraal meegenomen in de beoordeling van het beleidsscenario (de structuurvisie).

De belangrijkste discussiepunten waren:

1. woonwensen, milieukwaliteit en bundelen;
2. inzet op duurzame energievormen in relatie tot ruimtelijke ordening (warmtenet, koude warmte opslag en geotehermie);

3. natuur, landbouw en landschappelijke kwaliteiten in het Groene Hart;
4. het verstedelijkingsconcept in combinatie met de woningbouwopgave in het landelijk gebied wordt als te restrictief beleid ervaren. Dit geldt vooral voor het toepassen van maximum migratiesaldo nul in het algemeen en contouren in de Zuid-Hollandse Delta in het bijzonder. De regio wil meer ruimte voor landelijk wonen en meer mogelijkheden om contouren aan te passen. Ook in de langetermijnvisie van het Rijk wordt ruimte gegeven aan landelijk wonen als financiële (nieuwe) drager van het landschap;
5. prioriteit voor verdere ontwikkeling van glastuinbouw, boomteelt en bollenteelt: regio wil meestal meer ruimte terwijl de provincie inzet op concentratie en herstructurering;
6. bescherming van landschapskwaliteiten en inrichting landelijk gebied. De gevolgen van bijvoorbeeld de implicatie van snelweg en OV panorama's is onduidelijk;
7. natuurorganisaties en experts geven aan dat er onvoldoende ruimte is voor de ontwikkeling van een robuust natuursysteem. Ruimtereservering om in te spelen op effecten van klimaatverandering zijn volgens de waterbeheerders onvoldoende uitgewerkt;
8. er is weerstand tegen het indelen van de landbouwgebieden. Het nu al rekening houden met langetermijneffecten, zoals vernatting in veenweidegebied en verzilting Zuid-Hollandse eilanden, beklijft niet omdat de gevolgen voor de landbouw nog niet helemaal duidelijk zijn.

Omwille van de overzichtelijkheid en voor het mogelijk maken van een integrale beoordeling zijn deze punten in twee extreme alternatieven uitgewerkt. Alternatief 1 gaat in op de verstedelijking en alternatief 2 richt zich op de groene ruimte.

Een uitwerking van de dilemma's rond energie (2) en landbouw (8) heeft niet plaatsgevonden:

- de ruimtelijk inrichting beïnvloedt de energie-vraag via mobiliteit en kenmerken van de gebouwde omgeving. Effecten voor mobiliteit van verschillende verstedelijkingsvarianten is door de alternatieven voldoende meegenomen. De variatie in het stedelijk energiegebruik wordt ook deels gedekt door de beide alternatieven (meer compact en meer verstrooid);
- beleidskeuzes wat betreft de landbouw zijn in de structuurvisie doorgeschoven naar de onderzoeksagenda. In dit kader wordt aanvullend onderzoek verricht.

Alternatief 1: Verstedelijkingsalternatief, meer ruimte voor bouwen (punten 1, 4 en 5)

In dit alternatief ligt de nadruk op het meer ruimte geven aan verstedelijking en een beperkte sturing. De gebruikswaarden van het landschap staan centraal.

Uitwerking

In dit alternatief wordt ruimte gegeven aan de woonwensen en de vestigingsvoorkeuren van bedrijven. Dit beleid wordt ondersteund door een minder grote verdichtingsopgave en minder strakke contouren te hanteren. De bestuurlijke afspraken gemaakt in Zuidvleugelverband worden slechts ten dele gerealiseerd. Ook buiten het stedelijk netwerk vindt verstedelijking plaats en doelen wat betreft bundelen en verdichten worden minder ambitieus ingezet. Het beleid om de glastuinbouw meer te concentreren, wordt losgelaten. Economische ontwikkelingen bepalen nu de locaties van glastuinbouwbedrijven. Er wordt meer ruimte gegeven aan landelijk wonen en er wordt in heel Zuid-Holland gewerkt met ruimere contouren. Niet alleen voor wonen, maar ook voor bedrijventerreinen en glastuinbouw. In delen van het Groene Hart is de bereikbaarheid van natuur, parklandschap en weidegebied verbeterd. Routestructuren reiken van het centrum in de steden tot diep in het Groene Hart. Hierdoor wordt het gebied beter bereikbaar voor de stedeling. Voor de woningbouw is het accent verschoven van kwantiteit naar kwaliteit en beheer. In delen van de provinciale landschappen zijn vanaf 2010 enkele exclusieve woonmilieus gebouwd die bijdrage aan de belevingswaarde van het landschap en de financiering ervan. Via 'rood voor groen' wordt geld gegeneerd voor kwaliteitsverbetering en aanleg van robuuste groenblauwe verbindingen.

Alternatief 2: de groene ruimte voorop (punten 3, 6, en 7)

Toekomstwaarden en belevingswaarden van de groene ruimte voeren de overhand in dit alternatief. Dit uit zich door een sterke nadruk op vernatten van het Groene Hart en meer ruimte voor robuuste natuur. Huidige landschappelijke kwaliteiten worden zoveel mogelijk beschermd en ontwikkeld, en de moerasnatuur krijgt meer ruimte.

Uitwerking

In grote gebieden zal het waterpeil niet meer kunstmatig worden verlaagd. Meer ruimte wordt gegeven aan natuurontwikkeling en er wordt meer rekening gehouden met de veranderingen in het watersysteem. Om dit te bewerkstelligen wordt uitgegaan van grotere peilvakken en in sommige gebieden met veengrond wordt ingezet op volledige vernatting. Ook voor de hogere delen van de veengronden geldt dat het waterpeil iets wordt verhoogd. In de provinciale landschappen krijgt natuur voorrang boven recreatie.

Het restrictieve verstedelijkingsbeleid wordt aangescherpt en vindt plaats binnen strakke bebouwingscontouren. Zuidplaspolder en Valkenburg worden niet verder ontwikkeld. De Zuidplaspolder zal wel zijn ventiefunctie behouden. Naast een brede Groene Ruggengraat is een verbinding via de groenblauwe slinger gerealiseerd. Het krekenlandschap op de Zuid-Hollandse eilanden wordt hersteld. In het provinciale landschap is alleen aan de randen ruimte voor recreatie. Er is zeer beperkte nieuwe ruimte beschikbaar voor de glastuinbouw.

6.1 Beoordeling van alternatieven

In deze paragraaf zijn de hiervoor beschreven twee alternatieven ten opzichte van elkaar beoordeeld volgens expert-judgement. De beoordeling van de scenario's (doorzetting van de bestaande trend en de structuurvisie) vindt plaats volgens het beoordelingskader beschreven in hoofdstuk 7.

Alternatief 1: Verstedelijkingsalternatief, meer ruimte voor bouwen

Meer bouwen in het groen voorziet in een bestaande vraag. De wens om in een groenstedelijke of landelijke omgeving te wonen neemt in de komende jaren in Zuid-Holland ook fors toe (ABF, 2007). Op dit punt scoort het alternatief positief. Ook zal het bijdragen aan de kwaliteit van de Zuidvleugel als

vestigingsmilieu. Dure groene woonmilieus zijn in de Randstad schaars. Er zijn echter ook belangrijke nadelen. Wanneer het restrictieve beleid wordt losgelaten, neemt de druk op het stedelijk systeem af, waardoor er minder wordt geïnvesteerd in de bestaande bebouwde omgeving. De gewenste verbeteringen in naoorlogse wijken komen niet van de grond. Het gebied buiten de steden wordt niet meer beschermd tegen urban sprawl.

Bouwen in het groen roept meer verkeersbewegingen op en biedt minder mogelijkheden voor OV-gebruik en collectieve energiesystemen.

De vraag naar landelijk wonen bestaat vooral in de kust in de vorm van aantrekkelijk wonen aan zee en in het Groene Hart in de vorm van landelijk wonen in de nabijheid van de grote steden. Meer ruimte voor landelijk wonen heeft belangrijke nadelen voor het watersysteem en natuur in deze gebieden. Er komen meer wegen, bedrijven en woningen in het gebied die de natuur verstoren. Meestal wordt het waterpeil aangepast en neemt verharding toe, waardoor wateroverlast toe kan nemen en extra waterberging nodig kan zijn. Voor de kust en het Groene Hart wordt ingezet op een versterking van de recreatieve functies. Nieuwe woonmilieus dragen niet bij aan deze recreatieve waarden. Omdat het niet om grote aantallen gaat, zal het effect op het verkeer- en vervoersysteem beperkt zijn.

Dit alternatief heeft negatieve effecten op de landschappelijke waarden. Hierbij moeten wel kanttekeningen worden gemaakt. Indien er via verevening geld gestort kan worden in een groen fonds levert dit elders landschappelijke waarden op. Hierbij geldt wel dat de open ruimte maar één keer kan worden verkocht. Vraagtekens worden gesteld bij de ingeschatte opbrengsten. Het creëren van nieuwe waterrijke groene woonmilieus biedt architecten en landschapsarchitecten mogelijkheden om de kernkwaliteiten van het landschap te versterken. Een krachtig beeld van water en groenrijk wonen is een toegevoegde waarde voor het beeldkwaliteit leven met water. Tenslotte kunnen de nieuwe bewoners van de groene ruimte ook de nieuwe beschermers worden van die aanwezige groene ruimte.

Bij mogelijke aantasting van Natura 2000-waarden en beschermde natuurwaarden als gevolg van dit alternatief dient toetsing plaats te vinden op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

Alternatief 2: de groene ruimte voorop

Voordelen van dit alternatief is de verbetering van de waterkwaliteit (geen inlaat van gebiedsvreemd

water, in het begin nog wel toename van fosfaat uitspoeling), meer ruimte voor waterberging en het levert een positieve bijdrage aan de internationale biodiversiteit (moerasnatuur). De beschikbaarheid van groen neemt toe en er is voldoende ruimte voor natuur en recreatie. Vooral rond Pijnacker wordt de groenblauwe slinger verbeterd.

Het nieuwe landschap met plassen, rietlanden en (moeras)bossen biedt ruimte voor allerlei vormen van watersport en nieuwe natuur. Er is ruimte genoeg voor veenweidenatuur.

Er zijn ook belangrijke nadelen: Delen van het karakteristieke veenweide landschap veranderen en daarmee mogelijk ook de habitats voor weidevogels. De maatschappelijke kosten voor landschapsbeheer nemen fors toe. De landbouw krijgt te maken met ongunstiger productie-omstandigheden. Ook de toekomst van de boom- en sierteelt in Zuid-Holland wordt onzeker en het areaal glastuinbouw bij Pijnacker neemt af.

Door het restrictieve ruimtelijk beleid wordt flink in het bestaande stedelijke gebied geïnvesteerd.

De huidige pijlers van de economie met uitzondering van de glastuinbouw blijven gelijk.

Door de sterke nadruk op compact bouwen worden bestaande milieuproblemen niet opgelost, maar het levert goede uitgangspunten voor duurzame energie ten opzichte van een verspreid liggende in lage dichtheden gebouwde omgeving.

In de huidige situatie (financiële crisis) werkt het systeem om via het creëren van tekorten, de herstructurering te stimuleren, niet. Veel investeringsprojecten liggen stil of worden vertraagd omdat de private partijen überhaupt niet kunnen investeren (dit geldt echter ook voor overige bouwinvesteringen, zoals landelijk wonen, bedrijventerrein etc.). De bodemdaling zal niet volledig worden gestopt, maar alleen vertraagd. Dus ook in de toekomst zal geld gereserveerd moeten worden voor het beheer van het watersysteem.

Bij mogelijke aantasting van Natura 2000-waarden en beschermde natuurwaarden als gevolg van dit alternatief dient toetsing plaats te vinden op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

6.2 Conclusies alternatieven

Geen van beide alternatieven laten een overall verbetering zien. Een afweging tussen people, planet en profit in een sterk verstedelijkt gebied als Zuid-Holland vraagt om keuzes. Beide alternatieven laten zien dat de effecten van keuzes aanzienlijk

kunnen zijn. Een strategie om in te zetten op compact stedelijk bouwen voor de komende periode gecombineerd met een beperkte aanpassing in het watersysteem, lijkt een goede manier om geleidelijk te anticiperen op de toekomstige bevolkingssamenstelling en de lange termijn effecten van klimaatverandering.

Deze strategie is ingebed in het ruimtelijk beleid zoals verwoord in de structuurvisie.

6.3 Beleidskeuzes en nieuw beleid

Over de beleidsalternatieven is discussie geweest over het al dan niet te voeren beleid. Nieuw beleid inzetten of bestaand beleid doorzetten. Voor het overgrote deel van beleidskeuzes is ervoor gekozen (ook politiek ingegeven) het bestaande beleid voort te zetten. De verschillen tussen bestaand beleid en de structuurvisie zijn daarom visueel ruimtelijk niet groot. Dit is ook te zien in hoofdstuk 8 waar het trendscenario en het beleidsscenario onderling worden vergeleken en beoordeeld (zie hoofdstuk 8). De structuurvisie is echter meer dan een kaart. Het beschreven beleid wordt geflankeerd door een uitvoeringsstrategie en een verordening. Gezamenlijk kunnen deze leiden tot nieuw beleid ten opzichte van de bestaande regelgeving en streekplannen.

De structuurvisie (inclusief uitvoeringsstrategie en verordening) wijkt van bestaand beleid af op de volgende hoofdpunten.

Er wordt meer gestuurd op ruimtelijke kwaliteit. Dit uit zich in gewijzigd beleid op de onderwerpen verstedelijking, landelijk gebied, provinciale landschappen en panorama's en de verordening die beeldkwaliteitsplannen voorschrijft in het Nationaal Landschap Groene Hart.

Verstedelijking

Tot 2035 groeit de bevolking nog en is er vraag naar nieuwe woningen. Deze vraag wordt gecombineerd met herstructurering van het bestaand stedelijk gebied en twee in bestaand beleid vastgelegde uitleglocaties (Zuidplaspolder en Valkenburg). Nieuwe woonlocaties werden in de afgelopen decennia vooral aan de stadsranden gepland (uitleglocaties). Dit wordt nu weer teruggehaald naar delen van het bestaand stedelijk gebied. Door te investeren in het bestaand stedelijk gebied wordt de kwaliteit verbeterd en wordt de bestaande stedelijke ruimte

intensiever benut. Rekening wordt gehouden met verschuivingen in de vraag naar woonmilieus. Door verschillende verkeersmodaliteiten beter op elkaar aan te sluiten en bij stedelijke ontwikkeling meer rekening te houden met de behoefte aan verschillende mobiliteitsvormen, wordt het stedelijk gebied een meer aantrekkelijk woon- en werkmilieu. Het knooppuntenbeleid wordt meer dan voorheen gericht ingevuld en aangegeven wordt waar welke ontwikkeling wordt toegestaan. Voor kantoorlocaties vindt sturing plaats via de verordening. Voor vastgelegde knooppunten mogen geen nieuwe kantoorlocaties buiten een straal van 800 m worden ontwikkeld.

Na 2035 neemt de bevolking niet meer toe en dan en dan wordt het moeilijker om herstructurering en nieuwbouw te combineren. Gelet op de looptijd van de structuurvisie tot 2020 lijkt de insteek om in te zetten op het beter benutten van bestaand stedelijk gebied een goede strategie.

Landelijk gebied

In het landelijk gebied wordt ruimte gereserveerd om in te spelen op klimaatverandering. De exacte uitwerking van dit beleid is nog niet ingevuld. Belangrijke vragen over de aanpassingen in het watersysteem en de rol van de landbouw als economische drager en beheerder van het landelijk gebied zijn op de onderzoeksagenda geplaatst.

Het landelijk gebied zal te maken krijgen met krimp. Het is mogelijk dat kleine kernen de concurrentie met elkaar aangaan om grote voorzieningen aan te trekken. De leefbaarheid van het gebied als geheel kan hierdoor onder druk komen te staan. Hierop wordt geanticipeerd door het invoeren van een kernhiërarchie. Grote voorzieningen mogen alleen gesitueerd worden op locaties die goed bereikbaar zijn. Zo profiteren alle kleinere kernen van de nabij gelegen voorzieningen in de grotere goed bereikbare kernen.

Provinciale landschappen

Het benoemen van de provinciale landschappen geven uiting aan de behoefte voor een nieuwe ruimtelijke opgave. Voor deze gebieden wordt gericht ingezet op verbindingen van en naar de stad, op verbindingen tussen de landschappen onderling, verbrede landbouw en recreatie. Zij gelden echt als voorzieningen voor het nabijgelegen stedelijk gebied. Recreatieve knooppunten en netwerken worden ontwikkeld. Een integrale gebiedsontwikkeling zal worden opgezet.

Panorama's

Het Rijk heeft langs rijkswegen panorama's vastgesteld die de openheid van het landschap weergeven. In de structuurvisie zijn deze snelweg-panorama's overgenomen en zijn er langs spoorwegen ook OV-panorama's benoemd. Dit is nieuw provinciaal beleid dat de openheid van het landschap op die locaties moet benadrukken en behouden.

Greenports

Voorheen werden de greenports (glas-, bollen- en boomteelt) vooral als landelijk gebied beschouwd. Gestuurd werd op het totaal areaal teeltgebied met een glas-, bollenteelt- of boomteeltfunctie. In de structuurvisie worden deze gebieden nu meer als economisch cluster benaderd waarin de samenhang belangrijk is. Zo is er binnen de greenport meer ruimte voor de aan die greenport gerelateerde bedrijvigheid. Dit gaat samen met het stimuleren van intensief ruimtegebruik om zo ook het teelt-areaal te behouden.

Nieuwe gebiedsopgave

Op Goeree-Overflakkee speelt een aantal nieuwe opgaven. Het gaat om een robuust en veerkrachtig watersysteem, gebiedsontwikkelingen bij de havenkanalen van Stellendam, Middelharnis en Ootgensplaat, een onderzoek naar een nieuw glas-tuinbouwconcentratiegebied, waarbij ook Oostflakkee wordt genoemd, onderzoek naar een mogelijke locatie voor windenergie (windpark) en een uitwerking van de diversificatie en uitbreiding van het toeristisch-recreatieve aanbod. Deze opgaven zullen op een integrale benadering moeten worden opgepakt, daartoe zal een integrale gebiedsontwikkeling worden opgezet. Hiervoor is nog niet een proces en/of organisatie voor ontwikkeld of opgestart, er is dus sprake van een nieuwe gebiedsopgave.

Natuur

In de structuurvisie is voor de ecologische verbindingen (EHS) meer evenwicht gebracht tussen de ambities en de financiële middelen tot het jaar 2020. Dit heeft geleid tot een (deel)programma dat realistisch en uitvoerbaar is. Verbindingen die geen provinciale verantwoordelijkheid zijn, een geringe ecologische effectiviteit hebben en waarvan de financiële haalbaarheid gering is zijn vervallen. Hiermee zijn 37 verbindingen en 3 gedeeltelijke verbindingen geschrapt. In vergelijking met de ecologische verbindingen zoals vastgelegd in

bestaand beleid (de streekplannen) is de ambitie gedaald van 900 ha naar ongeveer 480 ha.

Cultuur

Kroonjuwelen zijn een nieuwe categorie op de kwaliteitskaart van het thema cultuurhistorie. Deze locaties vertegenwoordigen belangrijke cultuurhistorische ankerpunten en zijn toeristische trekkers.

Zoeklocaties

Nog niet concreet ruimtelijk (nieuw) beleid betreft de zoeklocatie voor 200 ha glas en de zoeklocatie voor windenergie (windpark).

Beoordeling van dit nieuwe beleid vindt integraal plaats bij het vergelijken van het trendskenario (bestaand beleid) en het beleidsskenario (de structuurvisie).

7 Beoordelingskader en effectbepaling

7.1 Inleiding

Het doel van deze PlanMER is om de mogelijke duurzaamheidseffecten van de beleidskeuzes in beeld te brengen.

Dat heeft tijdens het planproces plaats gevonden en is beschreven in de hoofdstukken 3, 4 en 6.

Als laatste stap in het PlanMERproces vindt de beoordeling van het plan (de structuurvisie) zoals het is vastgesteld plaats (hoofdstuk 8). Daartoe is een beoordelingssystematiek gebruikt die in dit hoofdstuk wordt beschreven.

De structuurvisie is een integrale strategische visie, daarom worden alleen de effecten van de keuzes in de belangrijkste beleidsambities in beeld gebracht.

De beoordelingscriteria zijn afgeleid uit de vraagstukken die nu en mogelijk in de toekomst spelen. Hierbij is Zuid-Holland beschouwd als een onderdeel van de Randstad en de Hollandse Delta. Het beoordelingskader maakt het mogelijk om de effecten voor 'people', 'planet' en 'profit' in samenhang te analyseren.

7.2 Het beoordelingskader en effectbepaling

Op basis van de beleidsambities beschreven in de structuurvisie, de huidige beleidsdiscussies en de beschikbare kennis is het onderstaande beoordelingskader opgesteld. De provincie hecht belang aan een beoordeling op people, planet en profit onderwerpen.

Thema		Beoordelingscriterium
Planet	Biodiversiteit	Natuurbescherming (Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten) realisatie EHS
		Robuustheid biodiversiteit
		Weidevogels en ganzen
	Watersysteem	Waterkwaliteit
		Grondwaterkwaliteit
		Verdroging
		Verziltting
	Bodem	Wateroverlast/watertekort
		Bodemdaling
		Bodemverontreiniging
	Energie	CO ₂ -reductie
		Energiebesparing gebouwde omgeving
		Aandeel duurzame energie in provincie

People	Landschap	Mate van recreatieve ontsluiting Groene Hart
		Kernkwaliteiten Hollands-Utrecht Veenweidegebied
		Kernkwaliteiten van de ‘waarden’
		Kernkwaliteiten van de ‘plassen’
		Kernkwaliteiten Hoeksche Waard
		Kernkwaliteiten provinciale landschappen en landschappelijk netwerk
		Kernkwaliteiten Bollenstreek
		Kwaliteiten Kust
		Kwaliteiten Zuid-Hollandse delta
		Beschermen snelweg/ovpanorama’s
	Basiskwaliteit	Luchtkwaliteit
		Geluid
		Geur
		Lichthinder
		Drinkwater
	Woningaanbod	Groen in en nabij woonomgeving (rust en ruimte)
	Veiligheid	Aansluiting kwalitatieve kenmerken vraag en aanbod
		Externe veiligheid
	Klimaat: overstromingsrisico’s	
Profit	Landbouw	Productiviteit grondgebonden veeteelt
		Ha bollenteelt
		Ha greenport Boskoop
		Ha glastuinbouw op bestaande locaties
		Vernattingsschade landbouw
		Droogteschade landbouw
		Verziltingsproblematiek akkerbouw eilanden
		Verziltiging veenweide en droogmakerijen
		Ruimte voor intensieve glastuinbouw
		Bedrijvigheid
	Ruimte voor risicovolle bedrijvigheid	
	Aanbod watergerelateerde bedrijventerrein	
	Mainport ontwikkeling	
	Bereikbaarheid	Autobereikbaarheid steden
		OV-bereikbaarheid steden
		Congestie hoofdwegennet
		Bereikbaarheid voorzieningen
		Internationale verbindingen
	Recreatie	Ruimte voor recreatie

Bij de beoordeling wordt deze lijst van beoordelingscriteria gegeneraliseerd.

8 Beoordeling trendscenario en beleidscenario

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag wat de effecten zijn van het nieuwe beleid.

Voor de beoordeling is een trendscenario (referentie) gemaakt, waarin de maatschappelijke en economische ontwikkelingen, de mogelijke veranderingen in het watersysteem en het bestaand beleid (huidige streekplannen) zijn doorgetrokken naar de toekomst.

Daarnaast is een beleidscenario gemaakt waarin de maatschappelijke ontwikkelingen, het nationale beleid en de beleidsuitspraken van de structuurvisie zijn gecombineerd.

Hiermee wordt antwoord gegeven op de vragen:

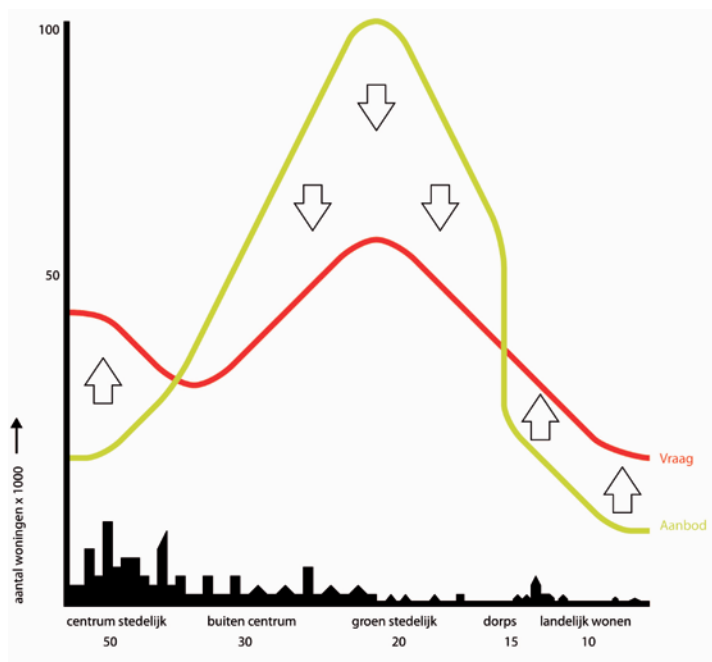
- wat zijn de mogelijke effecten van de provinciale structuurvisie voor een duurzame ontwikkeling?
- wat is het verschil tussen het bestaand beleid en het nieuwe beleid?

Bij een aantal aspecten is geconcludeerd dat het verschil tussen bestaand (trendscenario) en nieuw beleid (de structuurvisie) erg klein is. Dit wordt veroorzaakt doordat de structuurvisie grotendeels gebaseerd is op bestaand beleid.

8.2 Autonome ontwikkelingen

De bevolkingsprognose voor de provincie Zuid-Holland laat zien dat de bevolking licht zal blijven groeien en rond 2035 stabiliseert (provincie Zuid-Holland, 2008). De stad met zijn directe omgeving wordt aantrekkelijker voor jongeren,

alleenstaanden, tweeverdieners en immigranten. De vraag naar enerzijds hoogstedelijk en anderzijds landelijk wonen neemt toe en overtreft het bestaande aanbod (BPZ, 2008). In de tussencategorieën qua dichtheid, buiten-centrum en groenstedelijk wonen, is minder vraag dan aanbod. In de landelijke regio's zal de bevolking langzaam gaan afnemen door het wegtrekken van de jongeren.

Figuur 8.1: Ontwikkelingen in de toekomstige woningvraag en woningaanbod, uitgesplitst naar woonmilieutypen.

Het aantal huishoudens zal in de toekomst echter wel blijven toenemen door de toename van kleine huishoudens. De provincie Zuid-Holland heeft de ambitie uitgesproken 115.000 woningen toe te voegen in de Zuidvleugel in de periode 2010-2020 (provincie Zuid-Holland, 2008). Daarnaast worden er in de periode 2006-2020 een aantal woningen toegevoegd in het Zuid-Hollandse deel van het Groene Hart (26.600) (ABF, 2007) en in Goeree-Overflakkee/

Hoeksche Waard (1600 + 2700) (provincie Zuid-Holland, 2007). Dit komt in totaal neer op een toevoeging van bijna 140.000. Door toenemende welvaart en individualisering zullen burgers hogere eisen gaan stellen aan hun directe woonomgeving: leefbaarheid en identiteit van de woonomgeving worden belangrijker.

Hoewel de bevolking nog groeit, daalt de omvang van de beroepsbevolking nu al en deze trend zal zich in de toekomst voorzetten.

In het Uitvoeringsprogramma Ruimte voor Economie is de uitbreidingsbehoefte voor bedrijventerreinen geraamd op 1.725 hectare voor de periode 2004-2020. Ruim 1.000 hectare hiervan kan worden aangemerkt als hard aanbod (reeds vastgelegd in plannen). Het zachte aanbod betreft ca 700 hectare. Op de langere termijn (na 2020) moet echter gewaakt worden voor overaanbod en omdat planning en aanleg van bedrijventerreinen een lange doorlooptijd kennen moet er bij de beleidsvoering rekening worden gehouden met een aflopende ruimtevraag (CPB et al, 2006).

In deze studie maken we gebruik van mobiliteitsgegevens uit het trendscenario in Nederland Later. Voor het trendscenario is het trendscenario gebruikt en voor het beleidsscenario is gebruik gemaakt van de bundelingsvariant uit deze studie.

8.3 Trendmatige ontwikkeling: het trendscenario

In het trendscenario breidt het stedelijk gebied uit. Met betrekking tot wonen gaat het bestaande ruimtelijk beleid uit van realisatie van ca 50% van de uitbreidingsbehoefte binnen het bestaand stedelijk gebied. Dit is exclusief de vervangende sloop die voor 100% moet plaatsvinden binnen het bestaand stedelijk gebied. De verdeling van de woningvraag over de regio's blijft min of meer gelijk. Voor bedrijventerreinen wordt de uitbreiding op basis van behoefteramingen gecontinueerd. Dit beleid gecombineerd met de beschreven verstedelijkingsopgave resulteert in een forse uitbreiding van het stedelijk gebied tot 2020. Vooral het westelijk deel van de provincie wordt een aaneengesloten verstedelijkt gebied, alleen de rijksbufferzones blijven een open aaneengesloten gebied. Het huidige verspreide patroon van bedrijvigheid blijft gehandhaafd. Aan randen van steden en

dorpen en langs afslagen van het hoofdwegennet worden nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld.

Op de Zuid-Hollandse eilanden en de kust worden nieuwe recreatiegebieden ontwikkeld. Deze sector wordt een steeds belangrijker onderdeel voor de economie in de Zuid-Hollandse delta. De hoeveelheid landbouwgrond in Zuid-Holland zal in verhouding met de rest van Nederland sneller afnemen, omdat de grond een andere functie krijgt. Dit proces zal vooral zichtbaar zijn nabij de steden. Hier zal de afname van landbouwgrond dan ook het meest scherp zichtbaar zijn. In het zuiden (akkerbouw) en het oosten (grondgebonden veeteelt) van de provincie zal de landbouw een belangrijke gezichtsbepalende functie houden. De grondgebonden landbouw in de Hoeksche Waard en in iets mindere mate het Groene Hart hebben voldoende marktperspectief (Brouwer en Dirksen, 2008). Waterpeil volgt functie geldt nog voor grote delen in Zuid-Holland in dit trendscenario. De koerswijziging, beschreven in het nieuwe Waterplan is in het trendscenario meegenomen. De schaalvergroting in de grondgebonden veeteelt zal ook in de toekomst doorgaan. Dergelijke ontwikkelingen beïnvloeden het aanzicht van het landelijk gebied.

Voor de glastuinbouw voert de provincie een saldonul beleid waarin is vastgelegd dat het totale teeltareaal niet boven, maar ook niet onder de 5.800 ha mag komen. Sinds 2000, het ijkjaar voor de 5.800 hectare, is het oppervlakte gestaag gedaald tot 5.330 ha en bij voortzetting van het bestaande beleid wordt verwacht dat de daling zal aanhouden. In sommige gebieden, zoals de Zuidplaspolder, wordt er de komende jaren nog wel nieuw glas gerealiseerd. Nieuw glas wordt bij voorkeur in de bestaande glastuinbouwconcentratiegebieden gerealiseerd. De herstructureringsopgave is omvangrijk in met name het Westland. De provincie zet in op een substantiële vermindering van het areaal versnipperd glas naast het herstructureren en verduurzamen van bestaand glas. De lichthinder van de glastuinbouw zal drastisch verminderen doordat bovenafscherming geleidelijk verplicht wordt gesteld. De glastuinbouwgebieden blijven kwetsbaar voor wateroverlast, droogteschade en verzilting.

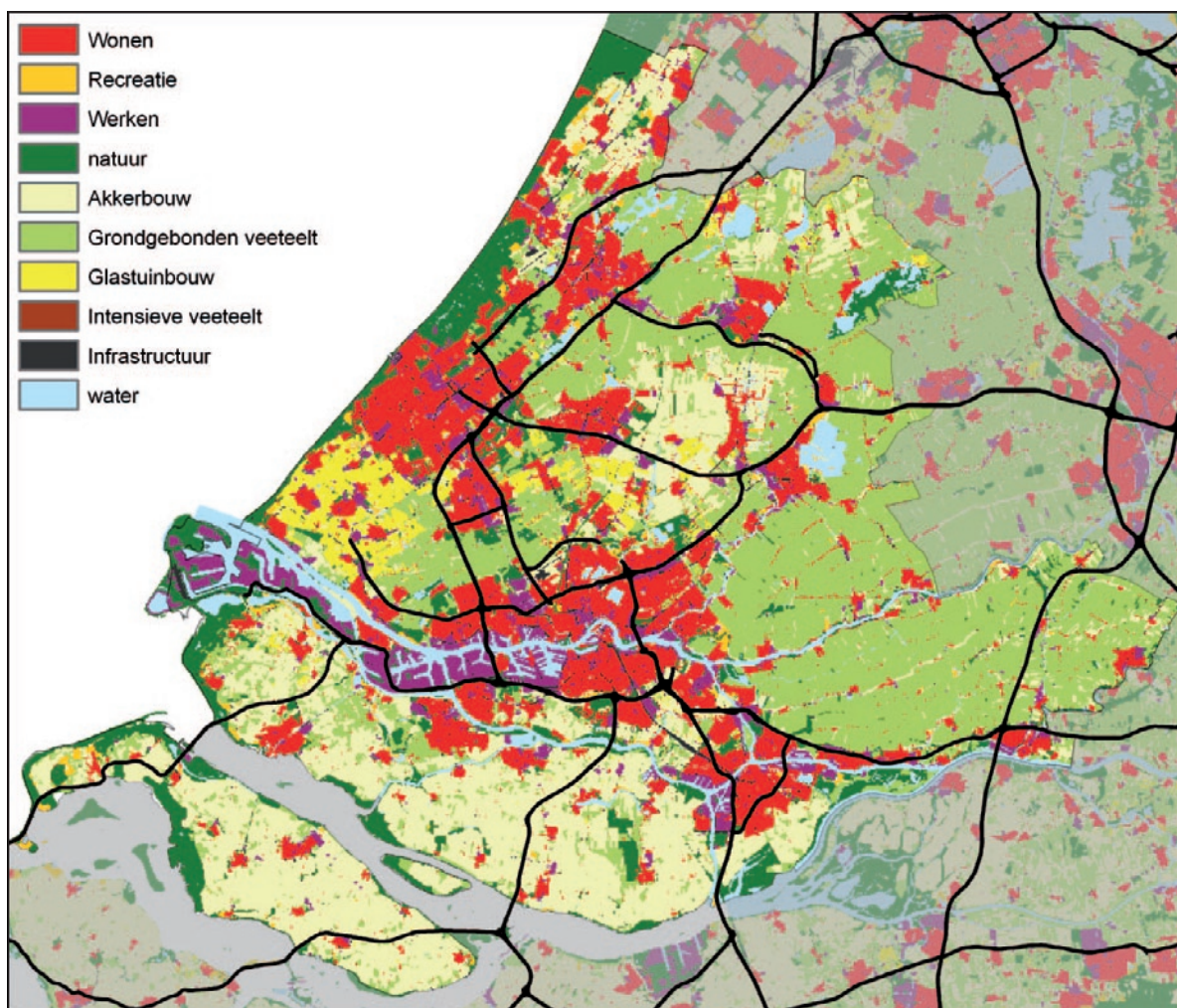
Een belangrijke ruimtelijke ontwikkeling is de sterke uitbreiding van het areaal natuur. In 2018 is de Ecologische Hoofdstructuur gerealiseerd. De milieudruk vanuit de landbouw op natuur zal blijven dalen, maar blijft significant.

Door verdroging en verzilting zullen veel natuurgebieden te maken krijgen met een verschuiving van de soortensamenstelling. Ook bij voltooiing van de EHS zullen kleinere, geïsoleerde natuurgebieden te maken krijgen met een afname van de biodiversiteit.

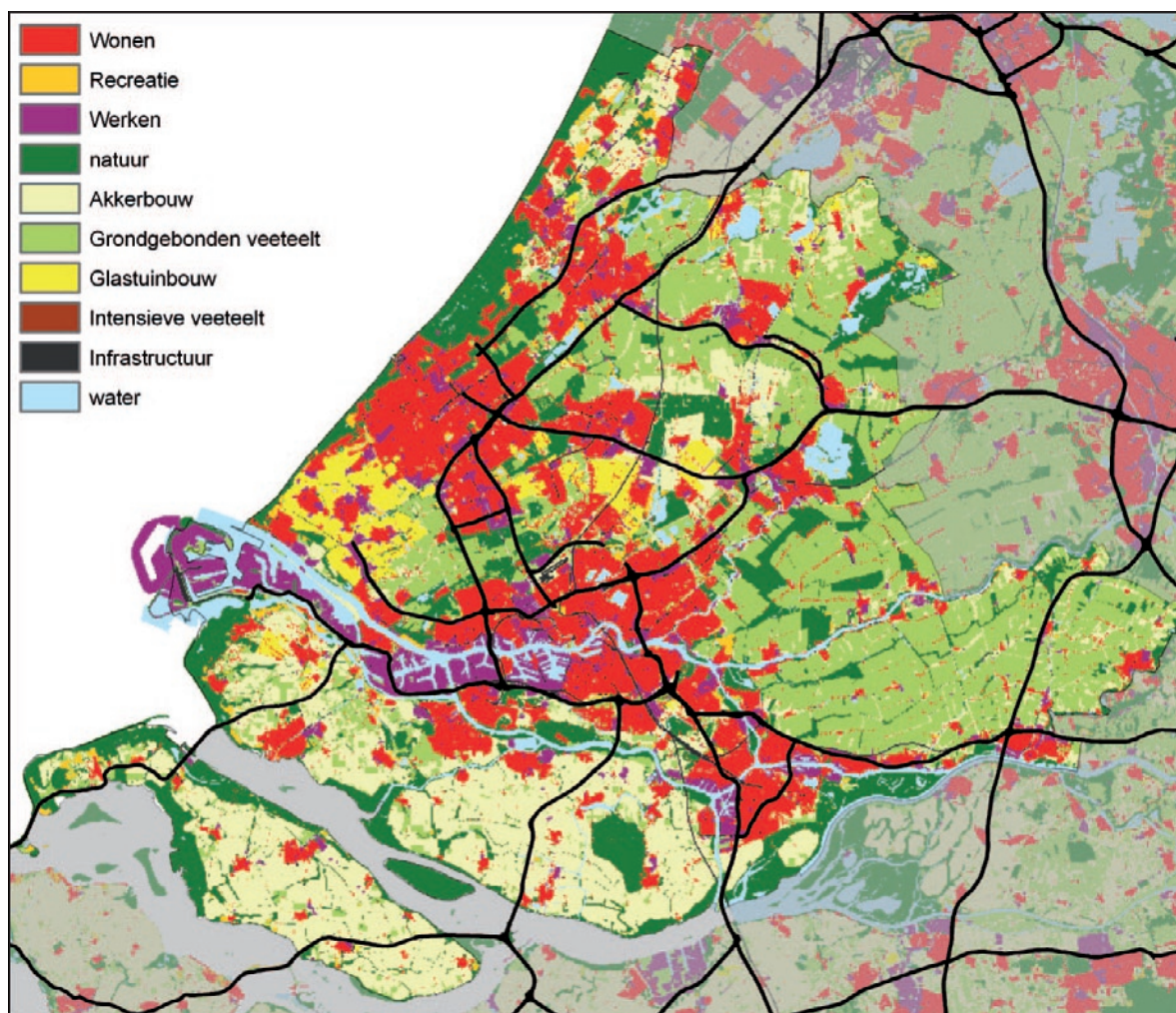
In het trendscenario treedt een aantal problemen in het watersysteem op. Op dit moment is in tijden van droogte de zoetwatervoorziening al niet meer 100% gegarandeerd. In de toekomst zal dit een groter probleem worden (Klimaatwijzer, 2008). Het Hoogheemraadschap van Rijnland verwacht dat 2025 het omslagpunt is met betrekking tot de zoetwatervoorziening: na 2025 kan de zoetwatervoorziening in de zomer niet meer worden gegarandeerd. Voor de boomteelt bij Boskoop betekent dit dat deze op de lange termijn zonder aanpassingen in teelten te maken krijgt met een watertekort. (Hoogheemraadschap Rijnland, 2006).

Voor de drinkwaterwinning in Ridderkerk worden op de middellange termijn ook problemen verwacht in verband met het brakke water. De afbraak van het veen door peilverlaging wordt niet vertraagd. Daarnaast zal de waterkwaliteit op lange termijn verslechteren door interne verzilting. Door meer hevige stortbuien zal er vaker sprake zijn van wateroverlast. In dichtbebouwde gebieden kan het extra warm worden en neemt de kans op 'hittestress' toe. Door verwerving en inrichting van het programma Groen In en Om de Stad (GIOS) en Recreatie om de Stad (RodS) in 2013 worden stedelijke gebieden beter met de PEHS en het platteland verbonden. De recreatiegebieden nabij de steden worden omgevormd tot parklandschappen.

In figuur 8.2 is deze maatschappelijke ontwikkeling vertaald in een ruimtelijk beeld:

Figuur 8.2: Ruimtegebruik in 2003.

Figuur 8.3: Ruimtegebruik trendskenario 2020.

8.4 Het beleidsskenario

Met behulp van hetzelfde model is het nieuwe ruimtelijk beleid (structuurvisie) vertaald in mogelijke toekomstbeelden: het beleidsskenario.

De belangrijkste verschillen in de invoer van de gegevens zijn:

- bundelingsbeleid is succesvol zowel voor wonen, werken als glastuinbouw. Wonen en werken worden meer geconcentreerd bij de aangewezen knooppunten. Het areaal wonen en werken is daardoor kleiner;
- het verkeer en vervoersysteem is niet aangepast, de verkeersintensiteiten zijn overgenomen uit de studie NL Later. Hierin zijn de investeringen uit de Nota Mobiliteit meegenomen als aanpassingen in het infrastructuurnet en de uitbreiding en benutting van het openbaar vervoersysteem. Globaal komen deze uitbreiding in infrastructuur en capaciteit overeen met het beeld dat in de structuurvisie voor 2040 wordt geschetst. Door de andere werk- en woonlocaties, veranderen de verkeersintensiteiten. Voor het goederenvervoer zijn geen aanpassingen gemaakt. Een goederenverbinding tussen Rotterdam en België (RoBel) is niet meegenomen, want zij is pas aan de orde na 2020;
- er wordt meer ruimte gegeven aan de ontwikkeling van recreatief ruimtegebruik (met uitzondering van grootschalige recreatieparken). Het gaat hier veelal om functiecombinaties met water, natuur en landbouw;
- de EHS is aangepast op basis van voorlopige kaarten;
- er worden meer restricties gesteld vanuit het watersysteem aan ruimtelijke ontwikkelingen (vernatting veenweidegebied en herstel getijdenwerking in Zuid-Hollandse Delta). Dus in het nieuwe ruimtelijk beleid wordt meer dan in het bestaand beleid de lagenbenadering toegepast;
- landschappelijk waardevolle gebieden worden beter beschermd tegen veranderingen in landbouw en verstedelijking;
- rond het nationaal basisnetwerk is de verstedelijking beperkt.

Wat opvalt, is dat de kaartbeelden voor trendscenario en het beleidsscenario niet erg verschillen. Dit is te verwachten omdat de ingevoerde beleidskaarten en toegepaste rekenregels erg op elkaar lijken. En het verschil tussen bestaand (trendscenario) en nieuw beleid (de structuurvisie) erg klein is, omdat de structuurvisie grotendeels gebaseerd is op voortzetten van bestaand beleid.

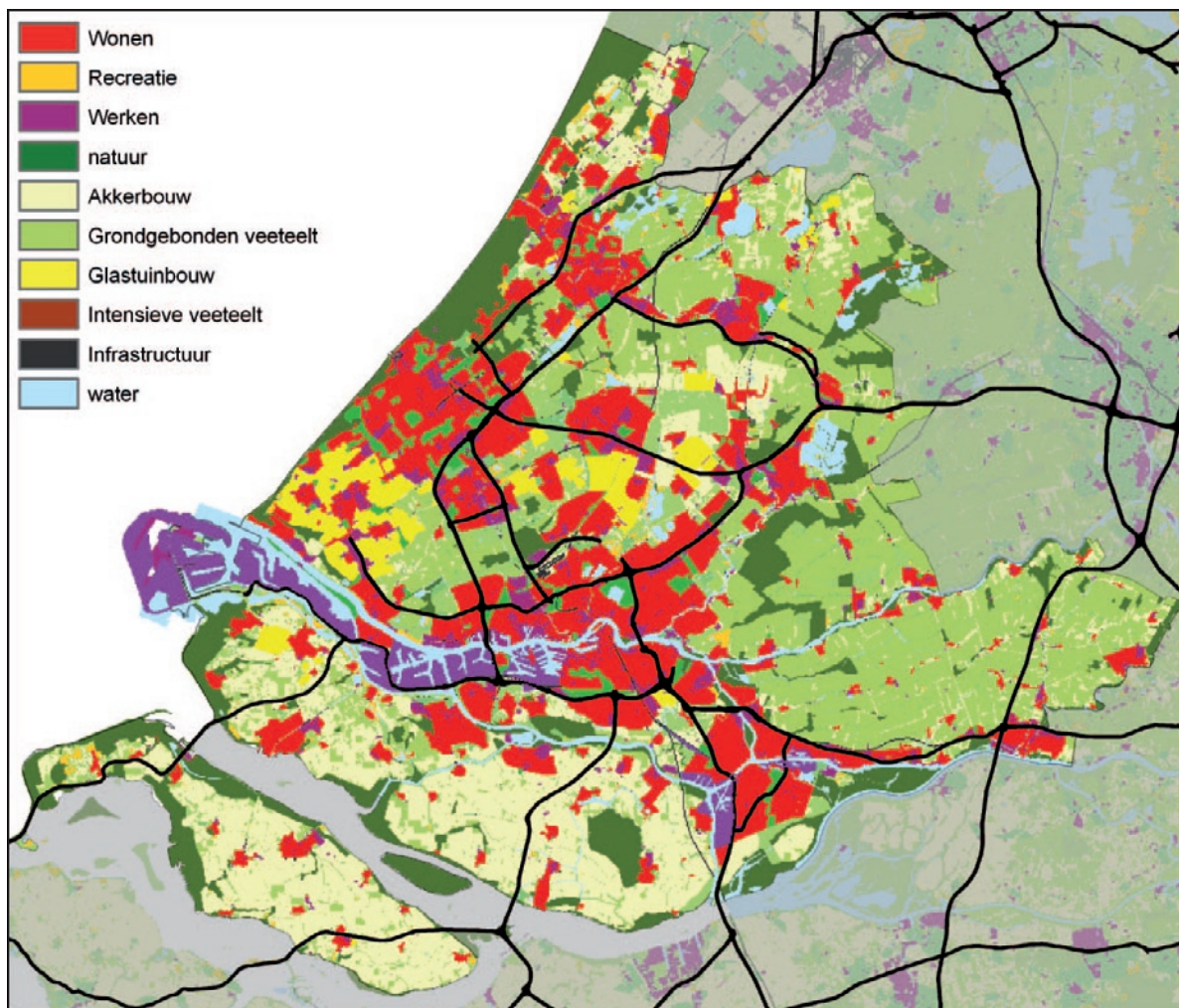
8.5 Beoordeling beleids- en trendscenario

De beoordeling van het bestaand en voorgesteld provinciaal ruimtelijk beleid vindt plaats ten opzichte van het trendscenario. De ontwikkelingen in het trendscenario worden bepaald door autonome ontwikkelingen en beleid, geformuleerd op verschillende schaalniveaus. Om het effect van provinciaal ruimtelijk beleid goed te kunnen schatten vindt eerst een beoordeling van het

trendscenario plaats waarin de effecten van autonome ontwikkelingen zoals bevolkings- en welvaartsgroei en effecten van bestaand beleid (nationaal, regionaal en lokaal). Deze beoordeling is weergegeven in de kolom: 'ontwikkeling in trendscenario', in de onderstaande tabel. Hierbij is onderscheid gemaakt in een 5 puntsschaal. ++ betekent een aanzienlijke verbetering ten opzichte van de huidige situatie en - betekent een aanzienlijke verslechtering ten opzichte van de huidige situatie. Daartussen zitten de scores + +/- en -. Het betreft een kwalitatieve beoordeling.

De bijdrage van het bestaand provinciaal beleid aan deze trendmatige ontwikkeling is ingeschat en weergegeven in de kolom: 'beoordeling bijdrage provinciaal bestaand beleid in trendscenario'.

In de laatste kolom is het effect van het beleidsscenario (de structuurvisie) ten opzichte van de autonome ontwikkeling (trendscenario) weergegeven: 'beoordeling bijdrage nieuw provinciaal beleid t.o.v. trendscenario'.

Figuur 8.4: Ruimtegebruik Beleidsscenario 2020.

De opbouw van de tabel is als volgt:

Per thema wordt per criterium inzicht gegeven over de ontwikkeling in het trendscenario. Een '+' betekent hier dat de ontwikkelingen positief zijn, een '++' dat de ontwikkelingen sterk positief zijn, een '+/-' betekent gelijkblijvend effect en een '-' betekent een negatief effect voor deze indicator. In de kolommen 'Beoordeling bijdrage van provinciaal bestaand beleid in trendscenario' en 'Beoordeling bijdrage nieuw provinciaal beleid t.o.v. trendscenario' wordt het bestaande ruimtelijk

beleid en het beleid in de structuurvisie beoordeeld ten opzichte van de ontwikkeling in het trendscenario. Hiervoor worden drie kleuren gehanteerd: blauw: effect is waarschijnlijk positief; geel: bijdrage van beleid is zeer beperkt; rood: effect is waarschijnlijk negatief.

In de volgende paragrafen wordt per thema, (zoals opgenomen in de tabel) een beschrijving van de situatie gegeven en wordt het beleidssenario beoordeeld.

Thema	Beoordelingscriterium	Ontwikkeling in trendscenario ten opzichte van nu	Beoordeling bijdrage van provinciaal bestaand beleid in trendscenario	Beoordeling bijdrage nieuw provinciaal beleid t.o.v. trendscenario
Planet	Biodiversiteit	Natuurbescherming (Natura2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten)	+	
		Realisatie EHS	+	
		Robuustheid biodiversiteit	+	
		Weidevogels en Ganzen	-	
	Watersysteem	Waterkwaliteit	++	
		Grondwaterkwaliteit	+	
		Verdroging	+	
		Verzilting	-	
		Wateroverlast/watertekort	-	
	Bodem	Bodemdaling	-	
		Bodemverontreiniging	+	
	Energie	CO ₂ -reductie	-	
		Energiebesparing gebouwde omgeving	-	
		Aandeel duurzame energie in provincie	-	

People	Landschap	Mate van recreatieve ontsluiting Groene Hart	+		
		Kernkwaliteiten Hollands-Utrechts Veenweidegebied	+		
		Kernkwaliteiten van de 'waarden'	++		
		Kernkwaliteiten van de 'plassen'	+		
		Kernkwaliteiten Hoeksche Waard	+		
		Kernkwaliteiten provinciale landschappen en landschappelijk netwerk	-		
		Kernkwaliteiten Bollenstreek	-		
		Kwaliteiten Kust	-		
		Kwaliteiten Zuid-Hollandse delta	+		
		Beschermen snelweg/ovpanorama's	-		
	Basiskwaliteit	Luchtkwaliteit	++		
		Geluid	+		
		Geur	+		
		Lichthinder	+/-		
		Drinkwater	+/-		
	Woningaanbod	Groen in en nabij woonomgeving (rust en ruimte)	-		
		Aansluiting kwalitatieve kenmerken vraag en aanbod	-		
	Veiligheid	Externe veiligheid	+		
		Klimaat: overstromingsrisico's	+/-		
Profit	Landbouw	Productiviteit grondgebonden veeteelt	+/-		
		Ha bollenteelt	--		
		Ha greenport Boskoop	-		
		Ha glastuinbouw op bestaande locaties	-		
		Vernattingschade landbouw	-		

	Droogteschade landbouw	-		
	Verziltingsproblematiek akkerbouw eilanden	+/-		
	Verzilting veenweide en droogmakerijen	-		
	Ruimte voor intensieve glastuinbouw	-		
Bedrijvigheid	Ontsluiting bedrijventerreinen ten opzichte van hoofdwegennet	++		
	Ruimte voor risicovolle bedrijvigheid	-		
	Aanbod watergerelateerde bedrijventerrein	-		
	Mainportontwikkeling	++		
Bereikbaarheid	Autobereikbaarheid steden	+		
	OV-bereikbaarheid steden	+		
	Congestie hoofdwegennet	-		
	Bereikbaarheid voorzieningen	+		
	Internationale verbindingen	+		
Recreatie	Ruimte voor recreatie	+/-		

effect is waarschijnlijk positief

effect is waarschijnlijk negatief

bijdrage van beleid is zeer beperkt

geen beoordeling plaatsgevonden

8.5.1 Biodiversiteit

Beschrijving situatie

Natuurbescherming speelt een belangrijke rol in de borging van biodiversiteit. De Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en de Flora- en faunawet zijn belangrijke wetten om beschermde soorten en hun leefgebieden binnen ruimtelijke ontwikkelingen, projecten en handelingen te beschermen.

De Ecologische Hoofdstructuur is begrensd en in bestaande ruimtelijke plannen (streekplannen) vastgelegd. Hierdoor is de planologische bescherming geregeld. Op de bijgevoegde kaart is begrenzing van de EHS weergegeven. De EHS is opgebouwd uit kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden en verbindingzones. In alle regio's van de provincie liggen grote of kleine natuurgebieden die door robuuste verbindingen met elkaar worden verbonden.

De belangrijkste onderdelen zijn:

Het kustgebied

De EHS omvat hier de natuurgebieden die lopen van de Westduinen op Goeree, via Oostvoorne, Meijndel naar het Langevelderslag in Noordwijk. De natuurkwaliteit in deze gebieden is aanzienlijk verbeterd. De gebieden worden beschermd via nationale en provinciale regelgeving. Het kustgebied bestaat uit een systeem van strandwallen, nieuwe duinen en oude duinen. Door waterwinning, landbouw en verstedelijking is de waterhuishouding in het verleden sterk veranderd. Dit heeft gevolgen gehad voor de natuurwaarden. Recentelijk is de waterhuishouding in deze gebieden steeds meer op natuur afgestemd. Diverse maatregelen, zoals zuivering van het infiltratiewater en een natuurlijkere aanleg van de infiltratiekanalen, dringen de negatieve gevolgen van jarenlange waterwinning terug. Deze maatregelen hebben nu al effect en ook in de toekomst zal de natuur zich hier verder herstellen. Via programma's en projecten wordt dit beleid in de toekomst gecontinueerd.

De Zuid-Hollandse Delta en het rivierengebied

In de Zuid-Hollandse Delta, de Biesbosch en het daarop aansluitende rivierenlandschap bestaat een complex van verschillende soorten natuur die een belangrijk onderdeel zijn van de Zuid-Hollandse EHS en aansluiten bij de EHS in de aangrenzende provincies. In de afgelopen jaren is de natuurkwaliteit in dit gebied verbeterd, echter de doelstelling om dit gebied helemaal in te richten en natuurwaarden te herstellen, wordt niet gehaald. Vóór de uitvoering van de Deltawerken vormde het Haringvliet een natuurlijke overgang tussen de zee en de grote rivieren. Er bestond getijdenwerking en een overgang van zoet naar zout water. Twee keer per dag kon de zee het gebied vrij in- en uitstromen. In 1971 is het Haringvliet afgesloten door de Haringvlietdam die ligt tussen de eilanden Voorne-Putten en Goeree-Overflakkee. De verminderde golfbeweging, de wijziging in overgang naar zoet water, bezinking van slib en het niet langer aanvoeren van voedselrijk zee-water heeft invloed gehad op de aanwezige natuur (met name de flora). Ook in het rivierenlandschap is door dijk aanleg en aanpassingen in de loop van de rivieren veel veranderd.

Op nationaal niveau en in samenwerking met provincies zijn beleidslijnen uitgewerkt en lopen programma's om de natuurkwaliteit te verbeteren door het natuurlijke systeem van het gebied weer te herstellen (Nota Ruimte, KRW). Voorbeelden zijn het project Tiengemetten en het Kierbesluit, waarin

wordt voorgesteld het Haringvlietssluisen gedurende een deel van de getijdencyclus op een kier te zetten. Deze veranderingen in de waterhuishouding hebben wat betreft de waterkwaliteit (nutriënten), voedselrijkdom en waterkwantiteit gunstige effecten en versterken de natuurontwikkeling.

Groene Ruggengraat

Een derde onderdeel van de EHS is de Groene Ruggengraat, zij vormt via België een belangrijke schakel tussen Noord-Frankrijk en de veenweidegebieden in het noorden. Vanuit de Waal loopt zij via de Biesbosch, de waarden (veenweidegebied) en plassen (Nieuwkoop, Reeuwijk, Vinkeveen) naar het IJsselmeer. In dit gebied ligt een grote opgave om deze belangrijke natuurgebieden te verbinden. In het cultuurlandschap van de waarden, veenweidegebied en plassengebied is door de landbouw, de verdergaande verstedelijking en de vele doorsnijdingen, de moerasnatuur sterk versnipperd en zijn de abiotische randvoorwaarden ongunstig (verdroging, waterkwaliteit). Via programma's en projecten wordt geïnvesteerd in een verbetering van de natuurkwaliteit in deze gebieden. Het oppervlak natuur is ook hier toegenomen, echter de kwaliteit verbetert nauwelijks. De landbouw blijft dominant in dit gebied en de ontwatering die hiermee samenhangt, leidt tot verdere veraarding en daling van het veen. Temperatuurverhoging door klimaatverandering kan dit proces nog verder versnellen (Kwakernaak en Dauvellier, 2007).

Provinciale landschappen

Een vierde onderdeel van de EHS is de groenblauwe slinger die door het verstedelijkte westen van het gebied kronkelt. Deze veenweidenatuur staat onder grote druk. De accumulatie van stoffen in het watersysteem, de verdergaande verstedelijking en verspreide glastuinbouw bedreigen de groenblauwe slinger.

Beoordeling biodiversiteit

Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de realisatie van de EHS, de robuustheid van natuur en de ruimte die beschikbaar is en beschermd wordt voor weidevogels.

In de trendvariant is er vanuit gegaan dat de EHS zoals begrensd in de oorspronkelijke PEHS-kaart gerealiseerd zou worden in 2020.

In het beleidsscenario heeft de provincie ervoor gekozen de EHS aan te passen en delen te laten vervallen. Een aantal robuuste verbindingen is in de

nieuwe begrenzing geschrapt. Daarnaast zijn veel 'nieuwe' natuurgebieden in de structuurvisie aangewezen als recreatiegebieden (zie figuur 8.5), maar er is ook nieuwe EHS toegevoegd. De ambitie van het nieuwe provinciale beleid op de realisatie en inrichting van de EHS is lager dan het bestaand provinciaal beleid. Naast gebieden zijn ook 37 verbindingen vervallen en drie verbindingen gedeeltelijk vervallen. De ambitie voor ecologische verbindingen is gedaald van 900 ha naar ongeveer 480 ha.

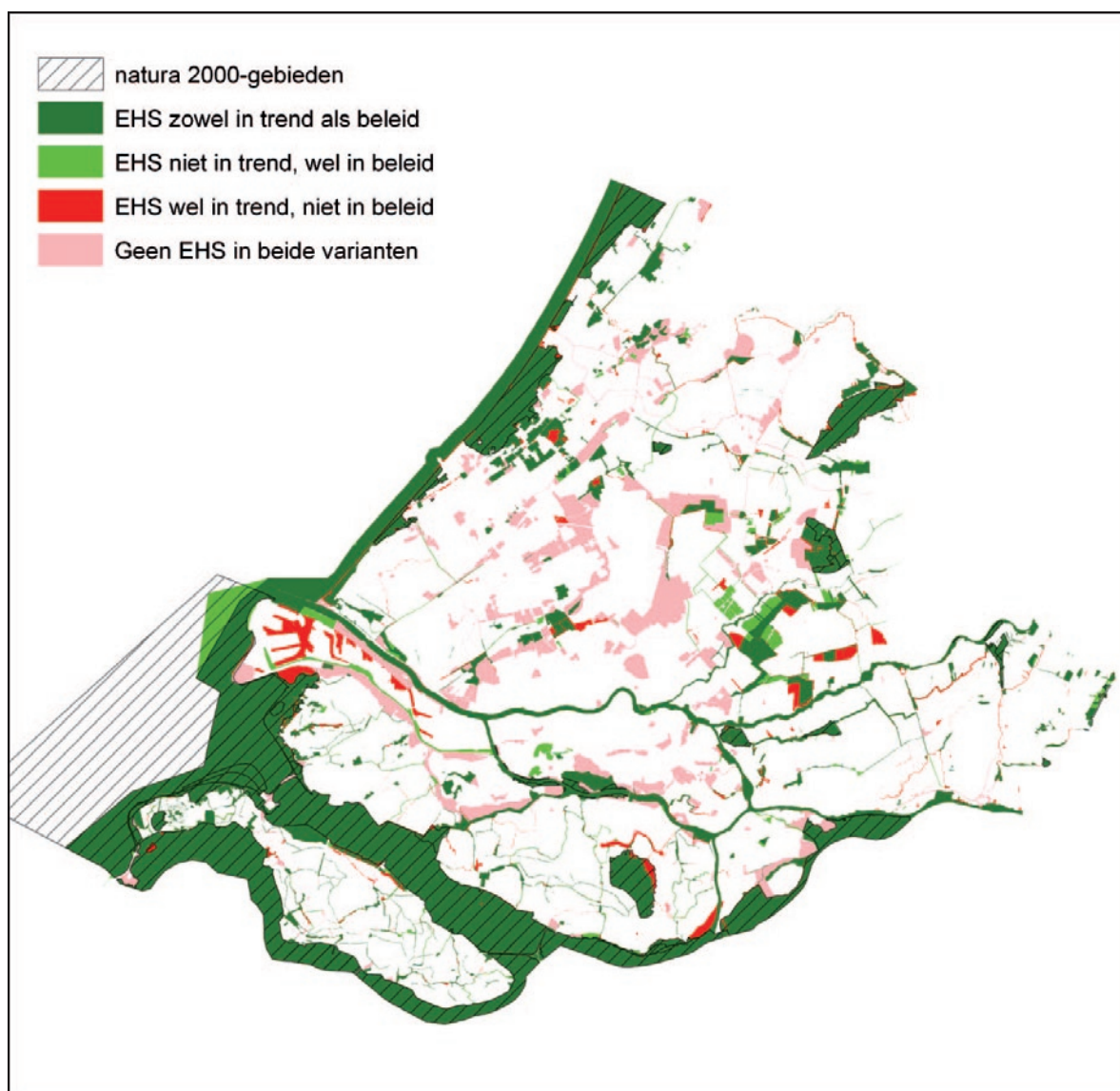
Toelichting bij de kaart

Er zijn twee kaarten vergeleken om het verschil tussen trend- en beleidsscenario aan te geven. Voor de trend is een (P)EHS-status bestand uit 2007 gebruikt (2007-09-19).

De legenda eenheid 'EHS niet in trend, wel in beleid' betekent dat ten opzichte van de trend hiermee nieuwe EHS is aangeduid.

De legenda eenheid 'EHS wel in trend, niet in beleid', betekent dat de EHS wel in de trend voorkwam, maar nu niet meer in het beleid. Wat inhoudt dat er EHS is geschrapt. De legenda eenheid 'Geen EHS in beide varianten' betekent niet dat er geen natuurwaarden zijn, maar dat deze bos- en of natuurgebieden aangewezen zijn als recreatiegebied.

Door het meer restrictieve verstedelijkingsbeleid in het gebied buiten de Zuidvleugel wordt de druk op de ruimte in deze gebieden verkleind. Positief is dat de EHS in de Krimpenerwaard, onderdeel van de Groene Ruggengraat en een waardevol nat

Figuur 8.5: Verschillen in toedeling van natuur tussen de trendvariant en de beleidsvariant (2020).

natuurgebied, in de nieuwe functiekaart wordt uitgebreid. In beide scenario's wordt de natuur in de Zuid-Hollandse Delta gerealiseerd. Natuur wordt hier ook als toegevoegde waarde voor de economie (recreatie) gezien. Ook voor de natuur langs de kust zijn de verschillen beperkt. Omdat de recreatiedruk in de duinen toeneemt, heeft dit voor de EHS in de duinen mogelijk negatieve effecten.

In het beleidsscenario zijn twee grootschalige veranderingen meegenomen (eerste geldt ook al voor het trendscenario): het herstel van de getijdenwerking in de Zuid-Hollandse wateren² en het meer vernatten van delen van het Groene Hart. Beiden hebben positieve effecten voor robuuste natuurontwikkeling in het Groene Hart (Groene Ruggengraat), de Zuid-Westelijke Delta en het rivierengebied.

Als we kijken naar de verbondenheid van groen in de provincie valt op dat de duinnatuur in het westen, de deltanatuur in het zuiden en de natte natuur in het oosten goed verbonden zijn. In het oosten van de provincie ligt een belangrijke verbinding naar de internationaal belangrijke moerassen. De continuïteit van deze Groene Ruggengraat is een belangrijke opgave. Het effect van nieuw provinciaal beleid wordt beoordeeld als beter dan het bestaande provinciale beleid, omdat de abiotische randvoorwaarden in grote gebieden zullen verbeteren, omdat meer rekening wordt gehouden met het watersysteem. Echter de afname van het areaal EHS en robuuste verbindingen werken hier wel tegengesteld. De voorgenomen maatregelen in de beleidsscenario's dienen bij mogelijke effecten op Natura 2000-gebieden en/of beschermde natuurmonumenten getoetst te worden op mogelijke vergunningplicht in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Bij ruimtelijke ingrepen moet worden gekeken of een ontheffing voor de Flora- en faunawet nodig is. In de verordening ruimte is opgenomen dat (ruimtelijke) projecten en handelingen aan genoemde wetgeving dienen te worden getoetst.

De provincie geeft in de structuurvisie aan dat het de belangrijkste weidevogelgebieden zal beschermen. Aangezien nationaal het areaal beschermde weidevogelgebieden al niet toereikend is, is deze bescherming niet afdoende. Er is verder

geen concreet beleid gekoppeld aan de weidevogels. In het laagveengebied levert in zowel bestaand als nieuw provinciaal beleid, de intensivering van landbouw een negatieve bijdrage aan de arealen geschikt voor weidevogels.

Voor weidevogels is het daarnaast belangrijk dat de gebieden niet overal doorkruist worden door fietspaden en dat er rust heerst in de gebieden. Dit geldt vooral voor de ontwikkeling van provinciale landschappen. Aangezien er gebieden waar nu veel weidevogels voorkomen als provinciaal landschap zijn aangewezen en hierbij ook wordt ingezet op een betere bereikbaarheid met de fiets, is dit een aandachtspunt.

8.5.2 Watersysteem Beschrijving situatie

Waterkwaliteit

Via het beleid voor greenports en de implementatie van de KRW werkt de provincie in samenwerking met de waterschappen aan een verbetering van de waterkwaliteit. In de afgelopen decennia is de kwaliteit verbeterd, maar veel waterkwaliteitsdoelstellingen zijn nog niet gehaald en worden bij voortzetting van bestaand beleid niet gehaald. In de PlanMER behorend bij het Provinciaal Waterplan is het bestaande beleid en nieuwe beleid beoordeeld.

Grondwaterkwaliteit

In het huidige beleid geldt een standstill beginsel. Dit houdt in dat de grondwaterkwaliteit niet mag afnemen en dat er geen nieuwe verontreiniging mag plaatsvinden. Binnen de bestaande beleidskaders worden bestaande verontreinigingen zoveel mogelijk gesaneerd, maar dit zal enkel lokaal tot enige verbetering kunnen leiden. De algehele situatie zal in 2015 niet echt verbeterd zijn.

Verdroging

In het trendscenario zullen de dezelfde gebieden die nu een zoetwatertekort kennen dan ook een zoetwatertekort hebben. De verwachting is wel dat een deel van de verdroogde gebieden die onderdeel uitmaken van de PEHS minder verdroogd zijn dan in de huidige situatie.

² Er is lang gediscussieerd of het herstel van de estuariene dynamiek als nieuw ruimtelijk beleid moest worden meegenomen. In deze PlanMER is het als bestaand beleid meegenomen, de mitigerende maatregelen (of het niet nemen hiervan) voor de landbouw zijn als nieuw beleid meegenomen. Vandaar dat herstel getijdenwerking zowel in het trend- als beleidsscenario terug is te vinden.

Verzilting

Verzilting neemt toe in de ZW Delta. In de andere delen van Zuid-Holland wordt geen grote verandering verwacht. Bestaande knelpunten worden de komende tien jaar via gebiedsprocessen aangepakt.

Wateroverlast/watertekort

Ten gevolge van klimaatverandering zal op lange termijn de kans op wateroverlast toenemen.

Ditzelfde geldt voor het watertekort. Deze vraagstukken staan in het bestaand sectoraal en nationaal ruimtelijk beleid hoog op de agenda staan en er lopen gebiedsprocessen die deze problemen aanpakken (bijvoorbeeld Veenweidepact Krimpenerwaard, Nieuwkoop/De Venen, MTPolder in combinatie met Gouwe/Wiericke en Hof van Delfland). Echter de problemen worden niet opgelost (vandaar een – in de kolom ontwikkeling in trendscenario).

Hinder is er nu al in het stedelijk gebied en daarbuiten (bijvoorbeeld A12 Gouwe Aquaduct).

Beoordeling watersysteem

Eén van de belangrijke thema's in de structuurvisie is het meer rekening houden met de eisen die door het watersysteem aan het ruimtegebruik worden gesteld. Belangrijkste aanpassingen zijn:

- afgedwongen wordt dat bij uitbreiding en/of nieuwbouw van glas er geen sprake is van toename in het watergebruik;
- nationale en regionale waterkeringen worden planologische beschermd (nieuwe ontwikkelingen mogen versterking niet onmogelijk maken);
- 10% ruimtereserveringen binnenstedelijk voor wateropvang.

Waterkwaliteit

In het nieuwe provinciale beleid zal door ruimtelijke doorwerking van maatregelen uit het Provinciaal Waterplan en het operationeel maken van het beleidskader waterkringloop glastuinbouw de waterkwaliteit in de periode tot 2020 verder worden verbeterd. Deze beoordeling is hier overgenomen.

Grondwaterkwaliteit

Ook de grondwaterkwaliteit zal ten opzichte van het huidige beleid toenemen.

In de beleidsvariant zal ook hier door maatregelen in de Kaderrichtlijn Water en het operationeel maken van het beleidskader waterkringloop glastuinbouw de waterkwaliteit toenemen. Ook deze conclusies uit het Provinciaal Waterplan zijn overgenomen.

Verdroging

Ten opzichte van het trendscenario, zal het beleidsscenario in de meeste gebieden geen verbetering opleveren voor de verdroging. Dit geldt niet voor het Groene Hart. Hier wordt door de beperkte vernatting (vasthouden van gebiedseigen water en verplaatsen van watervragende functies zoals bij Nieuwkoop) een lichte verbetering verwacht.

Verzilting

Beleid verandert niet, op een kier zetten was al beleid. Mitigerende maatregelen voor de landbouw zijn onderdeel van de onderzoeksagenda.

Wateroverlast/watertekort

Voor Goeree-Overflakkee wordt een nieuw gebiedsproces opgestart. Door rekening te houden bij stedelijke herstructureringsprogramma's en andere investeringen in het stedelijk gebied met het watersysteem wordt de bijdrage van nieuw provinciaal beleid positief ingeschat. Mogelijk ontstaan nieuwe problemen op het gebied van watertekort wanneer de watervraag voor natuur door de aanleg van de Groene Ruggegraat toeneemt.

8.5.3 Bodem

Het onderscheid tussen bodem en het watersysteem is in Zuid-Holland lastig te maken. De beoordeling van de bodem beperkt zich hier tot bodemdaling in het veenweidegebied en bodemverontreiniging binnenstedelijk.

Beschrijving situatie*Bodemdaling*

Bodemdaling vindt in Zuid-Holland voornamelijk plaats in de diepe polders, droogmakerijen en veenweidegebieden in het oosten van de provincie. De bodemdaling is een vicieuze cirkel van daling van het maaiveld, waardoor peilverlaging noodzakelijk is om grondwateroverlast te voorkomen, die een daling van grondwaterstanden en hierdoor weer bodemdaling tot gevolg heeft. Deze vicieuze cirkel is in gang gezet door het droogleggen van plassen sinds de middeleeuwen waardoor de diepe polders zijn ontstaan en gaat nog steeds door. In de periode tot 2020 zijn in het bestaand provinciaal beleid geen grote ingrepen opgenomen in de processen die tot afzakken van de bodemdaling leiden. Lokaal zijn er projecten en programma's die via vernatting de bodemdaling proberen af te zwakken.

Bodemverontreiniging

In Zuid-Holland neemt het aantal locaties met bodemverontreiniging af. Het bestaande beleid zet in op het saneren/beheersbaar maken ervan. Daarnaast vindt regionaal verzilting van het grondwater en verzilting aan het maaiveld plaats, dit heeft een negatief effect op de bodemkwaliteit.

Beoordeling bodem

Bodemdaling

Het beleidsscenario zet in op inspelen van de landbouw op mogelijk vernatten van het veenweidegebied. De kennis ontbreekt echter om dit nader uit te werken. Hiertoe is de landbouw op de onderzoeksagenda geplaatst in relatie tot duurzaamheid, vitaliteit en bodemdaling. De ontwikkeling van natuur in de Groene Ruggengraat kan bodemdaling ter plaatse tegengaan, maar is afhankelijk van het type natuur, de watervraag en of voldoende zoet water voorhanden is.

Bodemverontreiniging

Wat betreft bodemsanering bestaat er nauwelijks verschil tussen beide scenario's. Voor het beleids-scenario kan worden gesteld dat door de grotere nadruk op herstructurering en duurzame energie (ondergrond), bodemsanering eerder zal worden opgepakt. Dit is positief.

8.5.4 Energie **Beschrijving situatie**

In het kader van klimaatmitigatiebeleid zet de provincie in op energiebesparing en duurzame energieopwekking. Zij zet in op drie thema's: energiebesparing in gebouwde omgeving, aandeel duurzame energie en CO₂-reductie. Energiebesparing in de gebouwde omgeving wordt gestimuleerd door nadruk te leggen op energiezuinige verstedelijkingsconcepten en parkmanagement. Energiebesparing in de glastuinbouw wordt gestimuleerd door de bouw van duurzame energiezuinige kassencomplexen. CO₂-reductie wordt beïnvloed door de omvang van mobiliteit en goederenvervoer (gerelateerd aan verstedelijkingsconcept) te beïnvloeden en via vestigingsfactoren voor energieintensieve bedrijvigheid (vooral havengerelateerde). Daarnaast vindt stimulering plaats van alternatieve vormen van energieopwerking.

Bestaande zoeklocaties windenergie betreft lijnopstellingen langs vooral infrastructuur (weg en water). De kans dat deze gerealiseerd worden, wordt kleiner omdat de maatschappelijke weerstand toeneemt. De burgers vinden dat deze het karakter

van het landschap aantasten, vooral in de nationale landschappen.

De glastuinbouw biedt goede kansen om zich van energiegebruiker naar energieleverancier te ontwikkelen. Via beperkte financiën wordt deze ontwikkeling gestimuleerd. Het gaat hier vooral om een autonome ontwikkeling: door de hoge energieprijzen investeert de sector fors in alternatieve energiebronnen.

Beoordeling energie

Een belangrijk criterium voor mitigatie van klimaatverandering is de reductie van CO₂. De mogelijkheden om de CO₂ emissie te beperken zijn het toepassen van duurzame energiebronnen (wind, zon, aardwarmte en waterkracht) en reductie van energiegebruik. Daarnaast kan CO₂ worden opgeslagen in de bodem. In het nieuwe ruimtelijk beleid wordt langs beide sporen gewerkt.

Aandeel duurzame energie

Er zijn nieuwe zoeklocaties voor opwekken van windenergie op de kaart gezet. In de uitvoeringsstrategie is aangegeven dat in de toekomst afspraken worden gemaakt over de ontwikkelingen op het gebied van energie. Hier liggen veel kansen. Het betreft een zoeklocatie op Goeree-Overflakkee voor een windpark. Omdat het een zoeklocatie is en niet duidelijk of dit ooit doorgang vindt is dit onderdeel nu niet te beoordelen.

Door de ambities op het gebied van stedelijke transformatie kan de ordening en gebruik van de ondergrond integraal worden meegenomen (WKO, warmtenetten). Voor de bestaande locaties in het Groene Hart blijft het beleid ongewijzigd. De inzet op bundeling op Zuidvleugelniveau en de inzet binnen dit stedelijk netwerk op verdergaande intensivering van het bebouwd stedelijk gebied, kan bijdragen aan de reductie van CO₂, doordat bundeling invloed heeft op het autogebruik (aantal km). Uit onderzoek van PBL (2007) blijkt dat bundeling bijdraagt aan de mitigatie van effecten, echter het effect van prijsbeleid is vele malen groter. Wel is het zo dat men in de stad minder afhankelijk is van de auto, veel voorzieningen zijn ook met fiets en openbaar vervoer bereikbaar. Hierdoor is de kans dat bij stijgende kosten het autogebruik scherper daalt en daarmee ook de CO₂-reductie groter zal zijn. Ook de nadruk op herstructurering biedt kans op CO₂-reductie doordat deze aanpassingen het mogelijk maken om ook de kansen van de ondergrond beter te benutten en in één keer de energievoorziening in een gebied opnieuw in te richten.

Door de grote nadruk op bundeling en intensivering scoort het nieuwe provinciaal beleid iets beter op dit criterium dan het bestaand provinciaal beleid. Omdat door het hanteren van strakke bebouwingscontouren de druk op het transformeren van bestaand stedelijk gebied groot is en extra ingezet wordt op de herstructurering van bedrijven-terreinen, biedt het nieuwe provinciale ruimtelijk beleid kansen voor verdergaande energiebesparing in de bebouwde omgeving.

Geconcludeerd wordt dat:

- het nieuwe provinciale ruimtelijk beleid positief scoort op CO₂-reductie;
- de bijdragen in het vergroten van het aandeel duurzame energie beperkt is. Behoudens de aanwijzing van een aantal locaties voor wind worden er geen andere concrete ruimtelijke keuzes gemaakt;
- de mogelijkheden (intensiever gebruik steden) om over te gaan naar duurzame vormen van energie groter lijken. Daarom is ook voor dit criterium (aandeel duurzame energie in provincie) voor het nieuwe beleid een positieve score gegeven.

8.5.5 Landschap Beschrijving situatie

Via het nationale beleid worden de drie nationale landschappen beschermd tegen verdergaande verstedelijking en uitbreiding van intensieve landbouwvormen zoals glastuinbouw. Dit is in de verordening vastgelegd (o.a. bebouwingscontouren, uitbreidingsruimte buiten bebouwingscontouren en bebouwingslinten en buurtschappen). In het zuidelijk deel van het Groene Hart, de waarden is dit beleid succesvol. Vanwege de grote ruimtedruk op andere delen (veenweiden en plassen) van het Groene Hart is dit beleid hier iets minder succesvol. Wel moet geconstateerd worden dat er geen locaties in het buitengebied meer zijn die vanwege de kosten erg aantrekkelijk zijn voor projectontwikkelaars. Uit de IBO Verstedelijking blijkt dat er nagenoeg geen verschil meer zit in de ontwikkelkosten voor locaties binnen het stedelijk gebied en daarbuiten. Het grote verschil zit met name in de kostenverdeling (zie beoordeling woningmarkt). In de Hoeksche Waard vindt in het trendscenario een verdere uitbreiding van het stedelijk gebied plaats, echter het waardevolle krekengebied verandert niet van karakter. In het trendscenario is hier ruimte voor kleinschalige recreatie. Met behulp van ILG zijn veel initiatieven van de grond gekomen om de ontsluiting van het Groene Hart te verbeteren.

Beoordeling landschap

Onder het thema landschap is aandacht besteed aan de kernkwaliteiten van het landelijk gebied.

Het landelijk gebied is verdeeld in de drie onderdelen van het Groene Hart (veenweide, plassen en de waarden), de provinciale landschappen, de Bollenstreek en het overige deel van Zuid-Holland (Zuid-Hollandse eilanden en kust). Hierbij is vooral gekeken naar de cultuurhistorie van het landschap. De karakteristieken van de vele soorten landschappen die voorkomen: veenweiden, plassen, het rivieren landschap, schurvelingenlandschap op Goeree worden beschermd zodat de aantrekkelijkheid van Zuid-Holland voor bewoners en toeristen niet afneemt. Landschappelijke kwaliteiten kunnen afnemen door verstedelijking, aanleg infrastructuur en aanpassingen in het watersysteem (bijvoorbeeld in het Groene Hart en op de Zuid-Hollandse eilanden om bodemdaling en verzilting tegen te gaan).

De glastuinbouw wordt verder geconcentreerd en de boomteeltcontour bij Boskoop is naar het westen uitgebreid. Dit PCTgebied dat nu nog open is zal veranderen door de bouw van nieuwe kassen.

In het beleidsscenario is de bescherming van de nationale landschappen en provinciale landschappen beter beoordeeld omdat via de verordening een meer restrictief beleid voor verstedelijk wordt gevoerd. Via de regioprofielen en het expliciet maken van voorgestelde ruimtelijke ontwikkelingen in beeldkwaliteitsplannen (zie verordening) wordt meer aandacht gevraagd voor het behoud van landschapskwaliteiten. Omdat door veranderingen in het watersysteem het open veenweidelandschap op langere termijn kan veranderen en door de relatieve zwakke positie van de landbouw in dit deel van het Groene Hart is de score op van het nieuwe beleid neutraal (gelijk aan bestaand beleid).

De Bollenstreek scoort wat betreft de landschappelijke kwaliteiten wat minder goed in het beleidsscenario omdat er meer ruimte gegeven wordt aan activiteiten die gerelateerd zijn aan de bollenproductie: gebouwen voor opslag en allerlei logistieke bedrijven kunnen de openheid en de combinatie van bollenvelden, weidegebieden en dorpen aantasten.

Het gebied in de nabijheid van het stedelijk netwerk (provinciale landschappen) wordt via de verordening beschermd tegen nieuwe stedelijke functies en de vestiging van grootschalige verblijfsrecreatieve functies. Ook andere functies zoals detailhandel worden hier niet toegestaan. Door deze ruimtelijke restricties en de aandacht die deze landschappen krijgen wordt de bescherming van landschappelijke

kwaliteiten in het nieuwe beleid hoger geschat dan in het bestaande beleid.

Het beleid voor ontsluiting van het Groene Hart wordt in de structuurvisie doorgezet en er zullen nieuwe projecten worden opgestart. Zowel bestaand als nieuw beleid worden positief beoordeeld.

Voor de kust worden veel beleidsopgaven geformuleerd: meer recreatie, kustuitbreiding in verband met veiligheid (zwakke schakels, zand motor) en meer natuur. Daarnaast spelen er discussies over uitbreiding van jachthavens.

Aan visies ligt er veel, echter een concrete uitwerking naar ruimtelijk beleid ontbreekt en is daarom niet goed te beoordelen.

8.5.6 Basiskwaliteit **Beschrijving situatie**

Basiskwaliteit is opgebouwd uit de belangrijke milieucondities die invloed hebben op de kwaliteit van de leefomgeving. Dit zijn:

- luchtkwaliteit;
- geluid;
- geur;
- lichthinder;
- drinkwater;
- groen in en nabij woonomgeving (rust en ruimte).

Veiligheid is als apart thema opgenomen wordt hier dus niet (bij basiskwaliteit) behandeld. Door de beperkte beschikbare ruimte, de hoge bevolkingsdichtheid en door de hoge concentratie van veel economische activiteiten staan de aspecten van de kwaliteit van de leefomgeving onder druk. Mede onder invloed van (inter-)nationaal beleid zijn deze kwaliteiten sterk verbeterd. De lucht en het water zijn de afgelopen jaren steeds schoner geworden, geluidhinder is afgenomen en ook zal in de toekomst de donkerte weer kunnen toenemen.

Via externe integratie van milieubeleid in ruimtelijk beleid wordt bij ruimtelijke ontwikkeling rekening gehouden met de randvoorwaarden die door milieu worden gesteld. De bescherming van deze kwaliteiten is in wettelijke kaders geregeld en verbonden met de ruimtelijk planprocessen. Geluidhinder is in Zuid-Holland een probleem. Technische maatregelen zijn onvoldoende om dit probleem op te lossen. Groen in en om de stad betreft de aanwezigheid van groene gebieden in de directe woonomgeving en nabij woongebieden.

Beoordeling basiskwaliteit

Voorzien in een gezonde leefomgeving ten aanzien van milieukwaliteit is één van de veertien provin-

ciale belangen, die in de structuurvisie centraal staan. In de nieuwe structuurvisie wordt op het punt van randvoorwaarden die vanuit milieu worden gesteld geen additioneel beleid gevoerd.

In het nieuwe beleid wordt extra ingezet op een intensief gebruik van de stedelijke ruimte (bundeling en intensivering), hierdoor zal de geluidhinder kunnen toenemen. Hiervoor is geen mitigerend beleid ontwikkeld. Daarom is de score van het beleidsscenario op dit punt negatief. De nieuwe structuurvisie zet sterk in op het verbeteren van de recreatiemogelijkheden nabij steden. Hiervoor wordt een landschappelijk netwerk aangelegd en ingezet op een uitbreiding van het aantal fietsroutes, het aantal wandelpaden en een uitbreiding vaarwegennet voor pleziervaart. De natuurgebieden worden beter ontsloten en dit geldt ook voor de landbouwgebieden. Deze ruimtelijke structuur is afgestemd met de binnenstedelijke groenstructuur. Stedelijke parken worden verbonden met dit landschappelijk netwerk en de zes provinciale landschappen. Door inzet op ruimtelijke kwaliteit (via regioprofielen, bescherming van cultuurhistorische waarden en inzet van beeldkwaliteitskaarten) wordt de kwaliteit van deze groene structuren versterkt. Het nieuwe beleid scoort op het punt van 'groen in en om de stad' duidelijk beter.

8.5.7 Woningaanbod **Beschrijving situatie**

ABF heeft de uitbreidingsbehoefte en de herstructureringsopgave op de woningmarkt berekend. Deze uitbreidingsbehoefte en herstructureringsopgave zijn vertaald in verstedelijkingsafspraken. Daarnaast is ook een analyse uitgevoerd naar de kwalitatieve kenmerken van de ontwikkelingen op de woningmarkt. Uit deze analyse blijkt dat er in de toekomst een overschot ontstaat aan groenstedelijke woonmilieus en een tekort aan centrumstedelijke woonmilieus en meer landelijke woonmilieus. Verder willen mensen graag wonen in een buurt met een eigen karakter. Groen in de omgeving en bereikbaarheid van voorzieningen vinden mensen ook belangrijk.

In het bestaand beleid is naast bouwen in bestaand stedelijk gebied en de uitleglocaties, ook ruimte gereserveerd voor groen wonen.

Bebouwingscontouren zijn voor het overgrote deel van de provincie vastgelegd. In de praktijk werd er door de provincie Zuid-Holland regelmatig toestemming gegeven om af te wijken van de plankaart. Dit geldt voor de landelijke gebieden in de buurt van

het stedelijk netwerk en locaties in het Groene Hart en op de Zuid-Hollandse Eilanden. In het trendscenario wordt dan ook gebouwd aan de randen van de steden en vindt woningbouw plaats aan de randen van de dorpen in het Groene Hart en op de Zuid-Hollandse Eilanden. In het bestaand beleid worden aan de stad wijken toegevoegd met een dichtheid van ca 35 won/ha. Dit is niet echt dicht en niet echt groen. De ontwikkeling van buitenstedelijke wijken wordt echter steeds complexer doordat de gemeente de grond niet bezit, er nieuwe ontsluiting moet komen en ook hier veel milieuregels spelen (geluid, fijnstof, etc).

Beoordeling woningaanbod

In het bestaand beleid en in het nieuwe provinciaal beleid staat compact bouwen als verstedelijkingsconcept centraal. Het bestaande en nieuwe beleid is voor bouwen in het buitengebied dus qua doelstellingen, bijna gelijk. Via expert-judgement is het effect van het provinciale beleid op de afstemming van vraag een aanbod wat betreft de kwalitatieve aspecten, ingeschat. Daarnaast zijn gisanalyses uitgevoerd om deze kenmerken in beeld te brengen. Voor het zuidelijk deel van Zuid-Holland zijn in het nieuwe beleid nu ook bebouwingscontouren vastgelegd. In het nieuwe beleid worden de contouren in het landelijke gebied wat strakker gehandhaafd en wordt via opname van de SERladder in de verordening, strikte regels gesteld. Een vergelijking van de bebouwing in het trendscenario en beleidsscenario laat zien dat er niet heel grote verschillen bestaan. Omdat de uitleglocaties in de Zuidplas niet in het bestaand beleid zijn opgenomen is dit goed op de verschilkaart te zien. Echter het betreft hier een reservering voor de ventiefunctie na 2020.

In het nieuwe beleid moeten de nieuwe wijken 'groener' (landelijk woonmilieu) worden dan de Vinex-wijken of juist meer hoogstedelijk worden. Het voordeel van op die manier groen wonen toevoegen is dat de ontsluiting er al ligt er dus niet gewacht moet worden op investeringen in nieuwe infrastructuur. Echter in de praktijk blijkt dat ondanks de inzet voor lage dichtheden er toch vaak in wat hogere dichtheden wordt gebouwd en daarmee niet geheel aan de kwalitatieve woningvraag kan worden voldaan.

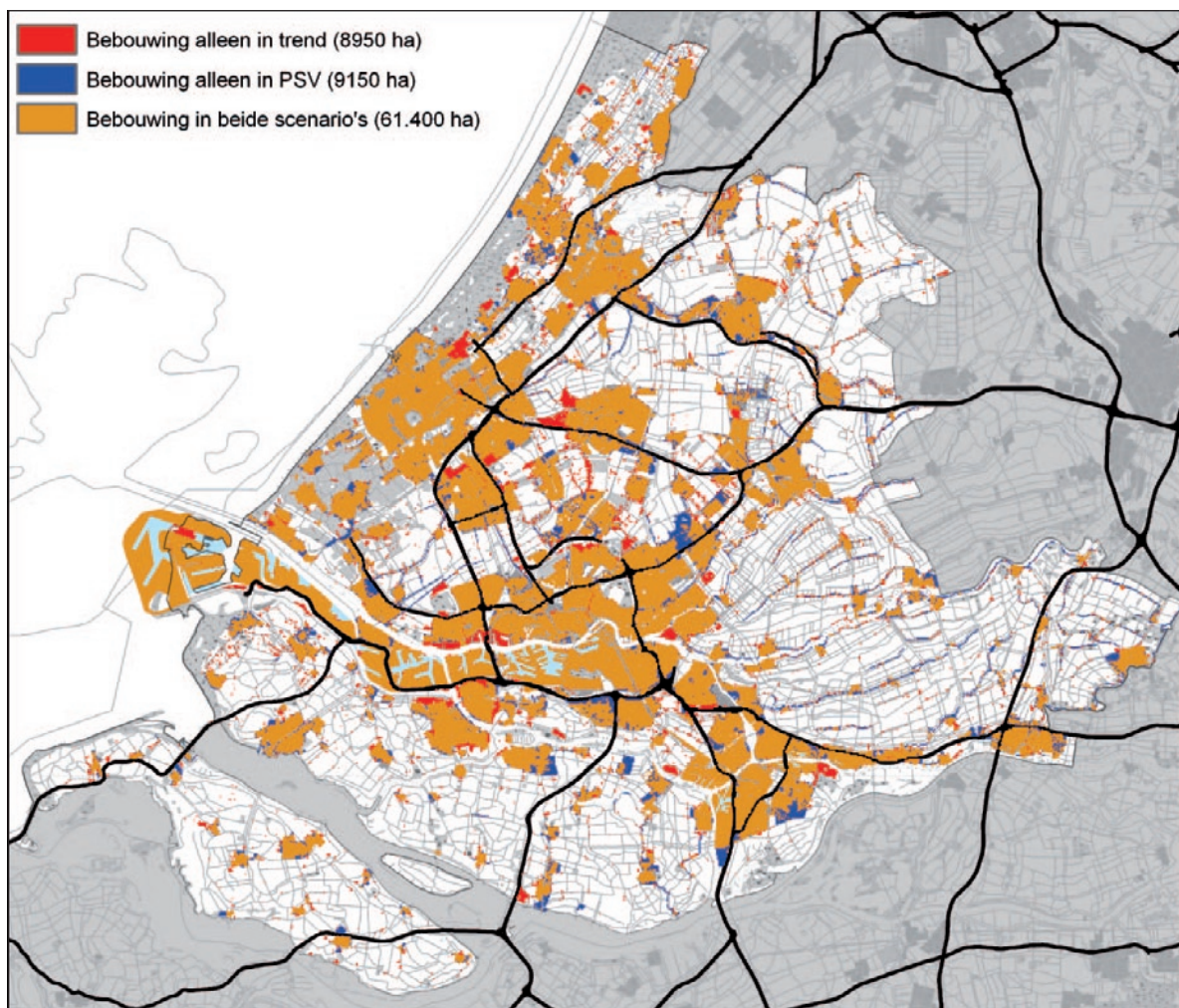
Binnenstedelijke ontwikkeling duurde vroeger langer dan buitenstedelijke. Dat is niet meer zo, zoals ook door de minister van WWI in juli 2007 (naar aanleiding van IBO Verstedelijking) in haar brief aan de TK over verstedelijkingsafspraken

2010-2020 is gemeld. Wanneer het nieuwe beleid succesvol is, kan dit tot een kwaliteitsverbetering in de stedelijke gebieden leiden omdat nieuwbouw binnen steden als katalysator kan werken voor de transformatieopgave. Door de afwezigheid van alternatieve bouwlocaties buiten het gebied is de realisatiekans van dit soort projecten groter. Daarnaast wordt in het nieuwe beleid ook meer gebouwd op goed bereikbaar openbaar vervoerlocaties en in nabijheid van voorzieningen. Deze worden door woonconsumenten positief gewaardeerd.

Het beeld is dus genuanceerd, doordat er meer voorzieningen binnen handbereik zijn bij inbreiding, scoren beide varianten goed.

Toelichting bij de kaart

Om tot deze kaart te komen, zijn voor de trendcontouren van september 2008 gebruikt en de nieuwe 'strakkere' contouren uit de structuurvisie. In de trend staat wel meer verspreide bebouwing die 'wegvalt' in de beleidsvariant, in werkelijkheid gebeurt dit natuurlijk niet. Daarnaast zijn de bebouwingslinten harder gedefinieerd en worden zij in het beleid in hun geheel beschouwd als bebouwd gebied. De daadwerkelijke verschillen in hectaren bebouwd gebied zullen hierdoor afwijken van de vermelde oppervlakten.

Figuur 8.6: Verschillen bebouwd gebied (totale bouwbeslag) tussen autonoom beleid en de structuurvisie 2020.

8.5.8 Veiligheid Beschrijving situatie

In het beoordelingskader zijn voor thema 'veiligheid' twee criteria vastgesteld: overstromingsrisico's en externe veiligheid.

Overstromingsrisico's worden berekend door de overstromingskans maal overstromingsrisico. Tot 2020 zijn de veranderingen in het watersysteem die de overstromingsrisico's beïnvloeden, erg beperkt. Risico's kunnen uitgedrukt worden in slachtoffers en economische schade.

Externe veiligheid heeft betrekking op aanwijzing van basisnetwerk voor vervoer gevaarlijke stoffen (ketenbenadering) en bedrijven die een risico veroorzaken (ontploffingsgevaar). Dit beleid is tot nu toe nauwelijks veranderd en is op dit moment nog in ontwikkeling. Hierdoor is het in de beoordeling verder niet meegenomen.

Beoordeling veiligheid

Beide scenario's gaan uit van dezelfde overstromingskansen van de primaire waterkeringen. Het is niet waarschijnlijk dat binnen nu en 2020 al grote aanpassingen de secundaire keringen op basis van nieuw beleid zijn gerealiseerd, dus mogelijke effecten van het expliciet opnemen van de regionale keringen in de nieuwe verordening, is niet in de beoordeling meegenomen.

Uit globale analyses van de veranderingen in het ruimtegebruik, blijkt dat er geen grote verschillen te bestaan tussen beide scenario's. In het beleidsscenario worden restricties gesteld aan buitendijks bouwen in het stedelijk gebied (daarbuiten is het in beide scenario's niet toegestaan). Omdat in het nieuwe beleids-scenario iets meer mensen in grote dichtheden in kwetsbare gebieden gaan wonen, zijn er nauwelijks verschillen in de overstromingsrisico's. Voor lange termijn lijkt de verdergaande concentratie van de bevolking voor overstromingsrisico's ongunstig.

Dit komt omdat de ligging van het stedelijk gebied langs de grote rivieren erg kwetsbaar is.

8.5.9 Landbouw

Beschrijving situatie

Zuid-Holland is de belangrijkste agrarische provincie van Nederland. Een belangrijk deel van de glastuinbouw, boom-, en bollenteelt bevindt zich hier. Naast productie zorgt de landbouw ook voor het beheer en onderhoud van het landschap. De landbouw krijgt te maken met drie belangrijke ontwikkelingen. Het EU beleid verandert.

Inkomenssteun wordt vervangen naar subsidies voor plattelandontwikkelingen, het aantal bedrijfsbeëindigingen zal toenemen omdat boeren geen opvolger hebben en in ruimtelijk beleid wordt meer rekening gehouden met het bodem- en watersysteem.

In het huidige beleid wordt het waterbeheer gehandhaafd om de landbouw mogelijk te houden in grote delen van Zuid-Holland.

Daarnaast zal de boom-, sier- en bollenteelt alsmede de glastuinbouw grote hoeveelheden water blijven onttrekken. Dit zal mede ten koste gaan van de landbouw, welke enerzijds te maken zal krijgen met dalende grondwaterstanden en anderzijds met een lagere toevoer van water ten tijde van droogte.

Greenports

De greenports in Zuid-Holland worden in het bestaande beleid als landbouwareaal benaderd. Gestuurd wordt op het teeltareaal.

Het gebied voor de bollenteelt zit op slot. Er mag geen verdere uitbreiding plaatsvinden. Er wordt ingezet op behoud en versterking van het bollencomplex met een duurzame ruimtelijke kwaliteit. Voor de glastuinbouw geldt al jaren een ondergrens van 5.800 ha, terwijl het oppervlak door sanering al is gedaald tot 5.330 ha. Bij voortzetting van het huidige beleid is de verwachting dat dit alleen nog maar verder zal dalen. In het trendscenario zal het areaal glastuinbouw waarschijnlijk blijven afnemen, hier is niet veel nieuwe ruimte gereserveerd. In de Zuidplaspolder wordt 200 hectare nieuw glas ontwikkeld en 80 hectare gecompenseerd wegens sanering elders in de polder.

Verziltingsproblematiek akkerbouw eilanden

In het huidige beleid wordt ingezet op doorspoelen van de grond bij interne verzilting, daarnaast op zuinig watergebruik bij externe verzilting.

Verzilting veenweide en droogmakerijen

In de diepe droogmakerijen (m.n. Middelburg-Tempelpolder en Nieuwkoop) moet rekening gehouden worden met brakke kwel. In de veenweidegebieden leidt de ontwatering tot verzilting.

Beoordeling landbouw

Productiviteit grondgebonden veeteelt in Groene Hart

De productiviteit van de grondgebonden veeteelt zal in zowel het trend- als in het beleidsscenario niet toenemen. Door een toename in de vernatting en de daarmee samenhangende extensivering kan de productiviteit zelfs afnemen. Er wordt ingezet op schaalvergroting om de bedrijven meer rendabel te maken. Nieuw ruimtelijk gedifferentieerd beleid is niet uitgewerkt en kan dus niet worden beoordeeld. Na het uitkomen van de geagendeerde landbouwvisie kan meer over de effecten voor de landbouw worden gezegd.

Greenports

In het beleidsscenario wordt niet alleen meer gestuurd op het teeltareaal, maar is ook de samenhang tussen teelt, logistiek, technologie en vitaliteit, steunend op de pijlers van ruimte & infrastructuur, innovatieklimaat, duurzaamheid en arbeid en onderwijs belangrijk. De complexen (glas-, bollen, en boomteelt) worden als een geheel gezien met de nadruk op handel, kennis en innovatie. In de structuurvisie worden greenports en mainports gekoppeld en wordt deze relatie gefaciliteerd. Het bestaande beleid om meer in te zetten op behoud van kwaliteit, samenhang en betere water- en energievoorziening wordt geïntensiveerd. Het huidige areaal bollenvelden in het bollengebied zal zoveel mogelijk behouden blijven, maar door herstructurering zullen aan bollenteelt gerelateerde bedrijven zich ook binnen deze zone mogen vestigen. Dit zal ten koste gaan van het areaal bollengebied. De beoordeling is negatief.

Terwijl de regio Boskoop inzet op uitbreiding, zet de provincie in op bundeling en concentratie binnen de greenport boomteelt. Waarbij wel verondersteld wordt dat het gebied ten westen nu nog landbouw, wordt omgezet tot boomteeltgebied. Hierdoor neemt het areaal in het beleidsscenario toe. In de structuurvisie wordt geen definitieve keuze gemaakt en daarom is dit onderwerp niet beoordeeld.

In het beleidsscenario is ruimte voor nieuwe glastuinbouw. Er wordt nog gezocht naar een geschikte locatie voor 400 hectare nieuw glas. Hierdoor scoort het beleidsscenario positief ten opzichte van huidige beleid. In de structuurvisie wordt ingezet op het

versneld saneren van verspreid glas, naast het tegenhouden van nieuwe vestiging buiten de concentratiegebieden en de huidige greenport Westland/Oostland.

In onderstaande figuur zijn de verschillen in glastuinbouwlocaties tussen autonome ontwikkeling en het nieuwe beleid weergegeven.

Landbouw

In de structuurvisie is de landbouw in verschillende categorieën verdeeld:

- agrarisch landschap;
- agrarisch landschap verbrede landbouw;
- agrarisch landschap inspelen op vernatting.
- agrarisch landschap inspelen op verzilting.

In de structuurvisie worden delen van het Groene Hart vernat, om de bodemdaling tegen te gaan, de kwaliteit van het landschap te behouden en de natuur te verbeteren. Dit betekent dat de landbouw

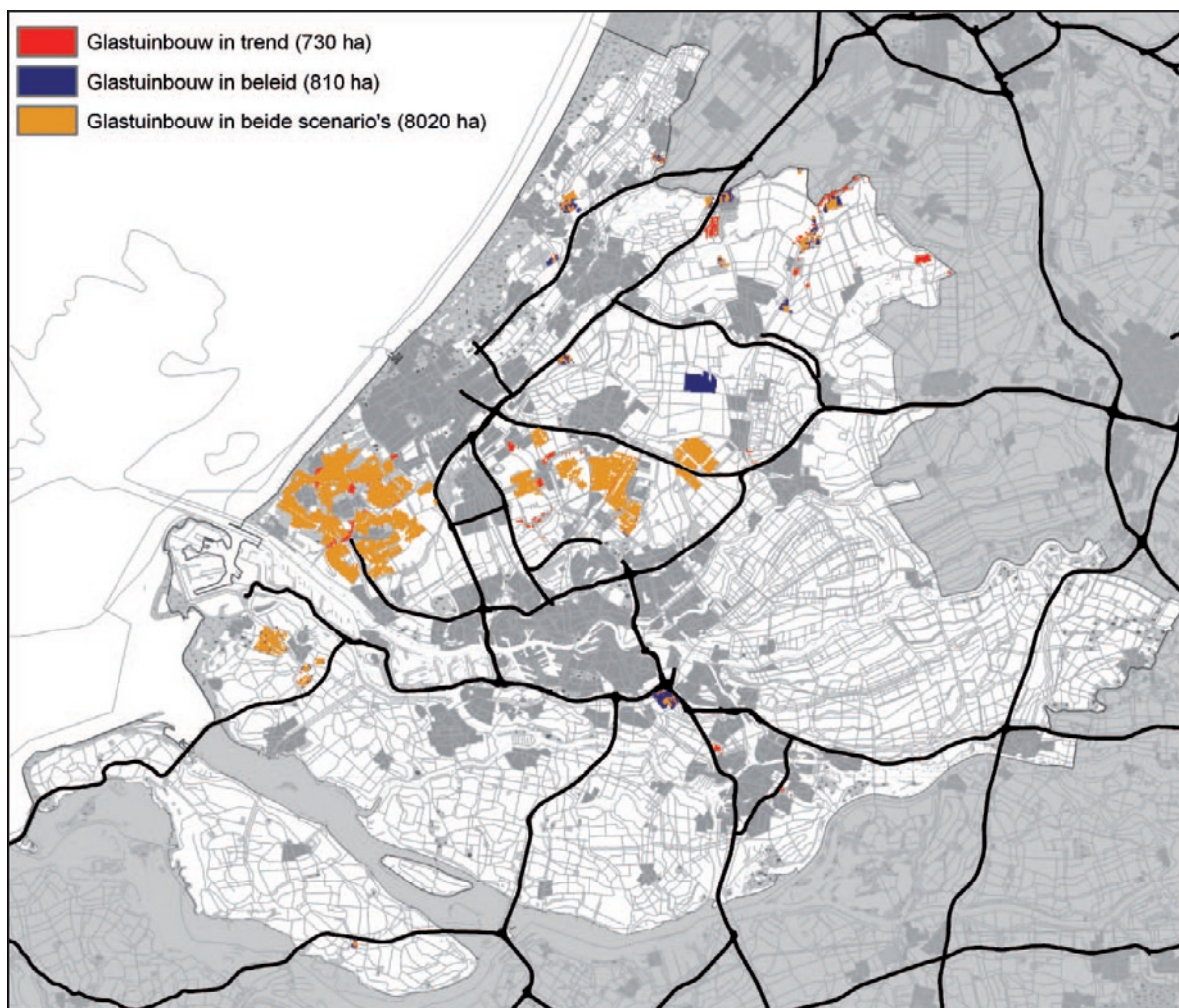
meer moet investeren om te kunnen blijven produceren. De kosten om vernattingschade te voorkomen, nemen toe.

In de structuurvisie worden de veenweidegebieden vernat, enerzijds voor extra natuurontwikkeling, anderzijds om de bodemdaling tegen te gaan.

Daarnaast geldt er binnen de greenports het beleid dat er zoveel mogelijk dient te worden overgegaan op een zelfvoorzienende watervoorziening. Beide maatregelen zullen de droogteschade beperken en verminderen ten opzichte van de trend.

Verziltingsproblematiek akkerbouw eilanden

In het nieuwe beleid wordt ingezet op het zoeken naar innovatieve oplossingen voor de verziltingsproblematiek. Enerzijds zal dit leiden tot het zoeken naar alternatieve zoetwaterbronnen, anderzijds zijn ook aanpassingen naar een verziltende omgeving denkbaar, dus het kweken van minder chloriden-gevoelige gewassen. Omdat er geen beleid is

Figuur 8.7: Verschillen glastuinbouwlocaties autonoom beleid en de structuurvisie 2020. In de figuur is te zien dat het aantal hectaren aangewezen gebied in de structuurvisie hoger ligt.

geformuleerd, heeft er geen beoordeling kunnen plaatsvinden.

Verzilting veenweide en droogmakerijen

Hoewel de aangepaste waterstanden in het veenweidegebied misschien tot een lichte verbetering zullen leiden, zullen verziltingproblemen in de droogmakerijen blijven bestaan.

8.5.10 Bedrijvigheid **Beschrijving situatie**

In het ruimtelijk beleid wordt meer dan voorheen gestuurd op herstructurering en intensivering met als doel een efficiënt gebruik van de ruimte. Dit vindt plaats door het toepassen van de SERladder. Het principe is wettelijk vastgelegd in de nieuwe AMvB.

De bestaande en nieuw geplande bedrijventerreinen zijn in streekplannen vastgelegd. Door een toenemende mix van bedrijvigheid kunnen risicovolle bedrijven zich in het sterk verstedelijkte Zuid-Holland steeds lastiger vestigen.

Beoordeling bedrijvigheid

Veel bestaand ruimtelijk beleid op het gebied van mainportontwikkeling blijft ongewijzigd. Het nieuwe beleid kan worden gezien als een extra maatregel om de geformuleerde beleidsdoelen te halen. Met name de sturing om bij ruimtelijke ontwikkeling beter rekening te houden met bereikbaarheid wordt sterker (zowel voor kantoren als voor bedrijven). Nadruk op herstructurering en transformatie (zoals Stadhavens en de Binckhorst) eisen dat er voldoende ruimte blijft voor hinderlijke bedrijven.

Via de verordening wordt de ruimtelijke locatie van bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel geregeld. De regels zijn gericht op zuinig ruimtegebruik, expliciet koppeling met bereikbaarheid en het in stand houden van functionele hiërarchie. Voor milieuhinderlijke bedrijven wordt ingezet op voldoende ruimte op locaties die goed aansluiten met het wegennet zodat de gevaarlijke stoffen niet door dichtbevolkte gebieden worden getransporteerd.

Het beleidsscenario scoort daarom gunstig op ruimte voor risicovolle bedrijven, mainportontwikkeling en aanbod watergerelateerde bedrijven.

8.5.11 Bereikbaarheid **Beschrijving situatie**

In het trendscenario en het beleidsscenario zijn de investeringen in de aanleg van nieuwe infrastructuur en de aanpassing van het openbaar vervoer-systeem gelijk. Er wordt geïnvesteerd in de uitbreiding van het hoofd- en onderliggend wegennet. Ook wordt voorzien in forse investeringen in het openbaar vervoernet (Stedenbaan).

Beoordeling bereikbaarheid

In het beleidsscenario wordt veel meer de nadruk gelegd op een betere afstemming tussen het gebruik van de schaarse ruimte en de investeringen in de infrastructuur. Via de functiekaart en de verordening is dit beleidsdoel uitgewerkt. Op de functiekaart is het stedelijk gebied binnen het stedelijk netwerk in twee typen verdeeld: met en zonder hoogwaardig openbaar vervoer. Ook de centra zijn weergegeven. Via de verordening zijn strakke regels voor kantoorvestigingen gehanteerd: geen nieuwe bestemmingen buiten een cirkel van 800 meter rondom een knoop of een andere locatie met hoge bereikbaarheid per openbaar vervoer. Hetzelfde geldt min of meer voor de detailhandel: de nadruk ligt op de bestaande winkelconcentraties. Voor wonen wordt zoals hiervoor beschreven ook ingezet op bundeling, waarbij op goed bereikbare openbaar vervoerlocaties in hogere dichtheden moet worden gebouwd. Via de functiekaart en kwaliteitskaart is dit ruimtelijk uitgewerkt. Bij de beoordeling is gebruik gemaakt van het onderzoek Nederland Later. In deze studie van het Planbureau voor de Leefomgeving is met een verkeerskundig model het effect van bundeling in beeld gebracht³.

In het beleidsscenario verbetert de bereikbaarheid. De invloed op congestie is beperkt. Rond de steden neemt de congestie iets toe. De auto blijft het meest belangrijke vervoermiddel. Het gebruik van openbaar vervoer zal wel toenemen, maar er vindt geen grote verschuiving van de auto naar openbaar vervoer plaats. Het hoogwaardige openbaar vervoersysteem is met name in de spits een belangrijk onderdeel voor de verkeersafwikkeling. De bereikbaarheid van voorzieningen scoort in het beleidsscenario iets beter.

Het effect voor internationale verbindingen voor het goederenvervoer is niet onderzocht.

³ Het trendscenario en het bundelingsscenario zijn gebruikt. In beide scenario's is het MIT 2005 en het bouwprogramma uit de Nota Mobiliteit verwerkt. Deze uitbreiding van de wegen is niet helemaal gelijk met de voorgestelde investeringen tot 2020. zie figuur 2.6 pagina 35 in rapport Nederland Later (MNP, 2007)

8.5.12 Recreatie

Beschrijving situatie

In het ruimtelijk beleid wordt het tekort aan recreatie als een belangrijke beleidsopgave gezien. Daarnaast wordt erkend dat recreatie en toerisme een belangrijke economische sector is.

Beoordeling recreatie

Via provinciale landschappen wordt ruimte gecreëerd voor recreatie nabij het stedelijk gebied. Dit biedt mogelijkheden voor de boeren in dit gebied om aanvullende inkomsten te verwerven. Door te investeren in fiets- en wandelpaden en toeristische vaarwegen worden deze gebieden beter ontsloten.

In deze gebieden is wel ruimte voor kleinschalige ontwikkelingen voor recreatie, grootschalige ontwikkelingen (bungalowparken e.d.) zijn niet toegestaan. Dit soort parken kan alleen binnen bebouwingscontouren worden gerealiseerd. Voor het 'groen nabij de stad' scoort het nieuwe beleid dan ook beter dan het bestaande beleid. De groene ruimte nabij stedelijk gebied wordt planologisch beschermd en beter ontsloten. Voor de Zuid-Hollandse eilanden en de kust is de beoordeling lastig te maken. Het beleid is op dit punt onvoldoende uitgewerkt. Op de functiekaart is ruimte gegeven aan recreatie, echter hoe dat wordt meegenomen in ruimtelijk beleid is onduidelijk. Het betekent in ieder geval niet dat hier grootschalige verblijfsaccommodaties kunnen worden gerealiseerd. Op de kwaliteitskaart zijn vooral de cultuurhistorische kwaliteiten beschreven en is een beperkte aanduiding gegeven van de belevingswaarde (stiltegebieden) of recreatieve waarde. Ook in de uitvoeringsstrategie wordt niet duidelijk hoe via ruimtelijk (gebiedsgericht) beleid recreatie en toerisme worden versterkt.

9 Conclusies

In hoofdstuk 8 is per thema het effect beschreven. Dit hoofdstuk geeft de conclusies weer van die thematische beoordeling. De structuurvisie is een integraal ruimtelijk beleidsdocument. De hier vermelde conclusies zijn dan ook integraal ingestoken en per hoofddoel verwoord.

Algemeen

Het verschil tussen de geformuleerde doelen in het bestaande beleid (trendscenario) en het beleids-scenario (structuurvisie) is beperkt.

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur zal de komende jaren gegeven de minder sterke bevolkingsgroei (en krimp in delen van Zuid-Holland) en de economische ontwikkelingen niet heel sterk veranderen.

Landschap

Het beleidsscenario heeft positieve effecten voor het landschap. De kernkwaliteiten van de nationale en provinciale landschappen worden beter beschermd omdat er minder ruimte is voor verstedelijking (strakke bebouwingscontouren en toepassen SERladder) en bij ruimtelijke dynamiek de landschappelijke kwaliteiten in het afwegingsproces meer worden meegenomen. Dit geldt ook voor het overige landelijk gebied. De gebruikswaarde van de provinciale landschappen wordt vergroot. Door meer kleinschalige recreatieve ontwikkelingen toe te staan en een betere recreatieve ontsluiting kan de burger deze landschappelijke kwaliteiten meer beleven. Deze vraag sluit aan bij de behoefte van de burger. Onduidelijk is op welke wijze de financiering van deze initiatieven wordt geregeld. In de uitvoering zal rekening moeten worden

gehouden met de samenhang met andere kwaliteiten van de gebieden (natuur, wateropvang). In hoeverre deze nieuwe functie met landbouw kan worden gecombineerd is onduidelijk.

Natuur

In de structuurvisie wordt de realisatie van de Groene Ruggengraat en het tegengaan van bodemdaling door aanpassingen in het watersysteem in het veenweidegebied meegenomen. Dit heeft een gunstig effect op de ontwikkeling van een robuust natuursysteem. Nog niet duidelijk is hoe de ruggengraat zal worden uitgewerkt: als smalle waterverbinding of als brede strook. Ook het herstel en het vergroten van de getijdenwerking door het half openstellen van de dammen in de Deltakeringen, heeft een positief effect voor de hier gelegen Natura 2000-gebieden. In de periode tot 2020 zal de natuur in het Deltawatersysteem verder verbeteren, maar de maatregelen zullen pas op lange termijn (na 2020) een positief effect hebben. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van de Groene Ruggengraat en ontwikkelingen in de kustzone. Dit zijn positieve ontwikkelingen voor het natte natuursysteem in Zuid-Holland. De voorgestelde gebiedsuitwerkingen sluiten hierbij aan. Hierbij moet wel worden aangetekend dat de financiering van deze ingrepen nog niet is geregeld.

Werken

Het effect van de structuurvisie voor de internationale concurrentiepositie op lange termijn is lastig vast te stellen. De sterke concentratie van wonen en werken op goed bereikbare locaties creëert in het beleidsscenario hiervoor gunstige randvoorwaarden. Intensivering wordt gecombineerd met stedelijke transformatie. Ook de betere bescherming van een landschappelijk netwerk rond deze gebieden kan in het beleidsscenario een positief effect hebben voor de aantrekkelijkheid van het stedelijke gebied voor

bedrijven en bewoners. Het stedelijk netwerk wordt voorzien van een modern multimodaal openbaar vervoernetwerk. In het beleidsscenario wordt ingezet op een hogere dichtheid rond de belangrijke knopen van het Zuidvleugelnets en via de verordening wordt de vestiging van kantoren geconcentreerd op knooppunten. Deze investeringen worden mogelijk gemaakt door een restrictief ruimtelijk beleid (strakke contouren en bundelen in stedelijk netwerk). Onduidelijk is hoe andere vestigingsfactoren zoals beschikbaarheid van havengerelateerde en HMC terreinen zich zullen ontwikkelen. Het verschil tussen bestaand en nieuw beleid is hier beperkt.

Wonen

In beide scenario's wordt een aantal persistente vraagstukken niet opgelost. Deze liggen vooral in het gebied van 'people'. Het leggen van strakke contouren rond de stedelijke gebieden en het hanteren van 80/20 regel voor bouwen in het stedelijk netwerk, stimuleert de stedelijke transformatie, maar zal niet zonder meer leiden tot de realisatie van de gewenste woonmilieus (centrum stedelijk en groenstedelijk/landelijk wonen). Intensiever gebruik van de stedelijke ruimte zal zonder aanvullend gebiedsgericht beleid tot meer geluidhinder leiden. Voor de Zuid-Hollandse eilanden is het onduidelijk hoe de lokale economie zich zal ontwikkelen. Gegeven autonome ontwikkelingen (schaalvergrotingen in de detailhandel, vergrijzing) en het restrictieve beleid voor deze regio's, is het denkbaar dat leegstand ontstaat. Deze leegstand kan leiden tot achteruitgang van de kwaliteit van de gebouwde omgeving.

Greenports en Bollenstreek

In het trendscenario wordt op basis van de ontwikkelingen in het verleden binnen de contouren van de greenports ruimte gegeven aan verdergaande woningbouw. Dit betekent dat het aantal ha glas binnen de contouren daalt. De structuurvisie werkt met bebouwingscontouren die in de verordening zijn vastgelegd. Bij de contouren is rekening gehouden met de lopende al goedgekeurde plannen. Dit betekent dat ook in de komende jaren areaal glas zal wijken voor woningbouw. De planologische bescherming van het glastuinbouwgebied is daarmee in principe gelijk. In de structuurvisie is meer ruimte voor aan glas gerelateerde bedrijvigheid. De kwantitatieve opgave van 5.800 ha glastuinbouw in Zuid-Holland zal in beide scenario's niet worden gehaald. Ditzelfde geldt voor kwantitatieve opgave in de Bollenstreek. Het areaal bollenvelden

zal in de komende periode nog iets afnemen, vooral door stedelijke uitbreidingen. In beide scenario's is geen ruimte om de voor natuur en landschappelijk waardevolle weilanden om te spuiten. In het beleidsscenario is meer ruimte om bollen- en glas gerelateerde bedrijvigheid binnen de contour te vestigen, terwijl in het trendscenario het aandeel verstedelijkt gebied in de Bollenstreek en de greenport glas iets meer toeneemt. Het beleid om verspreid glas te saneren, wordt gecontinueerd.

De economische vitaliteit van de bollenteelt en de greenports hangen vooral samen met marktontwikkelingen en de wijze waarop kennis (innovatie in teelten) en logistiek in Nederland worden georganiseerd.

Landbouw

In het beleidsscenario wordt in tegenstelling tot het trendscenario uitgegaan van een gedifferentieerd beleid voor de landbouw. De opgaven zijn daarbij om in te spelen op bodemdaling, verzilting en verbreding van landbouwdiensten. Hiertoe wordt de landbouw iets meer mogelijkheden geboden om te verbreden (recreatieve functies worden meer toegestaan). Een visie ontbreekt en het instrumentarium is nog onvoldoende uitgewerkt om de effecten te beoordelen. Veel regelgeving die de landbouwproductiemethoden beïnvloeden blijven gehandhaafd. Het is onzeker of en hoe de landbouw op andere ruimtelijke voorwaarden kan inspelen en hoe functies kunnen worden gecombineerd.

Milieu

Voor milieuaspecten is het verschil tussen bestaand en nieuw beleid beperkt. De nadruk op stedelijke herstructurering en transformatie biedt kansen om het energiesysteem binnen de bebouwde omgeving aan te passen (warmtenetten gekoppeld aan duurzame energieopwekking zoals KWO). Ook hier geldt dat de financiering een noodzakelijke randvoorwaarde is voor succes.

10 Mitigerende en compenserende maatregelen

De structuurvisie heeft als leidraad en ambitie een klimaatbestendige en duurzame deltaprovincie te zijn. Dit is vertaald in kernopgaven en de daarbij horende doelen en middelen.

Op het schaalniveau van de structuurvisie zijn de volgende mitigerende en compenserende maatregelen genomen:

- de lagenbenadering is toegepast. Dit is een ontwerpkeuzeprincipe dat is gebaseerd op de mogelijkheden die worden geboden door respectievelijk de ondergrond, het infrastructuurnetwerk en de occupatielaag. Toepassing van de lagenbenadering is vanuit milieuoogpunt gewenst, omdat het afstemmen van ruimtelijke functies op de onderliggende lagen voorkomt dat nieuwe milieuknelpunten ontstaan;
- er wordt nadrukkelijk rekening gehouden met en ingespeeld op klimaatverandering en een daarbij horend duurzaam watersysteem op de onderwerpen: bodemdaling, verzilting, veiligheid, wateroverlast, drinkwatervoorziening en zoetwatervoorziening;
- Zuidplaspolder en Valkenburg zijn de laatste twee grote integrale woningbouw ontwikkelingslocaties. Beide staan in het teken van hoge duurzaamheidsambities op het vlak van o.a. water, energie en bodem;
- ontwikkelingen in de greenports moeten zelfvoorzienend zijn in hun waterbehoefte, daarnaast wordt ingezet op een lager energieverbruik;
- mobiliteit is duurzaam vertaald middels het knopenbeleid en bundeling van infrastructuur. Multimodaliteit wordt gestimuleerd en ingezet wordt op parallelwegenstructuur of verbreiding en betere benutting van de bestaande hoofdwegstructuur. Uitbreiden van het hoofdwegenet met

de A4 zuid en het spoor naar Antwerpen (RoBel) draagt bij aan het oplossen van een knelpunt in de externe veiligheid in en nabij de Drechtsteden.

Naast deze structurerende kaders voor duurzaamheid zal voor veel ruimtelijke thema's gelden dat zij op een lager schaalniveau zullen worden uitgewerkt. Mitigerende en compenserende maatregelen zullen vooral een plek krijgen bij de concrete invulling van het ruimtelijk beleid en de toetsing aan sectorale wetgeving als de Natuurbeschermingswet 1998 door provincies, regio's en/of gemeenten.

11 Leemten in kennis en beleidsmonitoring

11.1 Leemten in kennis en advies voor vervolg onderzoek

Om een goede beoordeling van de milieu- en natuurgevolgen te kunnen doen, dienen alle gegevens en beleidsstukken hiervoor aanwezig te zijn. Tijdens het opstellen van deze PlanMER bleek dat veel onderzoeksgegevens lastig te achterhalen zijn. Met name goede overzichten van de regionale beleidsopgaven ontbreken. Op basis van de blokkades, beschreven in hoofdstuk 2 en de discussies met de regio's zijn de volgende leemten in kennis geconstateerd:

- de verzilting en andere verandering als gevolg van aanpassingen in het watersysteem in de Zuidwestelijke Delta. Alternatieven moeten nog worden uitgewerkt en zijn daarom niet in deze PlanMER meegenomen;
- leefbaar houden van de dorpen en omgaan met vergrijzing door extra woningbouw en ruimte geven aan recreatie. Dit geldt met name voor de Zuid-Hollandse eilanden. Afname van de bevolking heeft gevolgen voor de woningmarkt. Mogelijke toekomst voor deze regio's liggen op het gebied van landbouw, recreatieve en duurzame energie. In aanvullend onderzoek dienen deze perspectieven via een integrale analyse (economische aspecten lagenbenadering en landschappelijk ontwerp) te worden verkend;
- harde contouren botsen met 10% extra ruimte voor wateropgaven en ruimte voor landelijk 'traditioneel' bouwen in lage dichtheden. Ook kunnen harde contouren botsen met het creëren van zachte overgangen tussen dorp en het omliggende landelijk gebied;
- ventiefunctie Zuidplas;
- meer ruimte voor bedrijventerreinen;
- toekomst van de landbouw: economische vitaliteit en beheerder van het landschap;
- rol van provincie bij versterken ruimtelijke kwaliteit in stedelijk gebied;
- ondergronds (meervoudig) ruimtegebruik. Beleid is nog in de maak;
- concreetheid van maatregelen voor toetsing aan gevolgen voor Natura 2000-doelen.

Dit zijn lopende discussies en de structuurvisie neemt nog geen standpunt in. Onderzoek moet gaan uitwijzen wat de beleidslijn wordt, de structuurvisie heeft deze onderwerpen dan ook opgenomen op de onderzoeksagenda.

Landbouw

De landbouw krijgt de komende jaren te maken met een forse aanpassing in het EU-beleid. Door vergrijzing zullen boeren stoppen en zal de schaalvergroting in de landbouw toenemen. Het lijkt verstandig om vooralsnog in te zetten op een geleidelijke aanpassing van het landelijk gebied aan de veranderende omstandigheden, veroorzaakt door onder meer klimaatverandering en demografische veranderingen. In het vervolgonderzoek (Landbouwvisie) zal deze notie mee moeten worden genomen.

Windenergie

Er is weerstand tegen windenergie in Groene Hart en het aanwijzen van grootschalige windturbineparken. Bij een windpark met grote windmolens (5 MW) is een totale oppervlakte nodig (bij bereiken doel, extra 650 MW) van circa 2.500 ha. Geadviseerd wordt een vervolgonderzoek op te zetten waarbij de voor- en nadelen van lijnopstellingen in relatie tot verrommeling van het landschap wordt afgezet tegen een grootschalig windpark. Betrek daarbij de kansen op realisatie van de doelstelling.

Groene Hart

Conflicten tussen peilbeheer (hoogte en fluctuatie) tussen ruimtegebruikfuncties (met name landbouw, verstedelijking, natuur en landschap) en daarmee samenhangende inlaat van gebiedsvreemd water.

Gebrek aan ruimte voor waterberging en kosten. Vernatting kan tijdelijke vermestingproblemen opleveren in het veenweidegebied en eutrofiering versterken. Een verkenning naar uitvoeringsmaatregelen kan wellicht een antwoord geven op deze conflicten.

Bebouwingscontouren

De provincie kiest er voor om via generieke instrumenten zoals bebouwingscontouren, 80/20 regeling en streefwaarden voor aandeel 30% sociale woningbouw in productie, heldere randvoorwaarden op regionaal schaalniveau te formuleren. De wijze waarop de provincie vervolgens gaat reageren naar de gemeenten en op basis van welke kennis, is nog onduidelijk. Aan de hand van concrete voorbeelden zou in simulaties de werkwijze van de nieuwe sturingsfilosofie verder verkend moeten worden. Gegeven de beperkte tijd die beschikbaar was voor het beoordelen van het nieuwe beleid, is niet gewerkt met het uitwerken van concrete casussen. Dat is wel aan te bevelen.

Bescherming van landschapskwaliteiten en inrichting landelijk gebied

De gevolgen van het invoeren van snelweg- en OV panorama's is nog onduidelijk. Aanbevolen wordt na te gaan of flankerend beleid (bijvoorbeeld opruimen verrommeling) hierin een rol kan spelen.

Gebruik van de ondergrond

Het beleid over het ondergronds (meervoudig) ruimtegebruik is nog in de maak. Er is echter nog extra onderzoek nodig naar potenties en huidige gebruik. De ondergrond rond Den Haag centraal is bijvoorbeeld zeer geschikt voor koude- en warmteopslag (KWO). Hier zijn meerdere belangstellenden, maar deze kunnen elkaar in de weg zitten.

Ecologische Hoofdstructuur

De EHS kaart was ten tijde van het opstellen van deze PlanMER nog in bewerking en nog niet vrijgegeven. Een beoordeling op natuurwaarden is dan ook lastig. In het trendscenario is er vanuit gegaan dat de EHS zoals begrensd in de oorspronkelijke PEHS-kaart gerealiseerd zou worden in 2020. In de nieuwe EHS kaart, gebruikt bij het beleidsscenario is een aantal robuuste verbindingen geschrapt en zijn eerder aangewezen natuurgebieden nu aangewezen als recreatiegebieden. Uit vergelijking van de kaarten en scenario's komt dan naar voren dat het areaal natuur afneemt ten opzichte van eerdere ambities.

Recreatie

De onderbouwing van de recreatiebehoefte, zoals omschreven in de structuurvisie, ontbrak ten tijde van het opstellen van deze PlanMER.

11.2 Advies voor beleidsmonitoring

De provincie beschikt over diverse monitorprogramma's: ILG, woningbouw, BGWMmonitor, etc. Voor de structuurvisie is het belangrijk dat op basis van deze lopende monitorprogramma's een beperkte set van indicatoren wordt ontwikkeld. Deze hebben betrekking op de veranderingen in het ruimtegebruik en ruimtelijke samenhang. Gegeven het grote aantal onderwerpen in de structuurvisie ligt een ordening van de indicatoren via de vijf hoofdpogingen voor de hand. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de gerealiseerde nieuwbouw in bestaand stedelijk gebied (nabij knopen), bereikbaarheid van recreatieve locaties en de productiviteit van de landbouw per regio en de afzonderlijke greenports. De beleidsmonitoring zal naast kwantitatieve gegevens ook meer kwalitatieve gegevens moeten bevatten (belevingswaarde als onderdeel van ruimtelijke kwaliteit).

Geadviseerd wordt om niet alleen gebruik te maken van provinciale monitors (o.a. via IPO) maar ook aan te sluiten bij nationale monitorprogramma's die vaak per provincie zijn uitgesplitst.

Via DURP kan de vergelijking van ruimtelijke planontwikkelingen worden gemonitord. In het kader van kennisprogramma's zoals Klimaat voor Ruimte kan de monitoring van klimaatadaptatie worden opgezet.

De effectiviteit van het in de structuurvisie toegepaste instrumentarium waarlangs de doelen worden bereikt is momenteel lastig te analyseren. Dit instrumentarium verschilt sterk van het voorgaande streekplaninstrumentarium en jurisprudentie ontbreekt om te oordelen of het onthefingensysteem effectief is. Een goede monitoring op de effectiviteit van het gebruikte instrumentarium is daarom erg belangrijk.

12 Literatuur

ABF Research (2007) Woningmarktverkenning Zuid-Holland, Delft

BPZ (2008) Verstedelijkingsstrategie Zuidvleugel, Bestuurlijk Platform Zuidvleugel

CPB, MNP, RPB (2006) Welvaart en Leefomgeving, Centraal Planbureau, Milieu- en Natuurplanbureau, Ruimtelijk Planbureau, Den Haag/Bilthoven

Hoogheemraadschap van Rijnland (2007) Verzilting en waterbehoefte

MNP (2006) Belevingswaardemonitor Nota Ruimte 2006, Milieu en Natuurplanbureau, Bilthoven

MNP (2007) Nederland Later, Milieu en Natuurplanbureau, Bilthoven

MNP (2007) Natuurbalans, Milieu en Natuurplanbureau, Bilthoven

MNP (2008) Realisatie Milieudoelen, voortgangsrapport 2008, Milieu en Natuurplanbureau, 2008

MNP (2008) Natuurbalans, Planbureau voor de Leefomgeving, Bilthoven

MNP (2008) Milieubalans, Planbureau voor de Leefomgeving, Bilthoven

MNP (2008) Concentratiekaarten voor grootschalige luchtverontreiniging in Nederland, Milieu en Natuurplanbureau, Bilthoven

PBL, 2008, Evaluatie natuur- en landschapsbeleid, Achtergronddocument bij de Natuurbalans 2008, Bilthoven/Den Haag)

Planbureau voor de Leefomgeving (2008) Landschap beschermen en ontwikkelen, Planbureau voor de Leefomgeving, Bilthoven

Provincie Noord-Holland, provincie Utrecht, provincie Zuid-Holland (2008) Voorloper Groene Hart: concept juni 2008

Provincie Zuid-Holland (2004) Provinciale Ruimtelijke structuurvisie Zuid Holland 2020, oktober 2004, provincie Zuid-Holland

Provincie Zuid-Holland (2005) Nota Regels voor Ruimte

Provincie Zuid-Holland (2006) Uitvoeringsprogramma BGWM

Provincie Zuid-Holland (2007) Actieprogramma Ruimte voor Economie 2007-2011

Provincie Zuid-Holland (2007) Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied 2007-2013

Provincie Zuid-Holland (2007) Beleidsnotitie Woningbehoefteraming Zuid-Holland 2007

Provincie Zuid-Holland (2008) Notitie stand van zaken: 'Wonen in Zuid-Holland'

Provincie Zuid-Holland (2008) Nota provinciaal belang, november 2008, provincie Zuid-Holland

Provincie Zuid-Holland (2008) Verstedelijkingsstrategie Zuid Holland. Metropolitaan wonen in de randstad in 2040

Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland, Hoogheemraadschap van Rijnland, Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard, Waterschap Hollandse Delta (2008) PlanMER Water(beheer)plannen 2010-2015

Rijksadviseur voor Cultureel Erfgoed (2008) De oude kaart van Nederland: leegstand en herbestemming Zuid-Holland, Atelier Rijksbouwmeester, Den Haag

RPB & MNP (2006) Monitor Nota Ruimte, NAI uitgevers, Den Haag

RPB (2007) Zichtbaarheidsanalyse snelweguitzichten

RPB & MNP (2008) Monitor Nota Ruimte: vervolgmeting, NAI uitgevers, Den Haag

V&W, VROM, Stadsgewest Haaglanden, Stadsregio Rotterdam, Zuid-Holland (2006) Regionale Netwerkanalyse Zuidvleugel

Bijlage 1

Wonen

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
■ Ambitie: 80% totale woningbouw ZH (behalve Zuidvleugel) in bestaand bebouwd gebied 2010 ■ Vaststellen rode contouren Zuid (Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee) ■ Ook verdichten rond busstations ■ Sterker sturen op/vasthouden aan bestuurlijke afspraken en contouren	■ Bebouwing toevoegen volgens de prioritering: 1) Zuidvleugelnnet; 2) bestaand bebouwd gebied; 3) rode contouren. ■ Differentiatie rode contouren: niet elk dorp evenveel ruimte gelet op voorzieningen en OV verbindingen	■ Ambitie 80% totale woningbouw in Zuidvleugel in bestaand bebouwd gebied 2010 ■ Rode contouren Groene Hart (alles behalve zuid) ■ Inzet op stationslocaties in het GH ■ 30% sociale woningbouw	■ GH: 50% uitbreiding woningvoorraad in BBG-2000, 100% vervanging binnen bestaand gebied 2000 ■ Contingenten Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee

Milieu

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
■ Bestemmen watervoerend pakket (voor op onderzoeksagenda) ■ Mogelijk: beleid t.a.v. leidingen, dit moet op onderzoeksagenda ■ Provinciaal basisnet externe veiligheid ■ 3 zoekgebieden voor windpark (2e Maasvlakte, Oostflakkee, Nearshore) op onderzoeksagenda ■ Leefomgevingkwaliteit stedelijk gebied: kwaliteitsbeelden stedelijk gebied (in uitvoeringsagenda)	■ HMC-bedrijventerreinen clusteren en koppelen aan basisnet, o.a. aangeven ondergrens op bedrijventerrein (in hoofdtekst en uitvoeringsagenda) ■ Meer aandacht voor bedrijventerreinen in hun omgeving: voorkomen dat de ontwikkelruimte van bedrijventerreinen wordt verkleind ■ Variatie in categorieën stiltegebieden en opname in verordening ■ Beeldkwaliteitsplannen bij stedelijke ontwikkelingen bevatten ook milieukwaliteiten	■ Realisatie warmtenet (moet op onderzoeksagenda) ■ RoBel ■ Vaarwegen ■ 350 Mw windenergie in 2020, 1000 MW in 2040 ■ Duurzame greenports (wel sterkere rol provincie?)	■ Geen windmolens in lijnopstelling op nieuwe locaties

Greenports

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
■ Koppelen greenports aan mainports en deze logistieke relatie faciliteren ■ 2 glaslocaties in Zuid Holland (waar?) en een haalbaarheidsstudie voor een locatie in de Haarlemmermeer ■ Verleggen boomteeltcontour ■ Saldo-nulbenadering voor boomteelt	■ Kwaliteit en samenhang in een greenport stimuleren ■ Meer inzet op herstructureren via integrale gebiedsontwikkeling	■ Saneren verspreid glas ■ Ambitie 5.800 ha glas ■ Saldo-nulbenadering glastuinbouw ■ PCT-terrein beleid ■ Uitbreiding PCT-terrein in westelijke richting ■ Transformatie glasgebieden ■ Westelijke randweg Waddinxveen	-

Cultuurhistorie

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beeïndigd
■ Gedifferentieerd cultuurhistorisch beleid per gebied en thema: regioprofielen benoemen de kernkwaliteiten, resulteert in ruimtelijke richtlijnen (in structuurvisie) ■ Cultuurhistorie wordt kaderstellend	■ Procesvereiste: in beeldkwaliteitplannen betrek regioprofielen cultuurhistorie, (opnemen in verordening) ■ Concretisering en nuancering omgang met waarden ■ Gebiedsgerichte insteek (in plaats van objectgerichte insteek) ■ Specifiekere eisen in verordening met betrekking tot cultuurhistorie	■ Objectgerichte insteek voor molens	■ Algemeen cultuurhistorisch beleid ■ Cultuurhistorie als toetsing achteraf ■ Objectgerichte insteek (met uitzondering van molens)

Verkeer en Vervoer

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beeïndigd
-	■ Effectuering van (inpassing) OV-net en regionaal wegennet en ketenmobiliteit (meer investeringsgeld beschikbaar)	■ Zuidvleugelnet OV en wegen (o.a. RijnGouweLijn, Rijnlandroute) ■ Uitbouwen fietsnetwerk ■ Ontbrekende schakels hoofdwegennet realiseren (A4 Midden Delfland, A13-A16) ■ 4 MIRT verkenningen (Rijnlandroute, Robel, A4, Zuid, RijnGouweLijn-West)	-

Water

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
■ Dijkversterkingen/compartmentering (moet nog worden onderzocht dus op onderzoeksagenda) ■ Opheffen drinkwaterbeschermingsgebied 's Gravendeel ■ Zandmotor ■ Beleid kwetsbare buitendijkse gebieden (op onderzoeksagenda) ■ Gebruik ondergrond afstemmen en bestemmen ■ Verleggen wateraanvoer of inlaatpunten en verdelingsvraagstuk komt op onderzoeksagenda ■ Sturende rol water (in plaats van meesturende rol) ■ Vernatting op onderzoeksagenda ■ Omvorming veenweidegebieden op onderzoeksagenda	■ Zuinig omgaan met zoetwater in verziltingsgevoelige gebieden: zelfvoorzienendheid greenports in bepaalde gebieden ■ Extra bescherming van de oevers van grote rivieren waar oevergrondwaterwinning plaatsvindt ■ Extra inspanning op natuurvriendelijke oevers ■ TOP-gebieden in natuur krijgen prioriteit ■ Geen toename vraag naar zoet water in verziltingsgevoelige gebieden ■ Krachtiger formulering randvoorwaarden greenports	■ Waterbergingslocaties (tot 2015) ■ Op orde brengen bestaande dijken ■ Drinkwater beschermingsgebieden ■ KRW oppervlaktewater- en grondwaterlichamen ■ Integrale aanpak van de kust binnenwaarts (recreatie en natuur) gekoppeld aan kwaliteit (wat is dit concreet?) ■ Verdroging aanpakken ■ Reserveringsstrook bij keringen ■ Peilbeheer: gemiddeld 60 cm ■ Doorspoelen eilanden (in verband met verzilting)	■ Drinkwater beschermingsgebied 's-Gravendeel ■ Water als medesturend aspect (nu sturend)

Klimaat

Nieuw (o.a. op onder- zoeksagenda)	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
■ Ruimtelijke transitie GH, Zuidvleugel en Delta in W+2100 scenario (transitie nog niet verwoord) ■ Op onderzoeksagenda: flexibel peilbeheer ■ Op onderzoeksagenda: beleid voor diepe polders ■ Op onderzoeksagenda: klimaatbestendigheid ■ Terughoudendheid verstedelijking diepe polders ■ Mogelijke buffers in veenweidegebied ■ Op onderzoeksagenda: waterberging stedelijk gebied in relatie tot voorgenomen verdichting	-	■ No-regret maatregelen t.a.v. huidig landgebruik (deze maatregelen zijn nu niet benoemd)	-

Groen

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
Recreatie			
■ Zes provinciale landschappen, krijgen een focus op toegankelijkheid. Een hoge mate van bereikbaarheid, een fijnmazig netwerk en diversiteit in voorzieningen zeejachthaven Katwijk, Brouwersdam, Hoek van Holland ■ Het regelen van nieuwe arrangementen voor duurzaam beheer van provinciale landschappen en recreatiegebieden daarbuiten (nieuwe insteek, voor uitvoeringsagenda) ■ Rijksbufferzonebeleid gaat gelden voor de provinciale landschappen ■ Het beleidskader Rods gaat ook gelden voor de Rods gebieden buiten de rijksbufferzones	■ Intensivering beleid op bereikbaarheid landelijk gebied (o.a. transferia, incl. bereikbaarheid over water)	■ X ha recreatie ■ Agenda vrije tijd ■ Grootschalige verblijfsrecreatie vindt plaats in de stadsranden	-

Groen

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
Landbouw			
■ Verruimde mogelijkheden voor agrariër voor opvang van recreatievraag ■ Landbouw heeft naast productie de volgende taken: beheer en onderhoud landschap en biodiversiteit. Nieuw is de verbreding op maatschappelijke functies: ■ Relatie naar de stad, vooral in de Zuidvleugel; ■ 'Nat' boeren ten behoeve van landschappelijke waarden, in het Groene Hart; ■ 'Zilt' boeren op Goeree-Overflakkee ■ Productiegebieden, in de Alblasserwaard, Hoekse Waard en Voorne Putten en 'de eilanden'. ■ Het inzetten op regionale voedselketens met hoogwaardige regioproducten	-	■ Taak landbouw beheer en onderhoud landschap en biodiversiteit	■ Beperkte mogelijkheden voor recreatieve ontwikkeling agrariërs

Groen

Nieuw	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
Landschap			
■ Midden-Delfland (in verband met vertaling reconstructiewet) ■ Snelwegpanorama's ■ OV-panorama's ■ N11-panorama	■ Landschapsontwikkelingsplan/beeld kwaliteitsplan verplichten in verordening (nieuw instrument, bestaand beleid) ■ Hernieuwen compensatiebeginsel landschap: gedifferentieerder op gebieden toepassen ■ Prioriteren aanpak van verrommeling en sanering van verspreid glas naar gebieden ■ Ten opzichte van de bestaande VBLN (verordening bescherming landschap en natuur) worden provinciale kernkwaliteiten uitgebreid	-	-
Natuur			
■ Meer gedetailleerde begrenzing EHS: alleen inzet op ecologische verbindingen van provinciaal belang ■ Heroverweging weidevogelgebieden ■ Differentiatie in beleidsinzet in gebiedenbeleid ■ Het compensatiebeginsel voor de EHS wordt afgeslankt	■ Steviger inzetten op behoud en aanleg substantiële verbindingen behouden en aanleggen (vastleggen EHS in verordening)	■ Afronden EHS ■ Realiseren Groenblauwe Ruggengraat	■ Rond ecologische verbindingen wordt de externe werking afgeschaft ■ Schrappen kleine (ondergeschikte) verbindingen niet van provinciaal belang

Economie

Nieuw (o.a. in onderzoeksagenda)	Intensivering/sterkere doorzetting/andere instrumentering	Doorgezet	Beëindigd
Natuur			
■ Ondergrens voor HMC categorieën op een terrein op uitvoeringsagenda) ■ Koppelen bedrijventerreinen aan basisnet vervoer gevaarlijke stoffen op uitvoeringsagenda) ■ Dubbel ruimtegebruik op bedrijfsterreinen toestaan, mits dit niet ten koste gaat van ha voor bedrijven (dus stapelen) ■ Aanwijzen bedrijven-terreinen waar aandacht voor landschappelijke inpassing moet zijn (op uitvoeringsagenda) ■ Ruimtelijke vertaling van marktwensen t.a.v. toeristische ontwikkeling in stadsranden en kust is onderwerp voor onderzoeksagenda ■ Onderzoek locaties voor bedrijventerrein westelijke Dordtse Oevers en Nieuw Reijerwaard ■ Thematisering t.a.v. de clusters voor onderzoeksagenda	■ Leisure in provinciale landschappen meenemen in regionale afspraken die gemaakt worden met betrekking tot inrichting van deze gebieden	■ In streekplan opgenomen bedrijventerreinen blijven ■ Compensatiebeginsel natte bedrijventerreinen ■ Herstructurering bedrijventerreinen ■ Locatiebeleid kantoren (knopenbeleid en stedenbaan) ■ Zoekgebied regionaal bedrijventerrein noordrand Hoeksche Waard	-

Bijlage 2

Reacties en beantwoording Nota reikwijdte en detailniveau PlanMER

Reacties op de Nota reikwijdte en detailniveau PlanMER bij de provinciale structuurvisie
Samenvatting van de ontvangen reacties en de beantwoording.

Organisatie	Reactie	Beantwoording
cie. Hoeksche Waard	Het ontwerp-Ruimtelijk Plan van de structuurvisie Hoeksche waard moet in de PlanMER worden meegenomen om recht te doen aan de belangen van het Nationaal Landschap.	De verschillende regionale structuurvisies zijn input voor de provinciale structuurvisie. De structuurvisie Hoeksche Waard dus ook. Het Nationaal Landschap zal worden meegenomen in het beoordelingskader van de PlanMER.
Deelgemeente Hoogvliet	Akkoord met uitgangspunten PlanMER.	Voor kennisgeving aangenomen.
Gemeente Aalsmeer	Het beoordelingskader gaat niet in op provinciegrens overschrijdende aspecten, hoe wordt met dergelijke aspecten rekening gehouden?	De PlanMER beoordeelt alleen de elementen in de provinciale structuurvisie. Indien grensoverschrijdende elementen opgenomen zijn in de structuurvisie, maken zij onderdeel uit van die beoordeling.
Gemeente Albrandswaard	Een inhoudelijke reactie volgt.	Een inhoudelijke reactie is niet meer ontvangen.
Gemeente Alphen a.d. Rijn	1) Stank, lawaai, veiligheid, luchtkwaliteit, mobiliteit ontbreken (grotendeels). 2) De notitie gaat voorbij aan nulsituatie: voor tenminste de thema's bodem, geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid en waterkwaliteit moet dit in beeld worden gebracht. En hoe met deze (deels sanerings-)situatie in de komende planperiode wordt omgegaan. 3) De PlanMER moet aangeven hoe met saneringsopgaven wordt omgegaan. 4) Het cradle-to-cradlebeginsel wordt gemist. 5) Een gebiedsgerichte kwaliteitsbenadering wordt gemist. 6) Integreer expliciet het Waterplan en Actieprogramma Klimaat en Ruimte door ze onderdeel te laten zijn van de structuurvisie. 7) Duurzaamheid moet volwaardig als voorwaarde gelden voor de uit te werken ruimtelijke plannen onder provinciaal beheer.	1) Deze milieu-aspecten zijn meegenomen in de PlanMER als harde criteria. 2) De structuurvisie is een ruimtelijk plan dat rekening moet houden met deze thema's. De PlanMER zal de ruimtelijke nulsituatie en de autonome ontwikkeling vastleggen. En de consequenties daarvan op de verschillende (milieu)thema's beoordelen. Het vastleggen van de nulsituatie van de door u genoemde thema's behoort niet tot deze PlanMER. 3) Bestaande saneringsopgaven worden opgepakt binnen autonoom lopende beleidsopgaven. De PlanMER richt zich op het voorkomen van nieuwe saneringssituaties door ruimtelijk beleid. 4) Het cradle-to-cradleprincipe is niet ruimtelijk relevant op het schaalniveau van de structuurvisie. Gekozen is voor duurzaamheid als beoordelingskader.

Organisatie	Reactie	Beantwoording
	8) De thema's geluid en externe veiligheid moeten expliciet genoemd worden bij het thema fysieke leefmilieu. 9) Vermeld dat structuurvisie max. 10 jaar geldig is. 10) Besteed aandacht aan de invloed van Luchthaven Schiphol in het noordelijk deel van de provincie Zuid-Holland 11) Energie is meer dan windenergie. Ga ook in op stimulering en toepassing van duurzame energievormen. 12) Neem een hogere ambitie op dan de wettelijke minimumwaarde. 13) Bij de beoordelingsschaal moet bij de kwalitatieve beoordeling minimaal een 5-puntsschaal (++ , + , 0 , - , --) worden gehanteerd;	5) de PlanMER zal ingaan op het thema gebieds-gerichte kwaliteitsbenadering. 6) Zowel het Waterplan als het Actieprogramma Klimaat en Ruimte zijn belangrijke input voor zowel de structuurvisie als de PlanMER. 7) Duurzaamheid staat centraal in de PlanMER bij de beoordeling van de structuurvisie. 8) Voor zover zij relevant zijn op het schaal-niveau van de visie zullen deze thema's worden meegenomen in de PlanMER. 9) Dit zal worden vermeld. 10) Met Schiphol als mainport en het daarmee gepaard gaande (lucht)verkeer wordt rekening gehouden. 11) Voor zover ruimtelijk relevant zullen ook andere vormen van duurzame energie worden meegenomen. 12) Een hogere ambitie dan de wettelijke normen, lijkt vooralsnog niet haalbaar en is om die reden niet opgenomen. 13) De PlanMER hanteert een driepuntsschaal: toename (positieve ontwikkeling), afname (negatieve ontwikkeling) gelijk blijvend. De onzekerheidsmarge wordt groter naarmate een genuanceerdere schaal wordt gebruikt. Gelet op het detailniveau en inhoud van een structuurvisie past een genuanceerdere schaal niet. Bovendien is een driepuntsschaal eenvoudig te begrijpen en snel te lezen. In een begeleidende tekst wordt een nadere toelichting gegeven. De driepuntsschaal blijft gehandhaafd.
Gemeente Delft	Voeg toe: 1) versterken kenniseconomie; 2) landschappelijke inpassing van hoogspanningstracés.	1) Het versterken van de kenniseconomie is onderdeel van de structuurvisie. Hieruit voortkomende ruimtelijke implicaties worden meegenomen in de PlanMER. 2) Het is geen provinciale bevoegdheid om hoogspanningstracés aan te wijzen. De provinciale structuurvisie en de PlanMER gaan hier dan ook niet op in.
Gemeente Dirksland	Inhoudelijke reactie volgt	Een inhoudelijke reactie is niet meer ontvangen.
Gemeente Lingewaal	Geen opmerkingen	Voor kennisgeving aangenomen.
Gemeente Noordwijk	Inhoudelijke reactie volgt	Een inhoudelijke reactie is niet meer ontvangen.

Organisatie	Reactie	Beantwoording
Gemeente Oegstgeest	Geen opmerkingen	Voor kennisgeving aangenomen.
Gemeente Papendrecht	Geen opmerkingen	Voor kennisgeving aangenomen.
Gemeente Reeuwijk	1) In het beoordelingskader ontbreken de aspecten van landbouw, ruimtelijke (natuur) ontwikkeling en economie. De PlanMER biedt een kans om de toekomst van de grondgebonden teelt per deelgebied te onderzoeken en te vergelijken op alternatieve samenwerkingsvormen en structurele financiering. 2) Verzocht wordt het beoordelingskader aan te vullen met: ■ versterking grondgebonden landbouw (onder prosperity) ■ mogelijkheden bieden voor mestvergistingsinstallaties/biogasinstallaties (onder de ruimtelijke voorwaarden)	1) Een onderzoek naar alternatieve samenwerkingsvormen en financiering vindt niet plaats in het kader van deze PlanMER. Het heeft wel onze nadrukkelijke aandacht en zal als onderwerp van integraal provinciaal beleid worden opgepakt. 2) ■ Landbouw is opgenomen in het beoordelingskader. De toekomst van de landbouw maakt daar nadrukkelijk onderdeel van uit. ■ Dit soort installaties zijn op het schaalniveau van de structuurvisie niet relevant.
Gemeente Ridderkerk	Ontvangstbevestiging	n.v.t.
Gemeente Voorschoten	1) Betrek ook de PlanMER As Leiden Katwijk en de Structuurvisies Haaglanden en Holland Rijnland. 2) Het begrip EHS ontbreekt in de lijst met beleid dat actualisatie behoeft. 3) Het is zinvol om voor specifieke deelgebieden wel alternatieven te onderzoeken in het kader van de PlanMER.	1) De verschillende regionale structuurvisies zijn input voor de provinciale structuurvisie. 2) Actualisering is een doorlopend proces op tal van beleidsterreinen en thema's. De Ecologische Hoofdstructuur maakt daar ook onderdeel van uit. 3) De PlanMER onderzoekt alternatieven op het schaalniveau van de structuurvisie.
Gemeente Voorschoten (vervolgreactie)	1) U vergeet gevolgen van ruimtelijke ontwikkeling op de Ecologische Hoofdstructuur/groen. 2) Zorg ervoor dat de rijksbufferzone bij Maaldrift niet nog smaller wordt. En dat de rijksbufferzone met voldoende waarborgen wordt opgenomen in de structuurvisie. 3) Maak gebruik van regionale plannen en structuurvisies bij het opstellen van de PlanMER en neem de belangrijkste elementen over in de provinciale structuurvisie, zoals de verbinding tussen kust en Groene Hart. 4) Zorg dat regionale, lokale identiteiten, waarden en structuren behouden blijven en er geen grootstedelijk (aan elkaar vastgeklonterd) gebied ontstaat. Dat gebouwde en onbebouwde gebieden onderscheiden herkenbaar blijven.	1) Natuur, recreatie, landschappen en landbouw maken integraal onderdeel uit van de structuurvisie en worden als thema behandeld in de PlanMER. 2) Alle rijksbufferzones worden opgenomen in de structuurvisie. De PlanMER toetst op de effecten voor de rijksbufferzones. 3) De verschillende regionale structuurvisies zijn input voor de provinciale structuurvisie. 4) Het geschetste wensbeeld sluit aan bij het beeld van de provincie. De PlanMER neemt deze elementen mee in haar beoordeling.

Organisatie	Reactie	Beantwoording
	Dat onbebouwde gebieden ruimtelijke en bestuurlijke eenheden worden, zodat sprake is van een duurzaam behoud. Dat er ruimte blijft voor de agrarische sector en dat 'ruimtelijke vergezichten' gehandhaafd/versterkt worden.	
Gemeente Wassenaar	Een inhoudelijke reactie volgt nog.	Een inhoudelijke reactie is niet meer ontvangen.
Milieudienst Midden-Holland	1) Het cradle-to-cradle beginsel wordt gemist. 2) Stank, lawaai, veiligheid, luchtkwaliteit, mobiliteit ontbreken (grotendeels). 3) De notitie gaat voorbij aan nulsituatie: voor tenminste de thema's bodem, geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid en waterkwaliteit moet dit in beeld worden gebracht. En hoe met deze (deels sanerings)situatie in de komende planperiode wordt omgegaan. 4) Integreer expliciet het Waterplan en Actieprogramma Klimaat en Ruimte door ze onderdeel te laten zijn van de structuurvisie. 5) Duurzaamheid moet volwaardig als voorwaarde gelden voor de uit te werken ruimtelijke plannen van de provincie. 6) De thema's geluid en externe veiligheid moeten expliciet genoemd worden bij het thema fysieke leefmilieu. 7) Wat betekent de afkorting PNS? 8) Vermeld dat de structuurvisie voor maximaal 10 jaar geldig is. 9) Neem een hogere ambitie op dan de wettelijke minimumwaarde. 10) Bij de beoordelingsschaal moet bij de kwalitatieve beoordeling minimaal een 5-puntsschaal (++, +, 0, -, --) worden gehanteerd;	1) Het cradle-to-cradle principe is niet ruimtelijk relevant op het schaalniveau van de structuurvisie. Gekozen is voor duurzaamheid als beoordelingskader. 2) Deze milieu-aspecten zijn meegenomen in de PlanMER als harde criteria. 3) De structuurvisie is een ruimtelijke plan dat rekening moet houden met deze thema's. De PlanMER zal de ruimtelijke nulsituatie en de autonome ontwikkeling vastleggen. En de consequenties daarvan op de verschillende (milieu)thema's beoordelen. Het vastleggen van de nulsituatie van de door u genoemde thema's behoort niet tot deze PlanMER. 4) Zowel het Waterplan als het Actieprogramma Klimaat en Ruimte zijn belangrijke input voor de structuurvisie en als de PlanMER. 5) Duurzaamheid staat centraal in de PlanMER bij de beoordeling van de structuurvisie. 6) Voor zover relevant op het schaalniveau van de visie, zijn deze thema's opgenomen in het beoordelingskader van de PlanMER. 7) PNS staat voor Provincie Nieuwe Stijl en houdt in een herijking op de uitvoering van provinciale taken. De provinciale focus ligt daarbij op bovenregionale taken. En wat lokaal uitgevoerd kan worden ook lokaal moet worden opgepakt (gemeenten en andere instanties). 8) Dit zal worden vermeld. 9) Een hogere ambitie dan de wettelijke normen, lijkt vooralsnog niet haalbaar en is om die reden niet opgenomen. 10) De PlanMER hanteert een driepuntsschaal: toename (positieve ontwikkeling), afname (negatieve ontwikkeling) gelijk blijvend. De onzekerheidsmarge wordt groter wordt naarmate een genuanceerdere schaal wordt gebruikt. Gelet op het detailniveau en inhoud van een structuurvisie past een genuanceerdere schaal niet. Bovendien is een driepuntsschaal eenvoudig te begrijpen en snel te lezen.

Organisatie	Reactie	Beantwoording
		In een begeleidende tekst wordt een nadere toelichting gegeven. De driepuntsschaal blijft gehandhaafd.
Milieudienst West-Holland	Vraagt om met onderstaande opmerkingen rekening te houden. 1) In het noorden van Zuid-Holland moet aandacht worden besteed aan de impact van Schiphol op bestemmingen. 2) Energie is meer dan windenergie. Ga ook in op inpassing van andere vormen van duurzame energie. 3) Neem een hogere ambitie op dan de wettelijke minimumwaarde. Verwezen wordt naar de ambities verwoord in Beleidsplan Groen, Water en Milieu. Deze ambities zouden het criterium moeten zijn voor gezondheid en veilig. 4) Stem bij gedetailleerde effecten de gegevens af met de gemeenten/milieudiensten, zodat onderzoeken vergelijkbaar blijven en gegevens over de lokale situatie kunnen worden uitgewisseld.	1) Met Schiphol als mainport en het daarmee gepaard gaande (lucht)verkeer wordt rekening gehouden. 2) Voor zover ruimtelijk relevant zullen ook andere vormen van duurzame energie worden meegenomen. 3) Een hogere ambitie dan de wettelijke normen lijkt vooralsnog niet haalbaar en is om die reden niet opgenomen. 4) Wij zullen, indien nodig, graag gebruik maken van uw aanbod en de gegevens afstemmen met gegevens van gemeenten en milieudiensten.
prov. Gelderland	Ontvangstbevestiging	nvt
prov. Utrecht	Geen opmerkingen. Willen graag op de hoogte worden gehouden van PlanMER en provinciale structuurvisie Zuid-Holland	We zullen u op de hoogte houden van de beide plannen.
prov. Zeeland	Er zijn onderwerpen met een grensoverschrijdend karakter zoals: visie op de Brouwersdam; de visie Zicht op Grevelingen; activiteiten van de Deltaraad; en de planstudie Volkerak-Zoommeer. In overleg met de provincie Zeeland zal hieraan voldoende aandacht moeten worden geschonken in de PlanMER en de structuurvisie. Verder geen opmerkingen.	Via samenwerking
wijkraad Pernis	Is het niet eens met het uitgangspunt 'beperk intensief gebruik milieubelaste gebieden waar bronbeleid niet afdoende is'. Pernis ligt in milieubelast gebied en heeft juist woningen nodig om de leefbaarheid op peil te houden.	Zoals u aangeeft ligt Pernis in milieubelast gebied en kan de Interimwet Stad- en Milieubenadering hierin een oplossing bieden.

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Zuid-Holland.
November 2009

Provincie Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
www.zuid-holland.nl

Samenstelling en redactie
Geodan, Amsterdam

Kaarten
Geodan, Amsterdam
Provincie Zuid-Holland
Productiebegeleiding
Bureau Mediadiensten, provincie Zuid-Holland
Ontwerp
Ontwerpwerk, Den Haag
Druk
Koninklijke De Swart, Den Haag

092139

